

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 31 mars justerades.

§ 2 Anmälan om ersättare för gruppledare för partigrupp

Andre vice talmannen meddelade att Liberalernas partigrupp anmält *Lina Nordquist* som ersättare för gruppledare för partigrupp från och med den 19 april.

§ 3 Anmälan om fördröjt svar på interpellation

Följande skrivelse hade kommit in:

Interpellation 2021/22:428

Till riksdagen

Interpellation 2021/22:428 Ministerråd för infrastruktur
av Kjell-Arne Ottosson (KD)

Interpellationen kommer att besvaras tisdagen den 26 april 2022.

Skälet till dröjsmålet är sjukdom.

Stockholm den 19 april 2022

Infrastrukturdepartementet

Tomas Eneroth (S)

Enligt uppdrag

Fredrik Ahlén

Expeditionschef

§ 4 Anmälan om faktapromemoria

Andre vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen hade kommit in och överlämnats till utskott:

2021/22:FPM75 Ändringar i EU:s förordning om värdepapperscentraler
COM(2022) 120 till finansutskottet

§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Skrivelse

2021/22:230 till socialutskottet

Redogörelse

2021/22:RR4 till finansutskottet

Motioner

2021/22:4548 till justitieutskottet

2021/22:4650 till civilutskottet

2021/22:4604, 4629–4633 och 4635 till socialutskottet

Punktskatt

§ 6 Punktskatt

Skatteutskottets betänkande 2021/22:SkU15

Punktskatt

föredrogs.

Anf. 1 MAGNUS STUART (M):

Fru talman! I dag ska vi debattera skatteutskottets betänkande SkU15 som handlar om punktskatter. Motioner av skiftande slag finns med i betänkandet, allt från förslag till att sänka eller ta bort vissa punktskatter till förslag om höjda och nya skatter.

Totalt har vi en bra bit över 20 punktskatter i vårt land, och nästan samtliga finns med i dagens ärende. Punktskatter ska vi ha för att staten ska få inkomster. Men alltför ofta är det också en skatt för att påverka vår konsumtion på det ena eller andra sättet.

I ärendet finns en lång rad motioner. Genom motionerna ser man tydligt en stark vilja från vissa partier att begränsa antalet punktskatter eller sänka dem. Från andra partier finns en önskan om att öka på och finna nya kreativa lösningar.

Fru talman! Jag kan garantera att vi moderater tillhör gruppen som vill se över och ta bort vissa skatter helt eller åtminstone minska vissa av punktskatterna. Exempel på punktskatter som vi helt vill avskaffa är bonus malus och symbolskatten plastpåseskatten.

Fru talman! Av de 17 punktskatter som finns med i betänkandet tänkte jag kort nämna något om vissa av dem.

Det gäller först energiskatten. Vi vill att Sverige ska ta initiativ till förhandlingar om ett globalt minimipris på koldioxidutsläpp. FN:s klimatpanel lyfter fram ett globalt minimipris på koldioxidutsläpp som ett av de viktigaste verktygen för att minska utsläppen och nå målen i Parisavtalet. Liknande förslag har också lyfts fram av en rad tunga svenska ekonomer och klimatforskare i en rapport från SNS konjunkturråd.

I de flesta länder är det fortfarande helt eller nästan gratis att släppa ut koldioxid. Det är orimligt. Ett globalt minimipris på koldioxidutsläpp skulle ändra på detta och vara ett steg på väg mot principen att den som orsakar skador i miljön och på klimatet ska betala fullt ut för dessa. Det minskar

också risken för att utsläpp flyttas mellan länder. Svenska företag slipper konkurrera med företag som inte behöver betala för sin klimatpåverkan.

Fru talman! Nästa punktskatt jag vill nämna är kemikalieskatten. Det finns tydliga signaler på att kemikalieskatten missgynnar branscher och svenska aktörer och är skadlig för svensk konkurrenskraft. Dagens utformning av kemikalieskatten saknar positiva miljöeffekter. Det är uppenseendeväckande, eftersom det var ett av de främsta motiven bakom skattens införande.

I den granskning av lagen om kemikalier i elektronik som Kemikalieinspektionen och Skatteverket genomfört på uppdrag av regeringen konstaterar myndigheterna att skatten inte haft den effekt som var avsedd, det vill säga att minska tillförseln av farliga ämnen till människors hemmiljö och på så vis skydda människors hälsa. Myndigheterna konstaterar i sin granskning att skatten är svår att administrera både för företag och för myndigheter.

Fru talman! Sedan gäller det skatt på avfall. Motivet för införandet av skatt på avfallsförbränning är inte att minska de miljöeffekter som orsakas av de skattskyldigas förbränningsanläggningar. I stället är syftet att minska de miljöeffekter som orsakas av aktörer som genererar avfallet.

Eftersom den skatt som regeringen infört inte kommer att föras över till de aktörer som påverkar avfallets uppkomst och sortering kommer inte heller principen om att förorenaren ska betala för sin miljöpåverkan att följas. Skatten uppfyller alltså inte sitt syfte, och den har inte heller någon miljöstyrande effekt.

Skatt på förbränning av avfall har dessutom funnits tidigare men avskaffades år 2010 för att den inte gav önskvärd effekt. Regeringen konstaterar själv att den nu föreslagna skatten inte kommer att minska de klimatpåverkande utsläppen på kort sikt.

Ekonomiska styrmedel på miljöområdet bör så långt det är möjligt utgå ifrån att förorenaren betalar för sin miljöpåverkan. Sedan skatten infördes har beteendeförändringar och flera andra faktorer bidragit till att den har förlorat fiskal betydelse. Dess tillskott till statskassan är i dag försumbar.

Mot bakgrund av vad som redovisats beträffande skattens begränsade fiskala betydelse, minskat behov och den administrativa bördan som den medför borde man därför ställa sig frågan om skatten i sin nuvarande form har spelat ut sin roll. Det är därför motiverat att se över dagens utformning av avfallsskatten.

Fru talman! Självklart står jag bakom samtliga våra reservationer, men jag yrkar bifall till reservation nummer 1.

Anf. 2 ERIC WESTROTH (SD):

Fru talman! En av hörnpelarna i basen för vår ekonomi, vårt välstånd och vår offentligt finansierade välfärd är vår energiförsörjning. Sveriges mix av koldioxidfri energiproduktion genom vattenkraft och kärnkraft har i internationella jämförelser stått sig väl när det kommer till utsläpp.

Vi får inte heller glömma att Sverige är ett nordligt beläget land med kallt klimat stora delar av året. Det innebär att vi är beroende av energi för uppvärmning. Svensk energi- och industrisektor behöver villkor som är jämlika och gynnsamma.

Olika energislag beskattas ojämnt i Sverige. Vi ser därför ett behov av en harmonisering inom beskattningen av dessa energislag. Energibe-

skattningen behöver också ses över ur ett internationellt perspektiv, så att svensk industri ges optimala förutsättningar att verka på en konkurrensutsatt marknad.

Fru talman! När det gäller den svenska drivmedelspolitiken är vi ett unikum. Med tanke på att Sverige är EU:s tredje största land, samtidigt som vi är det näst mest glesbefolkade, finns det ett stort behov av välfungerande transporter för såväl gods som människor.

Redan innan Rysslands invasion av Ukraina hade Sverige världens högsta dieselpris och även bland de högsta bensinpriserna i världen. En huvudsaklig orsak till det höga dieselpriset är den höga inblandningen av biodrivmedel, den så kallade reduktionsplikten.

Det är inte nödvändigtvis en ond sak att göra oss mer oberoende av oljeproducerande stater. Men med tanke på att vi importerar ungefär 85 procent av biodrivmedel som vi använder gör vi oss i stället beroende av import av biodrivmedel och råvaror för detta från andra länder, där man även ur ett miljö- och klimatperspektiv kan ifrågasätta framställningen och transporterna av dessa.

Förutom en reducering av reduktionsplikten på bränslet till en mer EU-harmoniserad nivå behöver vi också sänka drivmedelsskatterna och permanent avskaffa de automatiska skattehöjningarna på drivmedel, de så kallade KPI- och bnp-indexeringarna.

Att genomföra automatiska skattehöjningar varje år utan att man behöver fatta beslut om det i denna kammare är bekvämt för en regering men kan också anses vara en demokratibrist. Nu har visserligen den sittande regeringen två år i rad pausat den så kallade bnp-indexeringen och utlovat en fryst nivå på reduktionsplikten, men detta är inte tillräckligt.

Fru talman! Även våra svenska lant- och skogsbrukare har under lång tid dragits med en svag lönsamhet samtidigt som bränslepriserna skjutit i höjden. De svenska bönderna konkurrerar hela tiden på en internationell marknad och behöver därför liknande förutsättningar som deras utländska konkurrenter har. Och med tanke på vårt kalla klimat behöver man inte sätta krokben för dem ännu mer utan i stället se till att sänka skatten permanent på drivmedel till EU:s lägstanivå för dessa näringar.

Fru talman! Med tanke på Sveriges storlek och glesa befolkning har vi behov av att kunna transportera oss snabbt mellan våra olika landsändar. För såväl privatpersoner som företag är flygtrafiken många gånger en livsnerv för att kunna ha ett väl fungerande näringsliv i hela landet. Den flygskatt som regeringen har infört har inneburit många negativa konsekvenser för flyget, då flyglinjer och flygplatser redan har lagts ned eller hotas av nedläggning. Kostnaderna för företag som exempelvis anlitar konsulter eller skickar sina anställda på utbildningar på annan ort ökar kraftigt när resetiderna i vissa fall flerdubblas. Flygskatten har också kritiserats för att den inte har någon miljöstyrande funktion utan tas ut med samma belopp oavsett hur miljövänligt flyget är.

Fru talman! När det gäller flertalet punktskatter har regeringen varit synnerligen konstruktiv och uppfinningsrik med att hitta på nya saker att beskatta. Vi har kemikalieskatten – en viktbaserad skatt på elektronikvaror för att minska andelen farliga ämnen i elektronikprodukter. Men att tro att Sverige med sin lilla marknad skulle kunna påverka de globala elektronikjättarnas användning av olika kemikalier är inget annat än naivt. Skatten

har även fått kritik för att inte vara miljöstyrande och dessutom för att sätta krokben för näringslivet.

En annan punktskatt som har fått mycket kritik är avfallsförbrännings-skatten. Det är en skatt som fjärrvärmeverk och kraftvärmeverk måste betala för det avfall som bränns i deras anläggningar. Även denna skatt har kritiserats, och i Skatteverkets egen utredning kom man fram till att skatten inte effektivt styr mot de mål som motiverade dess införande.

Vi har även den berömda plastpåseskatten – en beteendestyrande skatt på 3 kronor plus moms för varje plastpåse som skulle förhindra plast i naturen och i valars magar. Detta är egentligen ett EU-direktiv om minskad förbrukning av plastpåsar. Dock visade det sig efter det att skatten hade införts att Sverige redan var i linje med EU:s önskade minskningar, men föga hjälpte detta. Plastpåseskatten resulterade inte heller i de skatteintäkter som regeringen hade räknat med, men regeringen anser den säkert vara lyckosam då den faktiskt förändrade beteendet hos konsumenter. Mycket färre plastpåsar säljs i dag i butikerna – vid kassorna. I stället köper nu konsumenterna sina plastpåsar för avfall på rulle i butiken. Det är påsar som många gånger är importerade från Fjärran Östern och tillverkade av jungfrulig plast.

Fru talman! Intressant att nämna är att regeringen inför budgeten i höstas hade aviserat en skatt på kläder och skor. Även detta var en skatt som skulle betalas beroende på hur mycket klädesplagget vägde. Dock valde man att i budgeten inte gå vidare med detta förslag. Om detta beror på oppositionens och näringslivets kritik eller på att skatten skulle införas under ett valår kanske man bör låta vara osagt.

Regeringen hade också aviserat en skatt på engångsartiklar med upp till 5 kronor för en kaffemugg och upp till 7 kronor för en matbehållare. Här var det förmodligen pandemin som kom i vägen, men man ska nog inte bli förvånad om båda dessa förslag dyker upp ur skrivbordslådan igen om det inte blir ett regeringsskifte i höstens val.

Skatter ska vara välavvägda och användas med försiktighet för att inte urholka legitimiteten i skattesystemet.

Sverigedemokraterna står självklart bakom samtliga våra reservationer i betänkandet, men yrkar för tids vinning vid votering bifall till vår reservation nummer 12.

Anf. 3 HELENA VILHELMSSON (C):

Fru talman, åhörare och ledamöter! Det känns onekligen lite knepigt att stå här i dag och debattera punktskatter när världen runt omkring oss ser ut som den gör – när världen runt omkring oss faktiskt är galen. Det känns som att vi inte har gjort annat de senaste två månaderna än att diskutera just punktskatter för att kompensera höjda kostnader med anledning av Putins krig i Ukraina.

Vi behöver ha ett robust och förutsebart skattesystem, för då står vi bättre rustade för nästa kris. Är det någonting vi lärt oss de senaste åren är det att kriser kommer – och förhoppningsvis går. Just därför är det viktigt att vi, trots allt, debatterar och beslutar om förbättringar i skattesystemet.

Vi behöver fästa större vikt vid skatter som korrigerar problem och inte snedvrider ekonomin. Det gäller inte minst punktskatter, som är det vi diskuterar i dag. Med punktskatter kan vi styra människors konsumtion och produktion. Det är det som är vitsen: att styra människor att göra olika val.

Men då måste vi också förvissa oss om att man styr mot något som är bra eller bättre. Annars är det liksom ingen idé. Vi beskattar det vi inte vill ha i samhället, men i den andra vågskålen sänker vi skatterna på det som vi vill ha mer av, till exempel arbete och arbetade timmar, för att få Sverige på fötter.

Fru talman! Många tänker nog på alkoholskatter eller tobaksskatter när man pratar om punktskatter. Färre tänker kanske på den potential till styrande effekt som ryms inom detta område, exempelvis inom miljö och klimat.

Jag vill säga någonting om vägtrafiken, som är det som ger upphov till den största delen av våra utsläpp. Det är bortom allt tvivel att utsläppen från trafik måste minska kraftigt. Men när det gäller just vägtrafik är lösningen enligt Centerpartiet inte att beskatta avstånd. Man kan inte beskatta enbart avstånd i ett land som Sverige. Man kan inte bestraffa människor och företag som bor och verkar på landet, för det finns inga järnvägsspår att byta ut vägtransporterna mot.

Vägslitage och utsläpp från trafiken handlar inte bara om koldioxidutsläpp, vilket bland annat är det som beskattas när man tankar. Det handlar om väldigt mycket mer. Vilken miljöbelastning har fordonets körande i hela trafiksystemet? Modellen med punktskatt på utsläpp måste ta hänsyn till stad och land, till vilken tid på dygnet man kör, till vilka vägar man kör på och till om det finns alternativ till fordonstransport. Teknik på fordonet, vikt, axlar, drag och mängder av saker – allt detta och mer därtill behöver ingå i en översyn om skatteväxling inom transportsektorn.

Sverige måste driva på inom EU för att det ska vara möjligt att fortsätta att befria förnybara drivmedel från koldioxidskatt, och detta utan att EU lägger sig i vilka råvaror som finns och deras lämplighet för biodrivmedelsproduktion. EU har tidigare angett att till exempel livsmedelsbaserade biodrivmedel inte är riktigt lika bra som andra, utan att för den skull värdera effektivitet eller klimatnytta. Vi producerar faktiskt biodrivmedel i Sverige, och den produktionen måste öka. Det har blivit väldigt uppenbart, inte minst nu.

Fru talman! Den småskaliga dryckesproduktionen har fått ett enormt uppsving de senaste åren, och med en del regelförenklingar kan den blomstra än mer. EU har öppnat för att medlemsstaterna ska kunna tillämpa en lägre alkoholskatt på öl som är producerad av oberoende små bryggerier. Samtliga EU:s medlemsstater – om jag inte har fel – förutom Sverige och Italien tillämpar nedsatt alkoholskatt i enlighet med direktivets intention, liksom Norge.

Utvärderingar från länder som tillämpar dessa nedsättningar visar att de har haft en positiv effekt på den inhemska ölmarknaden vad gäller både konkurrens, tillväxt och utbud. Alla hantverksbryggerier är, som vi vet, små företag. De största bryggerierna som räknas som småföretag har definitivt inte fler än 20 anställda. Nedsatt punktskatt på öl kan alltså leda till lite bättre konkurrens och till att konkurrensvillkoren utjämnas så att alla kan få de fördelar som större bryggerier kan uppnå. Det är därmed ett stöd till småföretagande. Centerpartiet menar att regeringen bör se över möjligheten att införa en differentierad punktskatt på öl producerad av mindre lokala bryggerier.

Fru talman! Jag vill avsluta med några ord om avfallsförbränningskatten.

Flera utredningar konstaterar, som vi har hört här, att skatten inte påverkar återvinning, utsortering eller materialval, likaså att skatten inte överförs till den som genererar avfallet och därmed inte följer principen om att förorenaren ska betala, samt att skatten inte får någon miljöstyrande effekt. Skatten är rent fiskal, vilket minskar konkurrenskraften i stadsnära elproduktion i exempelvis kraftvärmeverk.

Här i Stockholm har vad jag förstår situationen varit så akut att tillfälliga lösningar med kostsamma avtal utan marknadsmässiga grunder har slutits mellan lokala elproducenter och kommunen.

Avfallsförbränningskatten måste differentieras för att få en större miljöstyrande effekt, i kombination med att en ny strategi för ökad utsortering och återvinning av hushållsavfall tas fram enligt principen om en cirkulär ekonomi.

Jag står naturligtvis bakom alla våra reservationer men yrkar här bifall endast till reservation 43.

Anf. 4 HAMPUS HAGMAN (KD):

Fru talman! Vad kul det är att se så många åhörare här i dag. Välkomna till riksdagen, allihop!

Det vi diskuterar här i dag är punktskatter. Det finns väldigt många olika punktskatter på nästan lika många olika områden. Den som läser igenom det betänkande som vi debatterar kan få intrycket att det är väldigt spretigt. Men gemensamt för många av de punktskatter som finns eller föreslås i olika motioner är att de på ett eller annat sätt och av en eller annan anledning syftar till att styra våra beteenden – vi ska dricka mindre, röka mindre, spela mindre, flyga mindre eller köpa färre nya telefoner.

I en del fall är syftet bra och en skatt också rätt verktyg för syftet. Andra fall är mer tveksamma, och det kan ifrågasättas om syftet är rätt, om en skatt är rätt verktyg och om skatten i fråga är utformad på rätt sätt. Det är viktigt att de punktskatter som finns uppfyller sitt syfte och inte får orimliga konsekvenser, annars riskerar de att urholka förtroendet för hela skattesystemet och i förlängningen också förtroendet för staten som sådan.

Fru talman! Det betänkande som vi behandlar i dag bygger på motioner som lämnades in vid den allmänna motionstiden i höstas. Sedan dess har det hänt en hel del. Den misslyckade energipolitik som lett till att viktig planerbar kärnkraft har lagts ned ledde först till mycket höga priser på el under december, januari och februari, vilka drabbat såväl privatpersoner som företag på ett helt orimligt sätt. Därefter, i slutet av februari, kom Rysslands förnyade invasion av Ukraina, som lett till ytterligare höjda energipriser.

Problemet med de höga energipriserna och de orimliga konsekvenser dessa leder till för privatpersoner och företagare måste mötas kraftfullt. I det akuta skedet föreslog vi kristdemokrater att energiskatten på el tillfälligt skulle tas bort. Men vi har också tagit fram nya förslag om hur problemet ska lösas på längre sikt.

Även om vi kanske inte riktigt vill påminna oss om det just nu, i april, kommer det ju fler vintrar, och vill vi inte få nya elpriscocker och akuta insatser då måste vi agera nu. Vi måste öka energiproduktionen, inte minst med utbyggd kärnkraft men också med andra energislag så att vi får en

hållbar mix. Det är också viktigt att investera i elnätet så att kapaciteten kan öka.

Men det behövs också insatser på skatteområdet. Vi kristdemokrater har föreslagit att en stötdämpare ska införas på energiskatten på el, så att skatten automatiskt sänks när priserna överstiger en viss nivå. Då dämpas den negativa effekt som elpristopparna har. Vi har också föreslagit att skatten på kraftvärme ska sänkas genom en sänkt avfallsförbränningsskatt. Regeringen vill för övrigt att den skatten ska indexeras, vilket förstås skulle leda till ännu högre elpriser i framtiden. Vi kristdemokrater säger blankt nej till detta.

Nu är det dags att agera, så att svenska folket i framtiden slipper drabbas av samma prischocker på el som vi drabbades av i december, januari och februari.

Fru talman! År 2017 infördes kemikalieskatten, som är en viktbaserad punktskatt på elektronikvaror. Utvärderingar som gjorts visar att skatten har kostat oss ungefär tusen jobb och att den inte ens drar in de pengar som man beräknade att den skulle dra in.

Skatten påverkar också återbruket av elektroniska varor på ett negativt sätt. Det finns i dag företag som köper, renoverar och säljer begagnad elektronik. Dessa företag skapar arbetstillfällen och betalar skatt, samtidigt som deras verksamhet bidrar till en cirkulär ekonomi och ett minskat klimatavtryck. Men även dessa företag drabbas av kemikalieskatten. Så var det inte tänkt att det skulle vara.

Faktum är företagen på papperet har rätt till undantag från skattskyldighet, men för att påvisa det krävs det en mycket omfattande administration där man ska kunna visa att kemikalieskatt redan är betald för den vara som ska säljas. Därför drabbas också dessa företag av kemikalieskatten, och det har en negativ effekt på framväxten av nya arbetstillfällen och en mer miljövänlig ekonomi.

För att lätta på den administrativa bördan och kostnaderna för dessa företag bör man därför snarast införa en presumtion om att kemikalieskatt är betald på en vara som återbrukas. Det innebär förenkling, och det innebär att fler elektronikvaror kan återvinnas och användas fler gånger.

Avslutningsvis, fru talman, står jag precis som andra talare här givetvis bakom alla reservationer från mitt parti, Kristdemokraterna, men jag yrkar för tids vinning bifall endast till reservation 32.

Anf. 5 LORENTZ TOVATT (MP):

Fru talman och åhörare! Jag ska först säga några ord om grön skatteväxling.

Idén bakom grön skatteväxling är att man ska beskatta det som ställer till det för miljön, naturen och klimatet och i stället sänka andra skatter. Detta är ett väldigt bra system i grunden. Det handlar om att låta dem som släpper ut betala men också om att faktiskt öka människors frihet. Om man minskar sina utsläpp får man i slutändan mer pengar i plånboken, vilket gör att man kan välja fritt hur man ska spendera dem. Det är ett rättvist system. Det gör att de som bidrar till problemet betalar men ger samtidigt ett valalternativ att inte bidra till problemet och därmed kunna få mer pengar i plånboken.

Det fungerar inte helt och hållet på egna ben. Det måste kompletteras med andra skatter för att säkra välfärden och en omfördelning av resurser

i samhället. Men i grund och botten behöver vi jobba mer med grön skatteväxling och fortsätta beskatta de varor och de utsläpp som sker som påverkar miljön och klimatet negativt.

Att titta på den faktiska politiken är lite som att titta på planschen för filmen *The Usual Suspects*. Det är de klassiska högerpartierna som i princip vill ta bort alla miljöskatter. Man säger att utsläpparen ska betala, men så fort det kommer till kritan gäller inte längre detta. Så fort man får en chans vill man ta bort i princip alla miljöskatter vi har i det här landet.

Lite förenklat finns det egentligen bara ett parti som verkligen vill jobba med gröna skatter, och det är Miljöpartiet. De flesta andra partierna stretar egentligen emot och försöker att minska beskattningen på det som förstör vår gemensamma miljö. Det är the usual suspects, och värst av allt är högerkanten i svensk politik.

Det fanns en tid när högerkanten inte höll på så här, bland annat under Reinfeldt. Jag tycker att det var befriande att även högerpolitiker faktiskt hade en idé om att utsläpparen ska betala och att man ska använda skattesystemet på ett effektivt sätt för att minska utsläpp. Så är det inte längre, utan nu tävlar högerpartierna om att sänka skatt efter skatt som handlar om att få en bättre miljö.

En av de mest uppenbara frågorna som rör skattesystemet nu är hur vi ska beskatta det fossila inom transportsektorn. Där är egentligen vi i Miljöpartiet helt ensamma om att inte vilja sänka skatten på det fossila. När vi befinner oss mitt i ett klimatnödläge är det, och jag ska försöka att inte svära i talarstolen, väldigt, väldigt dumt att sänka skatten på det som snabbast bidrar till att värma upp vår planet. Där är det nu ensamt i det hörn som vill värna klimatmålen och fortsätta att ha en beskattning på fossil energi.

Plastpåseskatten, som har varit uppe, har visat sig vara en succé. Den har kraftigt minskat mängden plastpåsar som säljs, inte minst i matvarubutiker och liknande. Skatten har också fått den positiva effekten, vilket var ett av syftena med den, att man återanvänder sina påsar i större utsträckning och tar med sig en korg eller annat att ha maten i när man har handlat. Den skatten vill förstås högerpartierna ta bort.

Sedan finns det en särskilt obegåvad sak att göra i detta läge, och det handlar om elskatten. Man ska ha väldigt stor respekt för att elpriserna har varit väldigt höga. Det är rimligt att kompensera för det, men att sänka skatten på just el och gå över mot mer elvärme skulle få effekten att man slår ut mycket av kraft- och fjärrvärmen som vi har i det här landet. Det i sig skulle bidra till enorma effektproblem i det svenska energisystemet och fördyra elen ytterligare kalla vinterdagar. Högerpartiernas idé om att ta bort just elskatten skulle därför få motsatt effekt mot vad man vill bidra med, så det är särskilt obegåvat att göra detta i nuläget.

Så har vi naturligtvis flygskatten, som är en favoritskatt hos högerpartierna när det gäller vad man vill ta bort. Först och främst är det väldigt rimligt med en flygskatt. Alla transportslag betalar för sin klimatpåverkan förutom flyget. Självklart ska flyget, som är det snabbaste sättet att bränna den här planeten på, också vara med och bidra ekonomiskt och betala för de utsläpp som man bidrar med när man flyger. Det råder liksom inget tvivel om det för den som har en sund syn på skattesystemet.

Jag kommer ihåg när Miljöpartiet införde den här skatten. Högerpartierna gick så långt att de hotade att fälla ministrar för att vi ville att även

flyget ska betala för sin klimatpåverkan. Det är otroligt och faktiskt spektakulärt hur långt man är villig att gå för att stoppa miljöskatten. Flygskatten ska tvärtom höjas. Det är ju fortfarande bara en liten del av flygets klimatpåverkan som täcks av flygskatten.

Det finns naturligtvis ett alternativ till allt det här, och det är att man i stället sänker skatten på annat. Vi fortsätter att sänka skatten på det som är bra för miljön. Vi fortsätter att sänka skatten på reparationer, på återbruk, på sådant som bidrar till en mer hållbar miljö och på jobb.

Det fina i kråksången är att man också kan rikta skattesänkningar. Nu när vi ser att energipriserna är väldigt höga på drivmedel, el och så vidare kan man därför sänka skatten till exempel för dem som bor i landsbygd och drabbas extra hårt. Det är melodin framåt. Det är genom att rikta skattesänkningar till dem som verkligen behöver det som vi kan göra skillnad på riktigt, i stället för att sänka skatten för till exempel dem som bor i Djursholm och kör sin stora suv in till staden varje dag. Det är inte rimligt att de ska få en skattesänkning för att de fortsätter att köra bil i en storstad.

Vi står naturligtvis bakom alla våra reservationer, men för att spara tid yrkar jag bifall endast till reservation 6.

(Applåder)

Anf. 6 HANNAH BERGSTEDT (S):

Fru talman! Åhörare och tittare! Skatter generellt är sällan en partyhöjare. Även om det såklart är ganska lätt att få en lång diskussion är det bara i riktiga skattnördars sällskap som man kan börja prata om favorit-skatter.

Jag tycker att det är glädjande att höra i den här kammaren att det är väldigt många som anser att vi behöver göra en bred översyn av skattesystemet. Moderaterna började i sitt anförande, och jag har hört flera säga det.

Jag måste säga att jag verkligen instämmer: Vi skulle behöva göra en bred skatteöversyn och se över både skatter och avdrag som urholkar det skattepolitiska systemet. Jag ser fram emot att vi i framtiden kan enas kring detta.

Plastpåseskatten har fått ganska många kängor här; det är bara Lorentz Tovatt som har varit uppe och försvarat den. Men man kan väl i alla fall säga att det kommer att bli ett kärt besvär i en borgerlig regering, eftersom det var Liberalernas hjärtefråga i januariöverenskommelsen. Skulle det råka bli en borgerlig regering kommer ni alltså att få brottas med en av era egna kamrater.

De allra flesta är dock överens om att skatter behövs. Den finansiella biten är inte så svår att få gehör för, även om vi tycker rätt olika om hur mycket skatt som ska tas ut, på vad den ska tas ut och hur mycket Robin Hood det ska finnas i systemet.

Men det här med punktskatter är lite som att vara den där personen som påminner om att någon kommer att behöva städa upp efter festen. Många av punktskatterna har ju till syfte att styra vårt beteende – skatt på alkohol, skatt på tobak, skatt på drivmedel för att nämna några. Och som ni vet är den som är medveten om att man måste vara med och städa efteråt lite mer återhållsam under kvällen.

Många tycker att alkohol är gott och trevligt, men baksidan för samhället är inte heller obekant. Under pandemin visade siffrorna hur stark

korrelationen är mellan våld och alkohol. Missbruk kostar årligen samhället stora summor, och utöver egna hälsoeffekter drabbas också familjer. I synnerhet barn far illa.

Tobakens skadeverkningar tror jag inte ens att jag behöver gå in på. Det har hänt en del sedan min gammelmorfar fick astmacigarettor att röka, om vi säger så.

Det som jag och antagligen ni andra här i kammaren oftast får frågor om och synpunkter på är skatter på energi och drivmedel. Det har vi också hört tidigare här i kammaren i dag.

Detta är ett område där det har hänt ganska mycket, både när det gäller hur mycket vi använder oss av under en livstid och den tämligen nyvakna synen på hur en del metoder och användning är direkt skadliga för både oss själva och för planeten vi bor på.

För generationen som nu börjar falla bort – min farmor och farfar och mormor och morfar som inte lever längre – var den första bilen och installation av direktverkande el i huset en stor förhöjning av livskvaliteten. Att det kostade stora delar av deras inkomst uppvägdes av det faktum att man kunde ta sig till affären utan en häst och att det inte frös på insidan av väggarna under vintern.

De grubblade inte särskilt mycket över sina klimatavtryck. De är också en generation som inte har haft särskilt stor påverkan, eftersom de har haft en helt annan syn på både konsumtion och resande än vi har i dag. Många av de beslut som de tog fattades utan den kunskap som vi sitter på nu och utan kunskap om de beslut som deras barn och barnbarn skulle komma att stå inför. Det är nu vårt ansvar att, utifrån den kunskap och de förutsättningar vi har, förändra så att våra barn och barnbarn ska kunna bo och verka på den här planeten.

Ibland känns det lite som att alla vill äta kakan, men ingen vill vara med och pröjsa för den. De flesta är i dag överens om att vi måste vidta åtgärder för att komma till rätta med utsläppen. Konsekvenserna av vårt sätt att leva är inget som kommer sedan. Det är här och nu. Därför måste vi också ta beslut här och nu och beslut som är genomförbara nu.

Sverige har därför haft höga ambitioner i klimatomställningen. Skatter är ett verktyg, men det finns också andra system, till exempel de som debatterades i går: bonus malus-systemet och inblandning av biodrivmedel för att minska klimatpåverkan från de bilar som redan nu körs. Det handlar också om att vi ska kunna fortsätta utveckla inhemsk produktion av biodrivmedel.

Vi är väl medvetna om klimatfrågan och har varit det ett bra tag, men den senaste månaden har påmint oss om ytterligare en viktig sak. Vi vill inte som land fortsätta att vara beroende av länder som inte respekterar vare sig demokrati, mänskliga rättigheter eller länders suveränitet att besluta om sitt eget försvar.

Samtidigt är det för oss som beslutsfattare viktigt att agera så att hushåll och företag i landet inte knäcks under för stora bördor när oförutsedda händelser, som pandemi och krig, påverkar kostnadsutvecklingen. De händelserna gör inte behovet av att ställa om mindre. De finns fortfarande där. Men som ledare av landet är det vår uppgift att se till att människor klarar sin livshållning och att ställa om. Därför kan det behövas justeringar.

Regeringen har också föreslagit ett stöd för hushållen som har haft högra elkostnader och drivmedelskostnader. Det är förslag som är genomförbara nu. Sänkta skatter på drivmedel till EU:s miniminivå är ett av dem och står på agendan.

Men förslaget om att sänka med 5 kronor vid pumpen är inte realistiskt i dag. Det glömmar man. Det finns en vänster-och-höger-koalition i den frågan som glömmar att upplysa väljarna om att sannolikheten för att få igenom det är extremt låg. Det direktiv som det omfattas av har EU-kommissionen lyft upp fyra gånger, och fyra gånger har 27 medlemsländer sagt nej. Sannolikheten är inte särskilt stor att vi ska söka ett anstånd och få med oss 26 andra medlemsländer på att vi kan sänka skatten under EU-nivå. Det förstår ni.

Det blir tydligt att vi har väldigt olika prioriteringar. Regeringen vill göra en insats för hushållen nu, medan borgerligheten och Vänstern vill behålla en konflikt in i valrörelsen snarare än att titta på lättnader för hushållen.

Landsbygden och glesbygden används ofta som slagträ i debatten. Jag bor i ett av länen med stora avstånd och vet mycket väl hur förutsättningarna skiljer sig åt. Men det kommer aldrig att byggas en tunnelbana som kompenserar för avstånden. För oss är det alltså extra viktigt att vi driver på den här utvecklingen. För oss som har de långa avstånden finns det ingen framtid i att fortsätta köra fossilt. Vi måste ställa om till någonting annat, till nya alternativ. Man kan inte backa in i framtiden.

Framtiden kommer att kräva av oss att vi gör kraftiga utbyggnader av överföringskapaciteten men också kraftiga utbyggnader av produktionen av förnybar el. Varje morgon passerar stora fundament och vingar förbi där jag bor på vägen upp till det som ska bli norra Europas största vindkraftspark. Det kommer att behöva byggas ut också här.

Låt mig bara göra en liten illustration av vad det är som händer i Norrbotten. LKAB, som är ett av de stora företagen i Norrbotten, använder lika mycket energi som hela Danmark. Och de företag som nu etableras i Norrbotten, tack vare att Sverige ligger i framkant i klimatomställningen, kommer att kräva ännu mer el. Det kommer alltså att byggas ut här också.

Sverige har höga ambitioner. Det har tagit oss långt. Det är något mänskligt i det här med att inte vilja att saker ska förändras, men vi kan inte fortsätta diskutera till exempel att elbilen fungerar som en gammal tioårig Iphone. Vi måste våga tänka nytt och förändras i framtiden. Jag är ganska tacksam för att den insikten finns inom socialdemokratien, faktiskt mycket tack vare fackföreningsrörelsen. På golvet vet man nämligen att rädslan för att jobben hotas inte gäller framtiden och förändringen, utan det är att inte förändras. Det ser vi ju nu.

Vi har en regering som inte trodde att basindustrin i Sverige var i princip borta, vilket alliansregeringens företrädare hävdade. Vi har vågat satsa. Vi har tagit stora beslut om hur de klimatutmaningar vi har ska lösas. Det har gjort att våra industrier ligger i framkant. Världens ögon tittar på Sverige. Det är här man vill etablera sig, eftersom vi har vågat ta tag i utmaningarna.

Det är också viktigt att påminna om att det här ger jobb. Och jobben är det som gör att vi får in skatter och finansierar allt det som vi gemensamt tycker är viktigt, till exempel skolgången för er elever som sitter på läktaren här i salen. Men pandemin har också visat att vården behöver rustas

upp. Det gäller även omsorgen om våra äldre. Det kan vi fortsätta göra, eftersom vi vågar ligga i framkant i klimatomställningen.

Vi kommer att fortsätta som land att sträcka ut en hjälpande hand till människor som flyr krig, hjälpa dem som kommer hit att bygga upp nya liv och bli en del av Sverige. Och glöm för guds skull inte att integration aldrig är något som man kan kräva av någon annan! Om det ska bli integration måste jag och du öppna våra dörrar. Det är det enda sättet som vi kan integrera på. Jag är så tacksam för alla som visade det 2015 och som väljer att göra det också nu. Tack! Vi behöver bli fler.

Tack vare att människor går till jobbet och betalar skatt kan vi förbättra för dem som har det tuffast. Sveriges pensionärer med de lägsta inkomsterna förtjänar bättre levnadsstandard. Vi har råd. Vi kan stärka ekonomin för barnfamiljerna och för dem som har långvarig sjukersättning och inte kan påverka sin inkomst. Vi kan lindra hushållens och företagens prisökningar när situationer som den vi har i dag kräver det. Det kan vi göra tack vare att det är ordning och reda i finanserna och tack vare att vi har haft en framgångsrik finansminister som i dag är statsminister.

Sverige är ett land dit människor vill komma för att leva, bo och utvecklas. Vi ska fortsätta göra det möjligt i hela landet. Vi ska också fortsätta vara lyhörda för hushållens och företagens behov och hålla kvar de långsiktiga målen och en ambitiös politik för klimatomställning. Det har tjänat Sverige väl.

Jag yrkar avslag på motionerna i betänkandet.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut fattades under § 11.)

§ 7 Kompetensförsörjning inom hälso- och sjukvården m.m.

Socialutskottets betänkande 2021/22:SoU14
Kompetensförsörjning inom hälso- och sjukvården m.m.
föredrogs.

Anf. 7 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD):

Fru talman! Fler än 20 yrken inom hälso- och sjukvården är legitimerade. Det innebär att de som arbetar i yrkena ska ha fullgjort sin utbildning och klarar av de krav som ställs i yrket. Legitimationen är helt enkelt en kvalitetsstämpel för den som är färdig att arbeta som röntgensjuksköterska, biomedicinsk analytiker, tandläkare, receptarie, fysioterapeut, läkare med mera. Legitimationen är central för att vi ska veta att man har den kompetens som krävs.

Att arbeta inom hälso- och sjukvården innebär att man arbetar med människors liv och hälsa. Därför är det en självklarhet att vi ställer krav på kompetens. Men när man har fått sin legitimation saknas rätt till kontinuerlig fortbildning eller möjlighet till vidareutbildning. Vi kristdemokrater anser att om man har en legitimation borde det också finnas en lagstadgad rätt till kontinuerlig fortbildning av god kvalitet.

Prot. 2021/22:100

21 april

Punktskatt

*Kompetensförsörjning
inom hälso- och
sjukvården m.m.*

Hälso- och sjukvårdens medarbetare är välutbildade, och arbetsgivaren bör se till att kompetens och kunskaper växer och uppdateras efter hand för alla medarbetare. Det finns arbetsgivare som har fortbildningsplaner och som verkställer dem. Men många saknar det. Från politiken verkar vi inte heller ha förstått att vårdens medarbetare bör ha rätt till kontinuerlig fortbildning eftersom exempelvis ersättningen inom primärvården i de flesta fall inte innehåller pengar till fortbildning. Det förväntas därmed ske på fritiden eller inte alls.

Fru talman! Jag är därför väldigt glad att det finns en majoritet i utskottet som nu uppmanar regeringen att ta tag i detta. Kristdemokraterna har motionerat om det i flera år, och nu finns en riksdagsmajoritet som stöder kravet på att vårdpersonal ska få fortbildning. Det finns ytterligare ett tillkännagivande från utskottet som rör kompetensförsörjningen. Det handlar om att staten ska ta ansvar för kartläggningen av vilken kompetensförsörjning som krävs inom hälso- och sjukvården.

I dag ligger detta ansvar på de 21 regionerna, vilket innebär att vi dels saknar den övergripande bilden av vilka som arbetar i vården eller vilken kompetens de har, dels inte kan ställa någon till svars när det saknas utbildad personal inom olika yrken och specialiteter. Ingen har koll på läget. Ingen har heller ansvar för att det finns rätt kompetens i hela landet. Ändå är det kompetensförsörjningen som är central i dag. Skälet till att vi inte har de vårdplatser vi behöver är att vi har för lite personal och att vi inte alltid har personal med rätt kompetens.

Fru talman! Regeringen har tagit steg för att förbättra situationen. För två år sedan startade man det nationella kompetensförsörjningsrådet. De har lämnat flera viktiga förslag. Vi behöver nu ta steget att ge dem mandat så att de kan agera inom kompetensförsörjningen. Det beslutet skulle vi kunna ta utan att förändra ansvarsfördelningen mellan stat och region i övrigt. Vi kan besluta att staten har det övergripande ansvaret för vårdens kompetensförsörjning.

Låt mig ta ett exempel. WHO har lämnat rapporter till alla sina medlemmar – alla länder – om bristen på sjuksköterskor. Vi har den i Sverige, och den finns i väldigt många andra länder. WHO uppmanar medlemsländerna att agera. Men vem är mottagare av dessa rapporter i Sverige? Vem väger av och bedömer hur vi ska se på det som WHO säger? Är det de 21 regionerna? Hur får vi i så fall ett samlat grepp om de åtgärder som krävs?

Sanningen är att det saknas mottagare när WHO och andra internationella organisationer lämnar förslag och uppmaningar. Det har visat sig att det då blir svårt att få handling och kraft i åtgärderna. Det krävs en nationell samling för kompetensförsörjningen för att vi ska lyckas. Jag är därför glad över de tillkännagivanden och uppmaningar som riksdagen nu föreslår ska lämnas till regeringen angående kompetensförsörjningen.

Socialutskottet lämnar också förslag som rör förlossningsvården. Det är ganska många delar i förlossningsvården där utskottet vill se förbättringar. Det handlar om övergripande frågor inom mödra- och förlossningsvården. Det handlar om tillgänglighet och om att vi måste förbättra tillgången till vård och behandling också vid förlossningsskador. Regeringen behöver även stärka möjligheterna till kontinuitet, en jämlik vård och uppföljning av förlossningsvården. Man behöver dessutom se över frågan om tidig och kontinuerlig uppföljning av komplikationer efter en födelse så att

man kan standardisera och veta vilket sätt som är bäst för att möta de kvinnor som drabbas av komplikationer och behöver eftervård i någon form.

Regeringen bör arbeta vidare med frågan om eftervård och se till att vi har tydliga riktlinjer som gäller i hela landet. Vi lyfter också fram att regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att utreda ett krav på fysioterapeutisk kompetens om kvinnors hälsa.

Utskottet talar här om viktiga delar. Vi har via Sveriges Televisions rapportering kunnat ta del av något de kallar regionlotteriet. En del handlade just om förlossningsvården, en typisk kvinnofråga och en stor kvinnofråga. Där finns brister i hur detta hanteras. Staten har gett stora bidrag, men det är svårt att göra en uppföljning av hur dessa har använts.

Detta visar att vi har skäl att fördjupa arbetet med förlossningsvården, säkerställa tydliga riktlinjer för själva förlossningsvården och eftervården och säkerställa att man får den rehabilitering man behöver.

Jag vill för Kristdemokraternas del yrka bifall till reservation 22, ett område där vi inte har fått en majoritet. Frågan rör hjärnans sjukdomar. Vi vill gärna se att man tar fram en plan för att arbeta med hjärnans olika sjukdomar. Det kan vara alltifrån beroendesjukdom till psykiatriska sjukdomar och stroke. Det finns många områden där vi skulle behöva arbeta preventivt, behandlande och rehabiliterande.

Utskottet föreslår dessutom ett tillkännagivande om att regeringen bör se över frågor om könsstympning. Det är ett område som kräver ökad uppmärksamhet.

Jag vill som sagt yrka bifall till reservation 22.

Anf. 8 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S):

Fru talman! Jag vill yrka bifall till reservation 7.

Betänkandet handlar om kompetensförsörjning inom hälso- och sjukvård med mera. Personalen är det viktigaste vi har inom hälso- och sjukvården. Utan kompetent personal blir det inte så bra och säker hälso- och sjukvård. Inga sjukhus och vårdcentraler med fina lokaler kan ge en bra och säker hälso- och sjukvård om det inte finns personal där som har den bästa och rätta kompetensen och som också får möjlighet att använda den.

Vi ser och hör hur sjuksköterskor säger upp sig för att de är oroliga över att inte få ut sin semester, inte för att de vill säga upp sig utan för att de inte orkar en sommar till då de inte vet om de kommer att kunna ta semester. Likaså har vi hört barnmorskor som ropar på hjälp i en tuff arbetsmiljö. De säger upp sig för att arbetsmiljön är så tuff att de inte orkar jobba. De är oroliga över säkerheten vid förlossningarna för både barnet och den födande kvinnan. Så här kan vi inte ha det, fru talman.

Det här är yrkesgrupper med hög kompetens, och vi behöver varenda en av dem. Vi behöver ha dem kvar inom hälso- och sjukvården. Då hjälper inte alla planer centralt, utan det behövs faktiskt handling på plats nu eller helst i går. Arbetsmiljön för personalen måste vara bra med tid för återhämtning, arbetsglädje och fler kollegor. Det behöver också finnas en bra grundbemanning som klarar av att någon är borta på grund av semester, kompetensutbildning, vab eller sjukdom. Så här ser det tyvärr inte ut.

Många vittnar om att de kan få gå på kompetensutbildning, men det finns inga vikarier eller ersättare som kommer in och täcker upp för den personal som hade kunnat gå på utbildning. Arbetsbördan blir därför ännu tuffare för de personer som är kvar, och utbildning kan inte prioriteras.

Under pandemin har vi sett hur personalen har slitit under extremt hårda arbetspass och under enormt pressade situationer. Vi applåderade välfärdens hjältar, som vi kallade dem, för deras insats, och vi gjorde det med all rätt. Men det känns som om applåderna nu har tystnat. Det känns inte vare sig bra eller rättvist.

Personalen som finns är proffsig och kompetent och finns till hands för oss alla när vi behöver vård, oavsett om det är under påskhelgen, dagtid eller mitt i natten. Många vittnar om hur väl de blir bemötta av personalen trots att dessa har en väldigt stressig och tuff arbetsmiljö. Även anhöriga berättar att de har fått uppleva medmänsklighet och förståelse när de varit oroliga för nära och kära som varit sjuka eller skadade. Utan kompetent personal blir det ingen bra vård och omsorg. Utan rätt kompetens är det svårt att göra rätt insatser utifrån de faktiska vårdbehoven.

Fru talman! Redan i dag finns Nationella vårdkompetensrådet som ska bidra till en god planering av vårdens kompetensförsörjning. De ska göra bedömningar av kompetensförsörjningsbehovet och stödja oss beslutsfattare och andra aktörer på nationell och regional nivå när det gäller kompetensförsörjning inom hälso- och sjukvården.

Rådet för styrning med kunskap finns också, och det ska verka för statlig styrning med kunskap avseende hälso- och sjukvård och socialtjänst där patienters och brukares synpunkter och erfarenheter ska beaktas.

Socialstyrelsen har också i uppdrag att årligen redovisa bedömningar av tillgång och efterfrågan på legitimerade yrkesutövare i hälso- och sjukvården. Pågående arbete är därtill den överenskommelse som staten och SKR har om god och nära vård där det satsas en hel del pengar för goda förutsättningar för vårdens medarbetare. För att förstärka ambulanssjukvården avsätts också pengar till att fler sjuksköterskor ska kunna läsa till specialistsjuksköterska, och det avsätts också pengar till att möjliggöra en utvecklings- och karriärmöjlighet för specialistsjuksköterskor.

Det som är viktigast för hälso- och sjukvården är att alla medarbetare har den kompetens som behövs för att bedriva och utveckla vård av god kvalitet. Vi får inte glömma bort eller förminska att det är arbetsgivarens ansvar och skyldighet att se till att hälso- och sjukvårdspersonal får den fortbildning som behövs och att detta sker regelbundet.

Det är regionerna som arbetsgivare som har ansvar att se till att arbetsmiljön är så bra att personalen faktiskt klarar av sitt arbete och stannar kvar inom hälso- och sjukvården. Regionerna som arbetsgivare måste också lyssna på olika yrkesgrupper när de larmar om ohållbara arbetsvillkor och dålig arbetsmiljö. Arbetsmiljöarbetet är inte fritt och frivilligt, utan det är faktiskt lagstadgat.

Fru talman! Hälso- och sjukvården behöver fler som kan och vill jobba där. Vi behöver behålla kompetent personal, och vi behöver se över arbetsvillkoren och att man får kompetensutveckling och möjligheter till både återhämtning och semesterledighet tillsammans med sin familj.

Men det är inte enbart staten som kan fixa det här, utan det är ytterst arbetsgivarna, alltså regionerna, som måste se till att detta fungerar här och nu.

(Applåder)

Anf. 9 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för anförandet!

Jag är väldigt glad över att flera partier i riksdagen, nästan alla, är överens om att vi ska ge pengar till förlossningsvården. Vi har gjort det och gett 1 miljard varje år. Ändå kan SVT nu visa när man har frågat regionerna att de inte alltid kan redovisa hur pengarna används. Det är egentligen bara vid Helsingborgs lasarett som barnmorskorna berättar att pengarna används och att de faktiskt kan se en förbättrad situation. Det var väldigt välgörande att höra barnmorskorna vid Helsingborgs lasarett säga att de har det bra nu. Förändringar har genomförts på det sätt som de behövde, och pengarna har kunnat användas på ett bra sätt. Men de flesta andra kunde inte ens redovisa hur pengarna har använts.

Jag tror inte att ordningen ska vara att man talar om från staten i detalj hur regionerna ska göra, utan det är förlossningsvården som ska göra det och så rättar man till det som man behöver rätta till på hemmaplan. Men att så många inte har använt pengarna till förlossningsvård utan att de har hamnat någon annanstans tycker jag är bekymmersamt.

Jag vill gärna veta hur ledamoten ser på att staten, riksdag och regering, beslutar om pengar som inte går till förlossningsvården trots att vi alla är överens om att den är angelägen. Vad gör vi åt det, och på vilket sätt ska vi säkerställa att pengarna hamnar på rätt ställe?

Jag har en annan fråga som jag också vill ställa. Jag instämmer med ledamoten i att det är ett arbetsgivaransvar med kompetensförsörjning och en god arbetsmiljö. Men ändå medverkar vi samstämmigt till att det inte finns pengar till fortbildning i framför allt primärvården. I ersättningsystemen till primärvården är det ett fåtal av regionerna som skickar med pengar till fortbildning.

Borde det då inte finnas skäl att tala om att det också ska ingå pengar till fortbildning när man skickar pengar till primärvård, det vill säga någon form av rätt till fortbildning och vidareutbildning också när man arbetar i primärvården? Hur ser ledamoten på det?

Anf. 10 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik:

Fru talman! Tack, Acko Ankarberg Johansson, för frågorna!

Jag tror att vi delar den här oron över varför pengarna inte kommer dit där vi vill ha dem. Debatten om förlossningsvården har ju verkligen varit het, speciellt här i Stockholmsområdet. Det ser lite olika ut ute i regionerna, men det behöver absolut förbättras. Vi har sett så många gånger det som barnmorskor själva säger när det gäller att man inte klarar att ta det ansvaret, och det får ju inte förekomma. Det är absolut inte okej. Men vi har också försökt i andra sammanhang att rikta pengarna också till det här, precis som vi har gjort i budgetsammanhang, men ändå kommer de inte dit.

Jag delar riksdagsledamotens bekymmer över det här. Jag kan inte förstå hur man inte lyckas med detta. Det är ju ändå regionerna som har ansvar och måste bedriva god vård i samband med förlossning. Vi kan inte ha alla de här förlossningsskadorna som många kvinnor upplever att de har fått. Detta måste bort. Vi har kompetens, och vi har kunskap. Då måste pengarna komma dit där de gör som mest nytta. Det gör de inte i några andra kolumner, utan det är direkt till vården kring förlossningen som de ska.

Vi får se om vi kan hitta något bättre system så att vi verkligen kan garantera att pengarna kommer dit där vi vill ha dem. Det kan vi säkert hjälpas åt med politiskt. Jag delar uppfattningen att pengar måste gå just dit.

Anf. 11 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för svaret!

Jag är bekymrad på riktigt. Vi har varit angelägna om att förstärka kvinnors hälsa och hälso- och sjukvård. Kvinnor drabbas av förlossnings-skador som kan ge livslånga men, kroniska tillstånd, som faktiskt är oerhört problematiska, och de kan inte alltid få hjälp när de söker vård. Detta är ett område som inte har fått det utrymme som det borde. Behovet av rehabilitering är gigantiskt. Därför har de här pengarna varit nödvändiga. De har varit vikta för förlossningsvården, men regionerna har fått bestämma hur man ska göra med dem, och så har pengarna inte hamnat där de ska.

Eftersom ledamoten ändå tillhör regeringspartiet vill jag gärna veta vilka åtgärder ni är på väg att göra, om ni inte har gjort dem än, för att säkerställa att pengarna går åt rätt håll. Vi kan ju inte vara nöjda med att vi delar ut pengar som sedan används till andra saker. Jag vill gärna veta vad ni i regeringspartiet avser att göra för att förändra den här situationen.

Jag vill också gärna höra någonting om min andra fråga om det finns tillfälle till det. När vi inte är med och bestämmer att man faktiskt ska ha rätt till fortbildning trots att man har ett legitimationsyrke blir det fel. Ett sådant yrke har höga krav innan du får legitimationen, men sedan släpper man allt och tänker att du kan arbeta vidare i 15, 20 eller 30 år och hoppas att du på din fritid fixar allt du behöver kunna. Det tycker jag inte är seriöst.

Om arbetsgivarna inte klarar det själva borde vi nationellt säga att om du är anställd i vården och har en legitimation, det vill säga att vi har ställt krav på vem du är och vilken kunskap du har när du arbetar, borde du också ha rätt till fortbildning. Det är det som en majoritet i utskottet ändå uttalar sig för.

Jag vill gärna höra med ledamoten, som ju reserverar sig i den här delen, varför ni inte anser att det är nödvändigt.

Anf. 12 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik:

Fru talman! Jag delar mycket av det som riksdagsledamoten säger här. Angående det här med fortbildning kan jag bara tycka att det är beklagligt när många av regionerna lämnar enormt stora överskott och inte har satsat de pengarna på personalen. Här finns uppenbarligen pengar som man skulle ha kunnat använda till kompetensutveckling och kompetensförsörjning.

Vi är i Sverige duktiga inom vården på att också bota och göra stora saker med allvarliga sjukdomar. Tekniken utvecklas ju hela tiden, mediciner, behandlingar och så vidare. Här måste man få kompetensen regelbundet. Det sker ingen utveckling om man inte kompetensutvecklar sin personal. Om man gör det kan man lyckas med behandlingarna, operationerna eller vad det kan vara. Det är regionernas skyldighet att fortbilda sin personal, men det är också skamligt att ha så stora överskott utan att ha utbildat sin personal tillräckligt.

Sedan kommer vi till frågan om kvinnosjukdomar. Det är oerhört tragiskt att vi inte har kommit längre med att skapa en jämlik och jämställd vård. Kvinnor drabbas ännu hårdare än män. Vi ser det i förlossningsvården, men det finns även andra kvinnosjukdomar som inte prioriteras. Kvinnorna får vänta längre, och det är inte okej. Där måste vi göra än mer. Men det är regionerna som måste ta sitt ansvar.

Det är likadant med arbetsmiljön. Där är det också fråga om kvinnodominerade yrken, och det är nog därför som arbetsvillkoren fortfarande är så dåliga. Det är inte okej.

Anf. 13 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Detta betänkande är omfattande och innefattar såväl många som viktiga frågor. Betänkandet omfattar flera hundra motionsyrkanden från den allmänna motionsperioden. Betänkandet handlar inte minst om den för hälso- och sjukvården helt avgörande frågan om kompetensförsörjning.

Det går inte att på allvar diskutera vare sig hälso- och sjukvårdens problem eller möjligheter utan att också diskutera kompetensförsörjning och bemanningsfrågor. För, fru talman, det är personal med god kompetens som är nyckeln till att höja kvaliteten i svensk hälso- och sjukvård. Och det är i stor utsträckning bristen på personal med rätt kompetens i kombination med ett ineffektivt utnyttjande av personalens kompetens som gör att Sverige har på tok för långa vårdköer.

För att korta köerna och göra svensk hälso- och sjukvård bättre på att såväl förebygga som behandla sjukdom behöver vi göra hälso- och sjukvårdsyrkena mer attraktiva, och vi måste använda personalens samlade kompetens på ett effektivare och smartare sätt.

Vi moderater har lagt fram mängder av förslag för att åstadkomma detta. Konkret handlar det om alltifrån förslag för att minska den byråkratiska bördan till att stärka personalens säkerhet. Glädjande nog har många av Moderaternas förslag också bifallits av riksdagen. I fjol ställde sig riksdagen bland annat bakom vårt moderata förslag om att ta fram och genomföra en nationell kompetensförsörjningsstrategi liksom vårt förslag om att stärka det straffrättsliga skyddet för hälso- och sjukvårdspersonal. Nu är det viktigt att regeringen gör verkstad av dessa tillkännagivanden liksom de fyra nya som vi föreslår i det betänkande vi debatterar i dag.

Min kollega från Kristdemokraterna, Acko Ankarberg Johansson, har redan berört dessa fyra viktiga tillkännagivanden, men låt mig särskilt lyfta fram dels tillkännagivandet om att göra en nationell kartläggning av kompetensförsörjningen inom hälso- och sjukvården, dels tillkännagivandet om att införa ett krav på och rätt till kontinuerlig fortbildning av god kvalitet för personal inom hälso- och sjukvården.

Det första tillkännagivandet om en kartläggning av kompetensförsörjningen behövs som grund och utgångspunkt för att genomföra den kompetensförsörjningsstrategi som riksdagen redan har efterlyst.

Det andra tillkännagivandet om att införa ett krav på och rätt till kontinuerlig fortbildning syftar till att säkerställa att hälso- och sjukvårdens personal och medarbetare ges rätt förutsättningar att utföra sitt svåra och viktiga uppdrag i dag och i morgon. Fortbildning är en absolut förutsättning för en god och säker vård.

Tyvärr ser vi att fortbildning i dag ofta prioriteras ned eller bort. Om detta larmar de fackliga organisationerna. Enligt Läkarförbundet har den genomsnittliga tiden för extern fortbildning för deras medlemmar sjunkit. Allmänläkare på vårdcentraler får i genomsnitt mindre än en timmes fortbildning i veckan, och var sjätte läkare får ingen fortbildning alls. Det du-ger inte. Det är därför vi moderater vill se en obligatorisk fortbildning. Och nog är det märkligt att vi mycket noggrant reglerar utbildning av hälso- och sjukvårdspersonal men sedan inte alls personalens fortbildning.

Fru talman! Vad detta betänkande också i stor utsträckning handlar om är prioriteringar inom hälso- och sjukvården. Förslagen är många om att prioritera vård och behandling av olika sjukdomar. Jag vill lyfta fram en mer generell prioritering, nämligen att prioritera vård av och forskning om kvinnors sjukdomar och hälsa.

Faktum är att vården i dag inte är jämställd. Vi ser betydande köns-skillnader i vårdtillgång och vårdkvalitet. Det är skillnader som i regel är till kvinnors nackdel och som ofta inte går att medicinskt motivera. Exem-pelvis får kvinnor inte alls lika ofta som män behandling med pacemaker vid hjärtsvikt eller implanterbar defibrillator vid hjärtrubbningar, trots att behoven är precis lika stora för kvinnor som för män.

För att skapa en mer jämställd hälso- och sjukvård har vi moderater presenterat en reformagenda för kvinnorelaterade sjukdomar och kvinnors hälsa. Vi vägrar acceptera att kvinnor får sämre tillgång till vård och be-handling. Vi vägrar acceptera att kvinnor i större utsträckning än män inte blir tagna på allvar i vården. Ett särskilt problem tycks vara att kvinnors smärta många gånger inte tas på tillräckligt stort allvar. Det handlar om smärta vid den typen av diagnoser som drabbar både män och kvinnor, exempelvis vid ländryggsbesvär. Kvinnor får där uppleva mer smärta än män innan de blir opererade. Men det handlar också om att vården inte alls är tillräckligt bra på att upptäcka och behandla specifika kvinnosjukdomar, såsom endometriosis och vestibulit. Detta är exempel på sjukdomar där kun-skapen måste öka, inte minst just för att diagnos tidigare ska kunna ställas och behandlingsinsatser således också sättas in. I dag tar det exempelvis i genomsnitt åtta år innan en kvinna med endometriosis får sin diagnos. Det är i regel åtta år av oerhört svårt lidande.

I detta sammanhang vill jag särskilt lyfta fram vår moderata reservation nummer 19, som bland annat handlar om att förbättra möjligheterna att tidigt ställa diagnos av sjukdomar som drabbar kvinnor, samt reserva-tion 24, som särskilt rör just sjukdomen endometriosis.

Fru talman! Jag står självfallet bakom de nyss nämnda moderata reser-vationerna och alla övriga moderata reservationer i betänkandet, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservation nummer 43, som berör medicinsk abort i hemmet och behovet av en moderniserad aborträtt. För en moderat är det alldeles självklart att försvara varje människas rätt till sin egen kropp. Därför är aborträtten så viktig för oss. Vi har i Sverige verkligen anledning att vara stolta över den svenska aborträtten, men vi moderater ser också ett behov av att stärka kvinnors aborträtt genom att öka kvinnors självbestämmande och ta till vara de stora medicinska fram-steg som gjorts på området. Vi vill därför modernisera den svenska abort-lagstiftningen så att det blir möjligt för de kvinnor som vill att, efter kon-sultation, göra en hemabort.

Fru talman! Tidigare har samtliga partier utom Kristdemokraterna uttalat stöd för att se över abortlagen i syfte att göra det möjligt att genomgå medicinsk abort i hemmet. Frågan är nu varför det bara är Centern och Liberalerna som stöder Moderaternas förslag om just precis detta. Socialdemokraterna, Sverigedemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet är svaret skyldiga. Varför sviker ni era besked om att öppna för hemaborter? Varför sviker ni Sveriges kvinnor? Jag utgår från att Ann-Christin Ahlberg från Socialdemokraterna nu tar chansen att ge mig svar genom att begära replik.

(Applåder)

Anf. 14 LINDA LINDBERG (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att passa på att bemöta ledamoten Hultberg när det gäller att utföra abort i hemmet.

Sverigedemokraterna ställer sig bakom den svenska abortlagstiftningen i sin helhet. Vi hade däremot gärna sett mer av förebyggande insatser för att förhindra ofrivilliga graviditeter.

Vi vet också att den medicinska utvecklingen har gjort framsteg. Merparten av aborterna görs redan väldigt tidigt, före vecka 10. Det är av den anledningen som vi har släppt vårt tidigare ställningstagande om att ändra lagstiftningen. Att följa med i tiden och följa forskning och utveckling är oerhört viktigt i alla sammanhang, fru talman, och att inte låsa fast sig i tidigare ställningstaganden är lika viktigt.

Fru talman! Vi har mycket riktigt uttalat oss positivt till att låta utreda frågan om hemaborter. Som sagt är det viktigt att följa den medicinska utvecklingen, och vi vill givetvis verka för att stärka möjligheten till utökad valfrihet för kvinnorna i Sverige.

Vi ser också vikten av att patientsäkerheten sätts högt, vilket utgör ett skäl till att vi vill utreda frågan noggrant innan vi tar ställning. Det vill säga att vi vill att frågan utreds noggrant innan vi tar ställning fullt ut.

Av den anledningen har vi valt att inte ställa oss bakom Moderaternas reservation den här gången, då det i deras ställningstagande inte tydligt framgår att det är en utredning de vill se. Det är också mycket information i den motion som yrkandet hänvisar till som vi i dagsläget vill titta lite mer på. Men jag är ganska övertygad om att ledamoten Hultberg och jag kommer att få tillfälle att prata mer om denna fråga framöver.

Nåväl, fru talman. Hur ser det ut med kompetensförsörjningen inom svensk hälso- och sjukvård i dag? Det ser faktiskt ganska dåligt ut. Det är ett faktum att pandemin har gett oss viktiga lärdomar men också satt ljuset på de brister som finns inom vårdens kompetensförsörjning och fortbildning, brister som vi absolut måste komma till rätta med. Behovet är alarmerande stort. Men faktum är att situationen var akut redan före pandemin. Pandemin har satt ljuset på situationen, men det är trots allt inte pandemin som är orsaken till den.

Utskottet föreslår i dag fyra tillkännagivanden, bland annat ett om att vi vill att regeringen uppdras att göra en nationell kartläggning av kompetensförsörjningen inom hälso- och sjukvården men också utreda frågan om att införa krav på och rätt till kontinuerlig fortbildning av befintlig personal. Det är bland annat Moderaterna som lagt fram dessa förslag. Vi är tacksamma för att de kommer upp till ytan ännu en gång, för det är oerhört viktigt att vi kommer till rätta med det här i Sverige.

Fru talman! Det spelar i princip ingen roll vilka lagar vi ändrar eller hur mycket pengar vi tillskjuter om vi inte har tillräckligt med personal och personal med rätt kompetens. Den personal som finns är inte sällan överbelastad med arbete och har en tuff arbetsmiljö, vilket resulterar i växande värdköer och ökad ojämlikhet över landet. Många problem grundar sig i avsaknad av personal och brist på kompetens.

Man kan fråga sig vad det är som gör att personer ej vill stanna kvar inom vården och vart resurserna och pengarna tar vägen. Därför är det angeläget att vi får till en nationell kartläggning av kompetensförsörjningen i Sverige men också får utrett på vilket sätt den kan kravställas.

Frågan om personal blir inte minst tydlig inom förlossningsvården, vilket nämndes här i kammaren alldeles nyss. Bara i Stockholm har över 100 barnmorskor lämnat regionen sedan 2020, och vi ser tyvärr liknande tendenser över hela landet. Barnmorskeyrket är i grunden ett attraktivt yrke, men redan under utbildningstiden vittnas det om att många efter utbildningen väljer att arbeta inom andra yrkesområden därför att arbetsmiljön och arbetsförhållandena är alltför tuffa.

Vi behöver helt enkelt bli bättre på arbetsmiljöarbete på landets förlossningskliniker. Och det är bråttom, fru talman. I Malmö har man nu i april månad tvingats stänga 5 av 15 förlossningsrum på grund av personalbrist, och sommaren ser tuff ut. Är det rimligt i ett välfärdsland som Sverige att situationen för födande kvinnor är så osäker?

Jag har lite hög svansföring, precis som vår feministiska regering. Men för en regering som har så hög svansföring när det gäller jämställdhetsfrågor och feminism kan jag inte tycka annat än att detta är ett oerhört stort misslyckande. Man har suttit i regeringsställning i ett flertal år; ändå ser situationen fortsatt lika alarmerande ut i dag. Visst, regionerna har sitt ansvar. Men om man styr landet och har samma problematik år efter år, då tror jag att man behöver peka med hela handen.

Jag tror inte att det är rimligt att man lägger resurser och tid på att vi ska ha jämställda styrelser och kvoterad föräldraförsäkring när vi har så stora problem inom den svenska sjukvården när det gäller jämställdhet. Som ledamoten Hultberg sa tidigare är till exempel bedömningen av smärta inom den svenska hälso- och sjukvården ojämlig mellan män och kvinnor.

Fru talman! Sverigedemokraterna har länge lyft fram frågan om svensk kvinnosjukvård. I ett förslag till tillkännagivande i dag lyfter vi särskilt fram frågor som rör förlossningsvård och mödravård.

Vi i Sverigedemokraterna menar att alla kvinnor i Sverige ska känna sig trygga i att föda här. Så är det inte i dag. Verksamheterna behöver bli bättre på att följa upp komplikationer hos kvinnor, och detta måste ske så tidigt som möjligt efter förlossningen. I annat fall finns det en ökad risk att vissa förlossningsskador inte upptäcks eller att skadan är mycket större än vad som bedömdes vid själva förlossningen.

Därför vill vi se att tidig uppföljning standardiseras som arbetssätt inom den svenska förlossningsvården. Det är också viktigt att bemanning och kompetens inom förlossningsvården anpassas efter de faktiska behov som finns.

Den svenska förlossningsvården måste utformas utifrån tydliga nationella direktiv för att säkra en jämlik, trygg och tillgänglig förlossningsvård i hela vårt land.

Enligt Ivo går det att uppnå stora förändringar när verksamheterna utvecklar sina arbetssätt och metoder. Det finns även i dag utarbetade arbetssätt som vi kan lära av och som underlättar en säker förlossning och minskar risken för skador.

Ny forskning slår fast att det går att minska svåra bristningar i slutet av en förlossning med nästan en tredjedel. Lösningen är att ha två barnmorskor i förlossningsrummet precis när barnet är på väg att födas.

När det gäller forskning om att förebygga förlossningsskador är kunskapsluckorna tyvärr fortfarande stora. En studie som publicerats i den erkända tidskriften *The Lancet* och som bygger på omfattande svensk forskning på området där mer än 4 000 kvinnor ingått visar att sfinkterskador minskar med 30 procent om två barnmorskor samarbetar i slutet av en förlossning. Det vill säga att tre av tio kvinnor som drabbas av dessa skador skulle slippa dem.

Flera kliniker arbetar redan på det här sättet, men då det råder barnmorskebrist i samtliga av landets 21 regioner är arbetet med att minska skador svårt att nå ut med fullt ut.

Vi menar, fru talman, att både preventiva insatser och en seriös eftervård måste säkerställas för att alla kvinnor ska kunna känna tilltro till förlossningsvården i vårt land.

Med anledning av detta vill vi se att en tydlig strategi för en trygg nationell förlossningsvård arbetas fram och därefter implementeras i den ordinarie verksamheten i samtliga regioner. Förekomsten av förlossningsskador måste likaså minska radikalt, och Sverige måste besluta om en nationell målsättning för det ändamålet.

Sverigedemokraterna och jag står givetvis bakom samtliga våra reservationer i detta betänkande, men jag vill särskilt yrka bifall till vår reservation nummer 28, som rör just förlossningsvården och där vi lyfter mycket av det jag precis har nämnt: vikten av bemanning och kompetens inom förlossningsvården samt tydliga nationella direktiv och beslut om en nationell målsättning för att nå en säker, trygg och högkvalitativ svensk förlossningsvård. Staten behöver, fru talman, vara tydlig när det brister år efter år. Sverige kan bättre än så här, fru talman.

Anf. 15 ANDERS W JONSSON (C):

Fru talman! Det betänkande vi debatterar i dag handlar om en av de riktigt stora utmaningar vi har i svensk sjukvård. När vi diskuterar problem i svensk sjukvård hamnar vi ofta i att det råder brist på kompetens. Men efter att ha lyssnat på några anföranden måste jag säga att jag tror att många bland sjukvårdspersonalen inte känner igen sig när detta beskrivs som ett stort problem. Jag hörde till och med från talarstolen att det står illa till med kompetensen i den svenska sjukvården.

Vi har nästan 500 000 människor som jobbar i svensk sjukvård. Det finns en enorm kompetens där ute. Sedan har vi en utmaning på ett antal områden, men det går att lösa med hjälp av politiska beslut. Men bilden av att det skulle råda en enorm kompetensbrist och finnas stora utmaningar känner jag över huvud taget inte igen mig i.

Om man tittar på antalet läkare, och även antalet sjuksköterskor, ser man att Sverige inte har få i de yrkeskategorierna i förhållande till andra länder. Däremot måste vi se till att vi klarar av pensionsavgångar och dessutom se till att personalen finns på rätt ställen. Det handlar om att se till att

personalen finns på de ställen där de behövs, men inte minst om att se till att de inte lämnar yrket och väljer att ägna sig åt andra saker, till exempel att sitta i riksdagen eller andra utmaningar. Det måste vara så attraktivt att jobba i sjukvården att man håller sig kvar där.

Nyckeln i det sammanhanget är att se till att vi blir bättre arbetsgivare. En observation som jag gör vid många av de besök jag gör ute i sjukvården i Sverige är att de privata vårdgivarna ofta är mycket bättre på att vara duktiga arbetsgivare än vi är i den offentliga sjukvården.

Jag minns till exempel ett besök på en dialysavdelning som gått från att vara driven av regionen, landstinget, till att drivas av ett multinationellt dialysföretag. Vi hade en diskussion i fikarummet och jag frågade vad skillnaden var. Skillnaden är enorm, sa personalen, sjuksköterskorna. Nu får vi vara med och bestämma, sa de. I det multinationella dialysföretaget upplever sjuksköterskorna att de får vara med och bestämma, till skillnad från när regionen ledde.

Detta är något vi måste titta på. Hur kan vi se till att vi i den offentliga sjukvården blir lika duktiga som man är på den privata sidan?

Ytterligare en sak vi måste fundera på är vilka personalgrupper som ska göra vilka saker i sjukvården. Detta är ett oerhört känsligt område. Det finns ett antal saker som i dag görs av läkare, som sjuksköterskor skulle göra minst lika bra eller till och med bättre. Men när detta förs på tal kommer det ofta skarp kritik från en av yrkesgrupperna – och det är inte sjuksköterskorna. När man dessutom påpekar att det finns saker som sjuksköterskor gör i dag som undersköterskor skulle kunna göra väldigt mycket bättre kommer exakt samma diskussion med kritiska synpunkter upp. Här måste vi bli mycket bättre i den svenska sjukvården och titta på vilka yrkesgrupper som är bäst lämpade att göra olika saker.

Vi måste också vara beredda att ta till vara de möjligheter som digitalisering ger när det gäller att klara av kompetensbrist på olika håll. Jag minns än i dag när jag i höstas var på besök i Saxnäs, på det lilla äldreboendet långt upp mot den norska gränsen i Vilhelmina kommun, där man alltid haft problem med brist på geriatriker. Detta hade man hanterat genom en digital vårdgivare, en geriatriker från Sörmland som en till två gånger i veckan gjorde digital rond på äldreboendet. Det besparade distriktsläkarna i Vilhelmina åtskilliga timmars pendlande fram och tillbaka. Samtidigt såg man till att man fick bästa möjliga kompetens på just det äldreboendet.

Det finns så mycket man skulle kunna göra, och det handlar inte bara om att se till att det blir mer personal. Det handlar också om att se till att rätt personal används på rätt sätt.

Utbildningskapaciteten är något som staten står för. Vi har Nationella vårdkompetensrådet, som vet exakt hur bilden ser ut. Grundutbildningarna är något som staten styr – hur många psykologer, kuratorer, läkare och sjuksköterskor vi ska utbilda. Svagheten i det svenska systemet, fru talman, är att det från grundnivån upp till specialistkompetens är regionerna som dimensionerar utbildningen.

Detta måste man göra något åt. Vi ska inte gå tillbaka till hur det var förr, när det var staten som bestämde detta, vilket gjorde att regionerna och klinikerna inte hade något ansvar för personalförsörjningen. Men det måste tas ett gemensamt ansvar så att inte den region som tycker att man

har tillräckligt många allmänmedicinska specialister avstår från att utbilda ytterligare. Det ska vara ett gemensamt ansvar.

Jag och Centerpartiet är inte främmande för att sätta hårdare press på regionerna att faktiskt samarbeta och samverka. Det är några få regioner, fru talman, som inte tar sitt ansvar.

Det finns också i detta betänkande ett tillkännagivande gällande fortbildning och ett lagstadgat krav på att man ska ha rätt till fortbildning som legitimerad personal. Jag har länge varit motståndare till detta. Jag kan inte begripa varför vi inom sjukvården, till skillnad från inom andra områden, i lag ska tvinga arbetsgivarna att fortbilda sin personal. De flesta privata arbetsgivare ser till att kanske 10–15 procent av tiden används just för fortbildning av personal. Man vet att man genom detta kan upprätthålla hög kvalitet och vara attraktiv. Men tyvärr har vi, framför allt inom offentlig sektor, ett antal arbetsgivare som inte har tagit det ansvaret. Jag tycker att det är sorgligt men samtidigt välgörande att vi i dag kommer att sätta ned foten och säga att det krävs en statlig styrning när det gäller fortbildning.

Jag tycker också att det är väldigt bra att vi i riksdagen kommer att kunna fatta ett beslut gällande förlossningsvården. Vi har väldigt bra förlossningsvård på många sätt. Barnen och mammorna överlever. Men vi vet alla att det finns stora utmaningar, inte minst vad gäller eftervården.

Vi har tidigare i talarstolen också hört om bekymret när det gäller hur vi styr den svenska sjukvården. Vi har från statens sida en benägenhet att skicka ut stimulansbidrag under några år, och så tror vi att något kommer att hända. Jag tror, fru talman, att vi måste gå betydligt mer mot att ha en tuff kunskapsstyrning med hjälp av lagar, förordningar, föreskrifter och nationella riktlinjer. Därtill måste vi se till att skärpa tänderna på Inspektionen för vård och omsorg så att nedslag kan göras på de områden där man faktiskt inte lever upp till de nationella kvalitetsmålen.

Det finns brister i förlossningsvården på många håll – här är det mycket stor skillnad. Det rör sig inte framför allt om en brist när det gäller antalet barnmorskor eller de ekonomiska resurserna utan när det gäller kompetensen. Detta kommer man inte alltid åt med hjälp av stimulansbidrag.

Jag vill, fru talman, yrka bifall till reservation 47 men står i övrigt bakom Centerpartiets samtliga reservationer.

Anf. 16 KARIN RÅGSJÖ (V):

Fru talman! Socialutskottet kan ibland enas kring vissa frågor, när man ser att man har motioner som flyter ihop. Det har vi gjort den här gången, och jag ska lyfta fram dessa tillkännagivanden en gång till. Det handlar om kravet på rätt till kontinuerlig fortbildning av god kvalitet för personal inom hälso- och sjukvård, att se över vissa övergripande frågor om mödrhälsovård och förlossningsvård och att se över frågan om könsstympning. Det tycker jag känns bra.

Det verkar som om många tror att det är staten som styr över hälso- och sjukvården. Man kan få den känslan i debatten här. Men det är ju inte så, utan det är 21 regioner som styrs politiskt. Majoriteten av regionerna styrs av borgerliga partier. Jag vill bara säga det, för ibland blir debatten lite märklig.

Planeringshorisonten för kompetensförsörjning inom hälso- och sjukvården måste vara långsiktigt och inte så hafsigt som nu. Grundutbildning

och fortbildning behöver säkras för hela landet utifrån befolkningens behov.

Vi vill se en långsiktig ekonomisk nationell plan för grundutbildning, vidareutbildning och fortbildning inom hälso- och sjukvården som hålls ihop betydligt bättre än nu. Den statliga styrningen av kompetensbehoven inom sjukvården måste stärkas. Regeringen och myndigheterna måste vara lite mer operativa. Det krävs också ett förstärkt uppdrag för det nationella vårdkompetensområdet att utforma och dimensionera sjukvårdens kompetensbehov.

Vård, fru talman, ska ges på lika villkor för hela befolkningen. Den ska vara jämlik – det håller vi väl med om. Det innebär också att personalen inom hälso- och sjukvården behöver få den kompetensutveckling som krävs för att möta vårdbehoven. Möjlighet till kompetensutveckling ska finnas oavsett var den anställde arbetar någonstans. Ingen vårdgivare ska kunna avsäga sig sitt ansvar. Det ska inte vara fritt valt arbete, men det menar jag att det har varit. Varje läkare ska ha en individuell fortbildningsplan som följs upp och revideras.

Detta skickar vi nu vidare till regeringen. Kontinuerlig fortbildning finns också med i ett tillkännagivande som jag berättade om tidigare.

Fru talman! Sedan finns det en möjlighet till betald specialistutbildning för sjuksköterskor. Där varierar det också kraftigt mellan regionerna. En del arbetsgivare kräver att medarbetarna ska jobba kvar ett visst antal år efter de utbildningar som de får betalt för medan andra inte kräver det. Det är något slags lottoverksamhet, och så kan vi inte ha det.

Det är viktigt att vi går vidare med den här frågan och får samma villkor i hela Sverige när det gäller specialistutbildning på betald arbetstid. Befolkningens vårdbehov förutsätter fler specialistutbildade sjuksköterskor, och vårdplatser kräver kompetent personal – inte bara sängar.

Vi ser nu också en befolkningsutveckling och pensionsavgångar bland vår personal, och då krävs det också att vi gör något framåtriktat. Tiden efter pandemin får inte innebära en tillbakagång till hur det såg ut före pandemin. Sjuksköterskor måste erbjudas lika villkor i hela Sverige när det gäller betald specialistutbildning inom samtliga specialiteter. Jag hoppas att regionerna hörsammar detta.

Den kris vi har inom sjukvården – jag vill ändå hävda att det är en typ av kris – är en personalkris. Läget har varit ansträngt länge, och under pandemin har det blivit väldigt tydligt. Enligt mig handlar det om en åderlätning av offentlig vård i hela Sverige. Detta kan man följa, och det är inte på topp. Vi har ju en stor mängd läkare och sjuksköterskor, och man kan fråga sig varför personal väljer att sluta. Är det för mycket administration? Varför har folk hoppat av? Den typen av frågor måste också regionerna ställa sig när de ser hur personalen försvinner.

Det handlar också om brist på vårdplatser, exempelvis inom iva. Det är allvarligt att man flyttar runt intensivvårdspatienter till andra regioner. Det är förenat med livsfara.

Det behövs att staten tar ett större ansvar för utbildning inom samtliga vårdyrken. Det krävs också en jämlik nationell ekonomisk styrning inom vården. Det kostar exempelvis mer att bedriva vård i områden med stora avstånd. Det måste man beakta på ett annat sätt.

Vänsterpartiet vill också, som ni vet, reglera den privata marknaden mer än i dag. Detta tror vi är viktigt, men jag ska inte fördjupa mig i det nu. Det får jag göra en annan gång.

Det behövs också en översyn och en uppföljning, så att regionerna inte kan lägga pengar på hög av de medel som erhållits från staten. Vi har tittat på detta och tycker att det är intressant att man sitter med miljarderna i garderoben medan man skär ned inom regionerna. Det tycker jag är väldigt intressant, och man undrar då vart pengarna ska gå. Det skulle man behöva följa upp.

De pengar som staten har gått ut med under pandemin ska verka inom vården. Det är ju själva idén. Om pengar inte används på ett bra sätt, exempelvis när man har tillfört ganska stora belopp till förlossningsvården, måste man kunna följa upp detta på ett helt annat sätt än i dag. Vi kan inte låta miljarderna rulla utan att de leder till att något händer. Det är väldigt oansvarigt, tycker jag.

Vi har en extremt duktig personal inom hälso- och sjukvården. Det är en fantastisk personal. De måste kunna se att de satsningar som görs är långsiktiga och att de också är breda och kan verka under flera mandatperioder. Det tror jag är viktigt. Oavsett majoriteter har partier gått ut och sagt att man anslår si och så många miljarder till något visst, för det ger bättre genomslag i medierna.

För Vänsterpartiet är det centralt att kvinnor inte ska skadas under förlossningarna. Vi var med och satsade pengar på detta. Vi kunde se att det blev bättre i exempelvis Stockholm, där man hade otroligt dåliga resultat när det gäller förlossningsskador. Men tittar man på statistiken i dag blir man också lite fundersam. Siffrorna när det gäller bristningar hos förstföderskor varierar väldigt mellan regionerna. Det är 2,3 procent i vissa regioner och 7,2 procent i andra. Det är för stor variation. Detta är allvarligt, och kvinnosjukvården måste uppmärksammas bättre.

Fru talman! Hälso- och sjukvården, inklusive tandvården, ska arbeta för god hälsa och vård på lika villkor. Det står i lagstiftningen. Därför har man också en central och unik möjlighet att upptäcka och stödja våldsutsatta, men vi i Vänstern tycker inte att man har gjort detta på det sätt som skulle ha behövts.

Socialstyrelsen säger att det är upp till tre gånger vanligare för kvinnor med erfarenhet av våld i nära relationer att söka hälso- och sjukvård än det är för kvinnor som inte är utsatta för våld. Brå har också sett att ungefär 29 procent av de kvinnor som under det gångna året hade utsatts för grov misshandel uppsökte läkare och så vidare. Men den kvinna som kommer till sjukvården kanske inte säger att hon blivit misshandlad av sin man, utan hon söker vård för något annat. Detta måste personalen i regionerna bli bättre på att upptäcka. När kvinnan är hos läkaren har man ett gyllene tillfälle att fråga hur läget är.

Vi har en motion om detta, och det är synd att inte fler har hängt på den. Det handlar om att kunna erbjuda rätt vård och behandling och att nyttja vårdens resurser mer effektivt när det gäller våldsutsatta. Därför vill jag yrka bifall till reservation 14, men jag står förstas bakom alla de andra väldigt bra motionerna från oss i Vänsterpartiet.

(forts. § 9)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.48 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då frågestunden skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

Frågestund

§ 8 Frågestund

Anf. 17 TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågor besvaras av statsrådet Ardalán Shekarabi, statsrådet Anna-Caren Säterberg, kulturminister Jeanette Gustafsdotter och statsrådet Johan Danielsson.

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning. Statsrådet Shekarabi besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Upploppen och åtgärder mot kriminaliteten

Anf. 18 LOUISE MEIJER (M):

Herr talman! ”Det är ett krig, och de försöker döda oss.” Så beskrev polisen situationen under upploppen i helgen. Många av dem som deltog i upploppen var kända av polisen sedan tidigare, med kopplingar till gängkriminella, men det fanns också personer som inte var kända: kvinnor, äldre och barn som tillsammans med sina föräldrar kastade sten på polisen.

Rikspolischefen berättade att himlen var svart av stenar, att poliser trodde att de skulle dö på platsen och att de aldrig har upplevt något liknande. En polis fick en sten i huvudet och svimmade av. Då applåderade stenkastarna.

Moderaterna vill att staten tar tillbaka kontrollen i dessa områden. En polistätthet på minst EU-snittet, ökad avlyssning, anonyma vittnen, dubbla straff för gängkriminella och att göra det straffbart att vara med i ett kriminellt gäng – varför säger Socialdemokraterna nej till detta? Det är min fråga till Ardalán Shekarabi.

Anf. 19 Statsrådet ARDALÁN SHEKARABI (S):

Herr talman! Tack, Louise Meijer, för frågan!

Fienden finns inte i det här rummet, herr talman. Det är Socialdemokraternas skyldighet, Moderaternas skyldighet och samtliga partiers skyldighet att samverka, kraftsamla och ta tillbaka kontrollen över vårt land. Vi ska hjälpas åt och fortsätta att göra den resa som krävs för att staten ska vara stark.

Tiden då staten skulle krympa är över. Det är nu staten måste vara stark, både socialt och repressivt där det behövs. Jag vill verkligen sända all solidaritet till de poliser som jobbade under påskhelgen – alla de som

stod där i frontlinjen och var beredda att riskera sina egna liv för att försvara demokratin. De ska ha vår uppbackning. Enade ska vi stå bakom dem, och enade ska vi verka för att förändra lagstiftningen och tillföra dem ännu mer resurser.

Prot. 2021/22:100

21 april

Frågestund

Anf. 20 LOUISE MEIJER (M):

Herr talman! Fienden finns inte här inne, men de som är ansvariga för den politiska utvecklingen i landet finns här inne. Och det är inga andra än den socialdemokratiska regeringen.

Jag undrar hur det kommer sig att man motiverar att den straffrabatt som fortfarande finns för 18–20-åringar kan gälla brott som skadegörelse, våld mot tjänsteman och flera av de brottsliga gärningar som vi såg under helgens upplopp. Hur motiverar Socialdemokraterna att straffrabatten fortfarande ska finnas för dessa handlingar?

Anf. 21 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Louise Meijer är medveten om alla de reformer som har genomförts på kriminalpolitikens område. Just straffrabatten har reformerats för att staten ska visa sin starka sida. Många straff har skärpts, och resurser har tillförts Polismyndigheten. Vi kommer att fortsätta att satsa på att stärka polisen och skärpa lagstiftningen, för staten ska ha kontrollen. Det handlar om demokratin i vårt land.

Våldsbrotten i utsatta områden

Anf. 22 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Herr talman! Man försökte döda poliser. Så beskrev rikspolischefen de korankravaller som ägde rum under helgen. Många är de poliser som vittnat om ett besinningslöst våld, och det är ärligt talat ren tur och slump att ingen polis omkom.

Polisen utgjorde under kravallerna den tunna blå linjen mellan vårt majoritetssamhälle med våra värderingar och ett besinningslöst och blodtörstigt barbari. Morgan Johanssons svar på detta har varit att polisen har vad de behöver och att om de inte har det är det de tidigare alliansregeringarnas fel, inte hans. Detta är oseriöst.

När kommer regeringen att agera och återta kontrollen över de nu till synes förlorade områdena?

Anf. 23 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Tack, Tobias Andersson, för frågan!

Det är regeringens viktigaste prioritet att förstärka polisen och att bekämpa och förebygga brottsligheten, men det är också vår skyldighet att vara noga. Vi ska inte låta extremisterna splittra vårt land. Det här handlar inte om en kamp mellan religioner. Vi ska stå upp för de demokratiska värdena och för vår polismakt oavsett vilken bakgrund vi har. Vi ska hålla ihop. Vi ska inte låta högerextremister och islamistiska fundamentalister splittra den svenska nationen.

Det är genom enighet och genom gemenskap och samling som vi kan vinna slaget mot dem som vill skada det svenska samhället. Att ställa majoritetssamhälle mot minoritetssamhälle i ett läge där vi vet att merparten

av de människor som bor i de områden som utsattes för denna brottslighet står på rätt sida är att splittra ett samhälle. Vi behöver inte mer splittring, för då segrar extremisterna.

Anf. 24 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Herr talman! Jag tror att jag talar för en majoritet av svenskarna när jag säger att denna typ av våldshandlingar inte hör hemma i vårt land. I Sverige står man upp för polisen. I Sverige känner man tillit till samhället. I Sverige värnar man om yttrandefriheten. Om man har problem med något av detta finns det andra länder som passar en bättre.

Kommer regeringen att säkerställa att våldsvarkare likt dem vi såg i helgen utvisas från vårt land?

Anf. 25 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! De som har begått dessa fruktansvärda brott ska lagföras. De ska straffas, och om lagen tillåter det ska de också lämna landet. Det är en självklarhet.

Vi ska skydda vår demokrati. Vi står här i dag därför att vi tror på vår demokrati och på våra friheter – demonstrationsfriheten, yttrandefriheten och religionsfriheten. Det handlar om sammanhållning och gemenskap, och det är precis dessa värden som regeringen kämpar för att bevara.

Fördelningen av skattemedel mellan kommuner

Anf. 26 HANNA WAGENIUS (C):

Herr talman! Jag har en fråga till statsrådet Anna-Caren Säterberg.

Fördelningen av inkomstskatterna mellan Sveriges kommuner baseras, vilket är väl känt, på var personen som genererar skatteintäkten är mantalsskriven per den 1 november året innan intjänandet sker. Kommunerna får sedan del av intäkten året efter att den har tjänats in.

När en medborgare flyttar till en kommun övertar dock denna kommun kostnadsansvaret för medborgaren från och med dag ett. Denna diskrepans drabbar framför allt landsbygdskommuner som har en stor turismsektor, exempelvis Härjedalen och Åre, och den bristande tillgängligheten på kommunala medel riskerar att göra att den regionala utvecklingen blir eftersatt.

Min fråga till statsrådet är helt enkelt: Vad avser regeringen att göra för att komma till rätta med denna orättvisa mellan våra kommuner?

Anf. 27 Statsrådet ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S):

Herr talman! Välkommen till Sveriges riksdag, Hanna Wagenius!

Detta är en väldigt intressant fråga. Den är intressant just för turismkommunerna, som Hanna Wagenius säger. Mantalsskrivning den 1 november kommer från statartiden. Det var på den tiden när man fick flytta under den veckan och sedan skriva sig på en ny plats den 1 november.

Men vad regeringen också gör, vilket Hanna Wagenius får vara medveten om, är att vi nu till exempel har gjort stora ändringar i det kommunala utjämnningssystemet som har gynnat de små kommunerna, som Härjedalen och Åre, jämfört med de stora kommunerna som har helt andra utmaningar än de små har. Jag är glad över att Centerpartiet ställde sig på

regeringens sida så att vi kunde genomföra detta system och redan från förra året då det fanns partier i Sveriges riksdag som inte ville förändra detta system.

Prot. 2021/22:100
21 april

Frågestund

Anf. 28 HANNA WAGENIUS (C):

Herr talman! Det kommunala skatteutjämningsystemet i all ära, men i grund och botten handlar detta om att vi har en diskrepans mellan vilket kostnadsansvar en kommun tar och vilka intäkter den också kan få för detta. Vi lever i en modern era där det inte borde vara så komplicerat för Skatteverket att utifrån den folkbokföring som vi har fördela skatteintäkterna likaväl som skatteutgifterna.

Vad avser regeringen att göra för att se till att vi har ett enhetligt skattesystem vad gäller både intäkter och utgifter?

Anf. 29 Statsrådet ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S):

Herr talman! Som jag sa har vi förändrat kostnadsutjämningsystemet för kommunerna. Vad gäller att förändra skatteutjämningsystemet eller systemet med intäkter och utgifter är det, precis som Hanna Wagenius säger, väldigt viktigt för turistkommunerna. De andra kommunerna ser inte på den saken på riktigt samma sätt. Jag tror därför att det får bli ett påverkansarbete, där jag vet att Centerpartiet på sin stämma nyligen fastslog att detta är viktigt.

Karensystemet

Anf. 30 TONY HADDOU (V):

Herr talman! Under pandemin såg vi vilka som inte kunde jobba hemifrån för att vårt samhälle ska fungera. Undersköterskor, busschaufförer och förskollärare måste vara på plats – arbetare som bär upp samhället och som har fått dra ett tungt lass.

Tycker inte Socialdemokraterna att de har rätt till ekonomisk trygghet om de blir sjuka? Vänsterpartiet föreslog redan i sin höstbudget att karensavdraget skulle avskaffas permanent. Men regeringen tillsatte i stället en långdragen utredning. Det är helt obegripligt. Varför har Socialdemokraterna avvisat Vänsterpartiets förslag om att åtminstone förlänga den tillfälliga karensersättningen tills utredningen är klar?

Anf. 31 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Jag tackar Tony Haddou för en viktig fråga.

Kostnaderna för sjukfrånvaro fördelas inte rättvist i vårt samhälle i dag. Akademiker som har makt över arbetsplatsen och arbetstiden kan stanna hemma och anpassa arbetet. Arbetare, de som i många fall stod i frontlinjen i kampen mot pandemin, har inte denna möjlighet. Det innebär att de drabbas mycket hårdare av karensavdraget.

Därför har regeringen nu inlett en total översyn av det svenska karensavdraget med möjlighet för utredningen att också titta närmare på övriga frågor som handlar om sjuklönekostnader. Det är helt rätt metod. Vi måste agera metodiskt. Vi måste se till att ta fram en modell som ger rätt effekt och som ger en rättvis effekt som skapar en större jämlikhet mellan de grupper som har makt över arbetstid och arbetsplats och de grupper som

inte har den makten. Det handlar om trygghet för våra medborgare. Men det handlar faktiskt också om maktrelationerna på svensk arbetsmarknad. Och då måste vi jobba väldigt metodiskt för att ta fram en modell som fungerar.

Anf. 32 TONY HADDOU (V):

Herr talman! De som jobbar med att ta hand om gamla och sjuka och de som är barnskötare kan inte flexa ut vid sjukdom.

Tycker Socialdemokraterna att det då är rimligt att en stor andel av löntagarna får bära denna kostnad? Varför ska det ens utredas? Det är den inställningen som är helt obegriplig. Avskaffa karensdagen! Det är inte svårare än så.

Anf. 33 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Jag är glad över att leva i ett land där vi gör saker och ting ordentligt, där större reformer bereds, remitteras och experters sakkunskaper tas till vara. Det måste vi fortsätta att göra också på detta område för att ta fram en modell som tjänar vårt land och våra medborgare bäst.

Socialdemokraternas åsikt och regeringens åsikt i denna fråga är glasklar, nämligen att vi måste ha en rättvisare modell. Vi kan inte ha den orättvisa som uppstår på grund av karensavdraget. Men då måste vi ta fram en modell som fungerar och som ger det som vi vill se på detta område.

Vattenkanoner och gummikulor

Anf. 34 ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Stad efter stad sätts i skräck, och vi har i Sverige sett den dödligaste inledningen någonsin på ett år kopplat till dödsskjutningar i gängkriminalitetens spår.

I helgen såg vi också hur ligister och kriminella riktade sina attacker rakt mot svensk polis, mot det svenska samhället och mot vår demokrati.

Jag läste en intervju med en polis i Dagens Nyheter. Han fick frågan om han fruktade för sitt eget liv. Han sa: Absolut, de var ute efter oss. Hade någon polis blivit kvar på gräsmattan kan jag garantera att den polisen hade varit död, stenad till döds.

Kristdemokraterna föreslog redan för 20 år sedan att polisen skulle få tillgång till vattenkanoner. Vi har haft förslag i vår budget sedan sex år tillbaka om att polisen ska ha muskler och pengar för att kunna köpa in vattenkanoner, utrustning med beanbags och gummikulor. Skulle inte det, om det hade funnits på plats, ha gjort att man var bättre rustad mot dessa ligister, Ardalan Shekarabi?

Anf. 35 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Jag tackar Andreas Carlson för frågan.

Polismakten har möjligheter att välja utrustning och hjälpmedel. Vi har ett sådant regelverk i Sverige. Och det finns en hög grad av tillit till Polismyndigheten att man kan välja de utrustningar och hjälpmedel som behövs i det polisiära arbetet. Polismyndigheten jobbar naturligtvis också med att utveckla den polisiära taktiken i samband med denna typ av händelser.

Som chefen för Polismyndigheten har berättat kommer man att titta närmare på det som hände för att just kunna förstärka arbetet och bekämpa och förebygga denna typ av brottslighet.

Polismyndigheten har vårt fulla stöd. Alla de polisanställda som jobbar dag och natt för att säkra tryggheten i vårt land har vårt stöd. Och vi vill fortsatt visa tillit till Polismyndigheten och ge den de förutsättningar som behövs för att den ska kunna göra ett bra jobb.

Anf. 36 ANDREAS CARLSON (KD):

Herr talman! Politiskt ledarskap handlar inte om att agera reaktivt. Det handlar om att förutse och att förebygga. När KD lade fram förslaget om vattenkanoner och gummikulor för sex år sedan raljerade regeringen och dåvarande inrikesministern över förslaget. Hade det inte varit bättre om regeringen visade ledarskap, slutade raljera och gav polisen utrymme i budgeten att prioritera vattenkanoner och gummikulor som skulle ha gjort att polisen var betydligt bättre rustad?

Anf. 37 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Det finns en omfattande kunskapsresurs hos den svenska polismyndigheten. Och i flera olika delar är den svenska polisen världsledande i utvecklingen av metoder och teknik. Ska politiken då ingripa på ett område där polisen har befogenheter att välja utrustning och köra över polisen? Vi har tillit till den svenska polisen. Vi har tillit till alla dem som riskerade sina liv för tryggheten i helgen och som gör det i dag och som kommer att göra det i morgon. Politiken måste stå där och visa stöd och tillit till svensk polis.

Villkoren för bosparande

Anf. 38 JAKOB OLOFSGÅRD (L):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Johan Danielsson.

Sju av tio vill, enligt en nyligen gjord undersökning, äga sitt boende. Vad säger då bostadsministern till alla som nu vill börja spara men inser att de inte under överskådlig tid kan spara ihop till en kontantinsats.

En utredning kom nyligen med ett förslag om ett startlån, vilket vi i Liberalerna välkomnar. Men det blir ändå svårt att spara ihop till insatsen.

Man har inte presenterat något skattegynnat sparande. Magdalena Andersson har i stället velat höja skatten på sparkonton.

En förstagångsköpare möter höga skatter på arbete och höga skatter på bosparande. Hur är det tänkt att en vanlig arbetarlön ska räcka till en egen bostad?

Anf. 39 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S):

Herr talman! Jag tackar Jakob Olofsgård för frågan.

Det är mycket riktigt, som riksdagsledamoten noterar, att vi precis tog emot ett förslag om att underlätta inträdet på den köpta bostadsmarknaden för förstagångsköpare. Det som presenterades var ett förslag på utformningen av ett startlån som skulle kunna minska sparandetiden med upp till en tredjedel för dem som ska ta sig in på den köpta bostadsmarknaden.

Anledningen till att vi tillsatte utredningen var precis den som Jakob Olofsgård pekar på, nämligen att bostadspriserna har ökat på ett sätt som gör att det blir svårt för människor utan stora inkomster eller rika föräldrar att komma in på den köpta bostadsmarknaden.

När det gäller frågan om ett gynnat bosparande tittade utredningen på den frågan också och konstaterade att det skulle kosta staten 11 miljarder kronor med ett gynnat bosparande som skulle få hälften så stor effekt som det startlån som utredningen föreslår. Man konstaterade också att den fördelningspolitiska profilen på ett sådant förslag skulle bli väldigt skev.

Nu är båda dessa förslag ute på remiss, både startlåneförslaget och förslaget om ett bosparande.

Anf. 40 JAKOB OLOFSGÅRD (L):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret.

Även om vi är överens om en del måste detta med ett bosparande till. Det blir ändå svårt.

När det gäller det skärpta amorteringskravet är det så att den som sparar ihop till insatsen och går till banken ändå kan få nej. Det skärpta amorteringskravet gör nämligen att man i Storstockholm måste ha en månadslön på 35 000. Vilken ung förstagångsköpare har den lönen? Ska bara de rika kunna bo kvar i våra städer?

Anf. 41 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S):

Herr talman! Den utredning som föreslog startlånet har specifikt tittat på hur man ska underlätta för en grupp som är kreditvärdig att lättare komma in på den köpta bostadsmarknaden. Vid sidan av det har vi haft en utredning som har tittat på hur man kan underlätta för grupper som har svårt att efterfråga ett ändamålsenligt boende på den hyrda marknaden. Detta har också precis remitterats.

Man ska komma ihåg att de med allra svagast inkomster kanske många gånger i stället efterfrågar ett hyrt boende i våra storstäder. Tyvärr har ju en majoritet i riskdagen tagit bort det investeringsstöd vi hade infört för att det skulle byggas fler billiga hyresrätter som vanligt folk enklare kunde efterfråga.

Ericssons misstänkta mutor till IS

Anf. 42 RASMUS LING (MP):

Herr talman! Ett av Sveriges största och mest anrika företag, Ericsson, utreds just nu för mutbrott gentemot terrorsekten IS. Styrelsen och vd:n för Ericsson blev nekade ansvarsfrihet på bolagsstämman men blev ändå omvalda.

Den juridiska processen kring detta ska naturligtvis ha sin gång, och varken regering eller riksdag ska naturligtvis lägga sig i den. Men oavsett hur den fortlöper får detta andra effekter. Förtroendet för Sverige och svenska företag riskerar att skadas överlag, vilket oroar mig och – tror jag – även Ardan Shekarabi. Jag skulle därför vilja fråga om den socialdemokratiska regeringen kommer att följa upp vad som har hänt kring detta och överväga åtgärder för att det inte ska hända igen.

Anf. 43 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Tack för frågan, Rasmus Ling! Detta gäller en utredning om myndighetsutövning mot enskild, och regeringen får naturligtvis inte kommentera det enskilda fallet. Självklart kommer vi dock att följa utvecklingen när det gäller arbetet mot korruption generellt sett.

Vi är ett av de länder i världen som har en tradition av att lyckas ha en god förvaltning, bekämpa och förebygga korruption och upprätthålla tilliten till våra offentliga institutioner. Men experter har flera gånger också talat om behovet av att intensifiera arbetet i kampen mot korruption i näringslivet exempelvis i samband med stora affärer. Det är en fråga som regeringen har arbetat med i flera olika sammanhang, inte minst när det gäller genomförandet av den svenska processen för Agenda 2030, det vill säga FN:s mål om hållbar utveckling.

Detta ska självklart tas på största allvar. Det handlar inte bara om en principiellt viktig fråga utan om Sveriges anseende och vår roll internationellt när det gäller att stå upp för ett hållbart näringsliv.

Anf. 44 RASMUS LING (MP):

Herr talman! Jag tackar så mycket för svaret.

Jag tror att många också ställer sig frågande till att en styrelse nekas ansvarsfrihet på grund av en sådan här exceptionell sak men ändå blir omvald. Det är ingen liten sak att inte få ansvarsfrihet. Enligt gällande aktiebolagslag finns den möjligheten, men man bör från regeringens sida analysera detta på djupet och ta det på det allvar det förtjänar – och överväga om det behövs förändringar i framtiden.

Anf. 45 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Självklart måste vi följa utvecklingen generellt sett när det gäller de frågor som Rasmus Ling lyfter fram, men regeringen ska naturligtvis inte ha några synpunkter på frågor som gäller ett enskilt aktiebolag och vilka beslut aktieägarna har fattat i det bolaget.

Investeringsstödet och integrationen

Anf. 46 OLA MÖLLER (S):

Herr talman! Som vi har hört i kammaren i dag är segregationen ett av de största problemen vi har i vårt land. Att bryta den är nyckeln till att knäcka gängen. Att bygga nytt i ett område innebär att man skapar hopp där. Byggkranar skapar en framtidstro.

Investeringsstödet har bland annat i min hemkommun Helsingborg, i stadsdelen Drottninghög, inneburit att det byggs 200 lägenheter i ett område där det tidigare inte har byggts på 40 år. Det visar någonstans kraften i att investeringsstödet och bostadspolitiken är med i arbetet för att bryta segregationen och knäcka gängen.

Skulle statsrådet i ljuset av detta kunna säga någonting om investeringsstödet betydelse för vårt land?

Anf. 47 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S):
Herr talman! Tack för frågan, Ola Möller!

Nästa vecka är det ju första maj, och just nu gör kanske Ola Möller precis som jag och tittar över gamla förstamajtal. År 2014 talade jag i Avesta, och då sa jag ungefär så här – efter åtta år med en moderatstyrd regering: Vi skulle behöva bygga 40 000 bostäder om året, men nyproduktionen ligger i dag på 20 000. Sedan högern tog över har byggandet minskat med 74 procent. Det är en medveten politik; det är högerpolitik.

I dag, lite drygt åtta år senare – kanske räknar jag fel – är jag bostadsminister. Vi kommer i år att påbörja byggandet av över 60 000 bostäder. Detta är resultatet av en medveten politik från regeringen, där investeringsstödet har varit en bärande del. Investeringsstödet har beviljats för byggandet av över 50 000 bostäder i vårt land. Det är många bostäder som inte hade byggts annars, och om de hade byggts hade de byggts med hög hyra så att vanligt folk hade fått svårare att efterfråga dem.

Detta är en bärande del i den bostadspolitik som gör att vi nu betar av det underskott av bostäder som den tidigare regeringen byggde upp.

Anf. 48 OLA MÖLLER (S):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaret. Det är fantastiskt att vi har så framsynta politiker i vårt parti som kan se utvecklingen framåt. Det gläder mig! Jag skulle därför vilja be statsrådet att komma med fler förutsägelser om vad som behövs för att med hjälp av bostadspolitiken bryta segregationen i vårt fantastiska land.

Anf. 49 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S):

Herr talman! Nu var det ju andra förutseende personer i mitt parti som såg till att vi införde investeringsstödet, men det är klart att det är viktigt med en aktiv bostadspolitik för att bryta segregationen.

Jag och Anders Ygeman har haft samtal med kommunalråd, planchefer och med allmännyttan i kommuner runt om i landet om just bostadssegregationen. Tre konkreta önskemål som alltid återkommer är återinförandet av investeringsstödet, naturligtvis, men också en ny och modern förköpslag samt att man ska titta på hur de statliga riksintresseanspråken kan samordnas och minskas för att tillgängliggöra mer mark för byggande. Alla dessa frågor tittar vi nu på och kommer att återkomma kring.

Effekterna av garantitillägget

Anf. 50 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M):

Herr talman! Jag har en fråga till socialförsäkringsminister Ardan Shekarabi.

Socialdemokraterna visar gång på gång att bidrag är viktigare än arbete. Det är ju så att livsinkomstprincipen är en av de viktigaste grunderna i den svenska pensionsreformen, det vill säga att det är alla pengar som betalas in under tiden man arbetar som ska ge pension. Pensionsmyndigheten betonar i sin information hur viktigt varje arbetsår är för pensionen, särskilt för den som har fyllt 60 år. Bara att jobba ett enda år till ger ganska stora effekter på pensionen livet ut.

Garantitillägget innebär att jobbeffekten kan bli väldigt liten för betydande grupper, framför allt för låginkomsttagare. För vissa kan pensionen till och med bli lägre om de jobbar ett år till – allt enligt Pensionsmyndigheten. Det innebär att de som har jobbat lite eller inte alls kan få mer i plånboken än den som faktiskt har arbetat. Detta är djupt orättvist.

Min fråga är därför: Vilka åtgärder tänker man vidta för att arbete faktiskt ska löna sig även för pensionen?

Anf. 51 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Tack för denna viktiga fråga om pensionerna, Katarina Brännström!

Ett kilo tomater kostar nu mellan 60 och 70 kronor. Ett paket kaffe kostar någonstans mellan 45 och 50 kronor. Det ska betalas av våra pensionärer som har låg pension. Den lägstanivå vi erbjuder våra pensionärer i dag, om man har bott i Sverige i 40 år, är 8 779 kronor före skatt. Det är en skam, herr talman, att vi inte har en högre nivå på pensionerna. Det är en skam att vi har accepterat och tolererat fenomenet fattigpensionärer i ett av världens rikaste länder.

Regeringen har precis lagt fram ett förslag på riksdagens bord om att höja pensionerna för de pensionärer som har lägst pension. Det rör sig om 1 miljon svenska pensionärer och 1 000 kronor skattefritt varje månad från augusti. Detta är en skyldighet vi har gentemot våra pensionärer. De som kommer att omfattas av det här är välfärdens kvinnor; det är de som har lägst pensioner. Det är dags att höja pensionerna.

(Applåder)

Integrationen och den svenska kulturen

Anf. 52 BO BROMAN (SD):

Herr talman! Min fråga går till kulturministern.

I helgen har vi sett fasansfulla scener från våldsamma upplopp i flera städer runt om i Sverige. Rotlösa ungdomsgäng och ligister, men även vuxna, kvinnor och barn, har deltagit i de besinningslösa attackerna mot polisen och samhället.

Den alltför stora invandringen de senaste åren har lett till en bristande integration. Integrationen är A och O för ett fungerande samhälle och för ett fungerande Sverige. Det är av absolut största vikt att man som ny medborgare i ett land får lära sig hur det fungerar i det landet, vilka lagar och regler som finns, hur samhället är uppbyggt och hur kulturen i det landet – i detta fall Sverige – fungerar. Kulturministern och många andra har ju svårt att erkänna att den svenska kulturen finns.

Vilka åtgärder avser ministern att vidta för att våra nya medborgare ska lära sig om svensk kultur och hur den svenska kulturen fungerar?

Anf. 53 Kulturminister JEANETTE GUSTAFSDOTTER (S):

Herr talman! Det här är en mycket viktig fråga. De upplopp och det våld vi har sett de senaste dagarna är oacceptabelt. Framför allt tänker jag på polisen, som har drabbats av våld, och alla de människor som bor i de här områdena och som har drabbats av våldet från en liten minoritet kri-

minella. Den absoluta majoriteten i dessa områden vill leva sitt liv i lugn och ro. Samhället kommer att ta krafttag mot kriminaliteten.

Bo Bromans fråga gällde kulturen i Sverige och hur vi ska göra för att de som kommer till Sverige ska förstå kulturen här. Bland annat ska vi ha öppna bibliotek och se till att det finns en stark kulturskola i skolorna. Detta är några av de förslag som vi har lagt fram för att man ska kunna lära sig kulturen i Sverige.

Befolkningsutvecklingen och bostadsmarknaden

Anf. 54 OLA JOHANSSON (C):

Herr talman! Min fråga går till bostadsministern.

Statistiska centralbyrån presenterade i förra veckan flera scenarier över befolkningsutvecklingen. I ett av dem förväntades befolkningen öka med 1,7 miljoner till 2040.

Man kan inte utesluta att Rysslands krig i Ukraina blir långvarigt, och oavsett detta kommer det att ta mycket lång tid innan de som har lyckats ta sig ut kan återvända till egna bostäder. Det är därför inte osannolikt att SCB:s mest utmanade scenario blir verklighet och att Sveriges befolkning 2040 är en bit över 12 miljoner.

Med ett lågt bostadsbyggande och bostadsbrist står vi inför en gigantisk utmaning. Även om byggandet har ökat något på senare tid – med och utan investeringsstöd – kommer det inte att räcka.

På vilket sätt måste bostadsmarknaden reformeras för att den ska prestera dels ett ökat byggande, dels en rörlighet som frigör bostäder åt människor som flytt från sina hem och inte kommer att kunna återvända inom överskådlig tid?

Anf. 55 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S):

Herr talman! Jag tackar Ola Johansson för frågan.

Det var ju en väldigt bred fråga. Men alldeles oavsett vilken av prognoserna för befolkningstillväxten i Sverige som slår in är det viktigt att vi klarar av att upprätthålla den historiskt höga byggtakt som vi har i dag, vilket har nämnts i samband med tidigare interpellationer. Sedan vore det bra om vi dessutom kunde öka byggtakten om det skulle behövas för att till exempel ta höjd för ett högt mottagande från Ukraina.

När det gäller Ukraina och de människor som flyr från det hemska krig som utspelar sig där framför våra ögon har vi på bostadsområdet nu agerat i lagstiftningen för att se till att det inte finns några hinder för att anordna ankomstboende och för att se till att vi har tillfälliga bostäder på plats för att ta emot människor som flyr.

Men det är klart: Beroende på hur den här utvecklingen fortgår, hur konflikten utvecklas, på vilket sätt och i vilken omfattning människor flyr samt i vilken omfattning de kommer till Sverige kan regeringen och riksdagen behöva vidta ytterligare åtgärder för att möta ett stort mottagande, om så blir fallet.

Anf. 56 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V):

Herr talman! Min fråga går till bostadsministern.

I dag har vi en bostadsmarknad som bara är en marknad och inga bostäder. Vi ser ombildningar och utförsäljningar av allmännyttan. Hyresfastigheter köps, renoveras och säljs i högre takt än begagnade bilar av riskkapitalistbolag, och hyrorna höjs i samma takt.

Var tredje kommunal hyresrätt är borta i Stockholm, samtidigt som behovet av hyresrätter är större än någonsin. Nya rapporter visar att 140 000 bostäder i miljonprogrammet är i akut behov av renovering. I de fall där borgerlig ideologi inte ligger bakom försäljningar är det i stället kostsamma renoveringar som tvingar bolagen att sälja bostäder.

Det är dags för politiken att ta ansvar. Vänsterpartiet vill en gång för alla stoppa utförsäljningen av allmännyttan och investera i upprustning och energieffektivisering av bland annat miljonprogrammet.

Min fråga är: Tänker bostadsministern vidta åtgärder för att stoppa försäljningen av allmännyttan samt införa ett stöd för upprustning av miljonprogrammet, så att hyresgästerna inte ensamma ska behöva stå för hela notan?

Anf. 57 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S):

Herr talman! Jag tackar för den ytterst relevanta frågan.

Jag tror att Momodou Malcolm Jallow och jag delar upprördheten när vi kan läsa om de konsekvenser som den utbildningsresa som man har gjort i kommuner runt om i Sverige – och kanske allra värst här i Stockholm – har fått för hyresmarknaden. Man har reat ut gemensamma tillgångar. Man har ombildat billiga hyresrätter på attraktiva adresser, vilket naturligtvis har drivit på segregationen. Dessa ersätts till viss del av nyproduktion, men det är nyproduktion utanför innerstaden till höga hyror som vanligt folk har svårt att efterfråga. Detta driver bostadssegregationen och är naturligtvis djupt olämpligt och en politik som är driven av borgerlig ideologi.

Det är naturligtvis som Momodou Malcolm Jallow säger: Man måste renovera miljonprogrammet runt om i Sverige. Detta är akut. Vi införde ju ett stöd för energieffektivisering av flerbostadshus, som kunde användas till bland annat detta, som försvann i oppositionens ändringsbudget i höstas.

Artskyddet och avverkningen av skog

Anf. 58 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Herr talman! Att vara skogsägare i Sverige i dag är sannerligen inte enkelt. Det har varit många turer kring hur myndigheten säger sig tolka art- och habitatdirektivet och fågeldirektivet i kombination med artskyddsförordningen. Summan blir att skogsägaren ska vara expert på alla fågelarter som finns i markägarens skog innan det är aktuellt med avverkning.

Dock kom regeringen med ett pressmeddelande om att regeringen nu har gett uppdrag till berörda myndigheter att ta fram en hållbar strategi i

frågan. Direktivet ska vara klart den 30 september nästa år. Ni hörde rätt – nästa år ska det vara färdigt!

Min fråga till landsbygdsministern är: Hur ska alla de skogsägare som planerat avverkning av sin skog nu göra? Är svaret att de måste vänta ett och ett halvt år innan de kan få svar?

Vi behöver en regering som skyndsamt och resolut löser denna fråga.

Anf. 59 Statsrådet ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S):

Herr talman! Jag tackar ledamoten för frågan.

Detta är en viktig fråga. I och med de EU-domar som vi såg nyligen har det skapats en stor osäkerhet kring vad som gäller i svenskt skogsbruk, vilken hänsyn man ska ta och vilken beredskap man ska hålla.

I och med detta har regeringen också agerat. Klimat- och miljöministern har meddelat att hon ser detta i flera steg. Det första steget handlar om hur man kan ändra i den förordning som regeringen själv kan besluta om för att i det andra steget, som Magnus Oscarsson sa, ge ett uppdrag att se över miljöbalken på längre sikt, så att den också blir hållbar framöver.

Den svenska livsmedelsproduktionen och självförsörjningen

Anf. 60 SUZANNE SVENSSON (S):

Herr talman! Jag ställer min fråga till statsrådet Säterberg.

Kriget i Ukraina riskerar att få omfattande konsekvenser för Europas och Sveriges livsmedelsproduktion. Det är en mycket bekymmersam ekonomisk situation för landets jordbrukare. Priserna på insatsvaror som diesel, el, djurfoder och handelsgödsel har skjutit i höjden. Vi behöver ge våra svenska lantbrukare bättre förutsättningar att hantera denna svåra situation och fortsätta att bidra till att stärka den svenska livsmedelsproduktionen.

Den svenska självförsörjningsgraden av livsmedel har minskat kraftigt de senaste decennierna och anges i dag till under 50 procent. Av denna anledning vill jag ställa två frågor till statsrådet: Vilka satsningar genomför regeringen för att stötta det svenska jordbruket, och vilka åtgärder avser statsrådet att vidta för att öka Sveriges självförsörjningsgrad av livsmedel?

Anf. 61 Statsrådet ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S):

Herr talman! Jag tackar Suzanne Svensson för en viktig fråga. Svenskt jordbruk är viktigt, och precis som Suzanne Svensson säger är Sveriges försörjningsförmåga enormt viktig. Där är svensk livsmedelsproduktion en stor del som vi vill öka. Det finns en stor enighet här i Sveriges riksdag om att vi vill öka den svenska livsmedelsproduktionen.

Därför har vi också i livsmedelsstrategin bland annat handlingsplaner där vi satsar 200 miljoner per år för att se till det långsiktiga. Vi har även skickat in Sveriges gemensamma jordbruksstrategiska plan till EU. Vi kommer att få svar snart. Det handlar om 64 miljarder från 2023. På kort sikt aviserade vi i den vårändringsbudget som presenterades häromdagen ett stöd på 1,1 miljarder till svenskt jordbruk. Vi tittar också över de förslag som har kommit från EU. Vi har till exempel beslutat om träda och lagring av gris.

Anf. 62 ANN-SOFIE LIFVENHAGE (M):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Shekarabi.

Vi ser just nu att ting fallerar som svensken varit van vid fungerar och näst intill tagit för givna. Bristen på trygghet oroar. Att skaffa pass har visst varit mest omöjligt. Småbarnsföräldern som nyligen välkomnat en ny familjemedlem hindras från att resa. Det gick helt enkelt inte att ta mer eget ansvar och planera mer för födseln i god tid.

Min fråga kokar dock ned till möjligheten för unga – vi ser hela läkta- ren full – att ta ett efterlängtat körkort och bristen på uppkörningstider. Avklarade teoriprov löper ut innan det finns uppkörningstider, trots beslut om förlängd giltighetstid. Det här duger inte. Det är illa vad avser både möjligheten att lita på samhället och möjligheten att själv påverka, fatta beslut och ta ett viktigt steg mot att göra sig anställbar, i synnerhet på landsbygden utan kollektivtrafik värd namnet.

Vad avser regeringen att vidta för åtgärder för att lösa detta i närtid?

Anf. 63 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Jag tackar Ann-Sofie Lifvenhage för en väldigt viktig fråga. Det här gäller en av de viktiga utmaningar vi har framför oss, nämligen att öka effektiviteten i svensk förvaltning. Vi har en förvaltning som har hög effektivitet, men det finns naturligtvis delar där belastningen är väldigt stor och vi får längre väntetider som drabbar våra medborgare. Regeringens och riksdagens ambition måste vara att se till att våra förvaltningsmyndigheter servar våra medborgare på bästa möjliga sätt.

Regeringen har vidtagit ett antal åtgärder på körkortsområdet, inte minst vad gäller möjligheten att ta studielån, så att människor får förutsättningar att ta körkort oberoende av ekonomiska förutsättningar. Det är väldigt viktigt för att kunna ta sig in på arbetsmarknaden. Men då måste naturligtvis också uppkörningen fungera. Det här är en fråga som regeringen fokuserar på. Självklart kommer vi att jobba för att säkerställa att myndigheterna gör det som krävs för att våra medborgare ska få så bra service som möjligt.

Höjd garantipension

Anf. 64 JULIA KRONLID (SD):

Herr talman! Min fråga går också till statsrådet Ardalan Shekarabi.

Regeringen har med stöd av Vänsterpartiet lagt fram ett förslag om ett garantitillägg för dem med de lägsta pensionerna. En höjning av pensionen är såklart välkommen och behövlig. Förslagets utformning har dock fått kritik från bland annat Pensionsmyndigheten, eftersom det frångår och krånglar till dagens pensionssystem, minskar respektavståndet avsevärt och innebär högre administrativa kostnader än om man hade höjt garantipensionen.

Det framställs som att regeringen är nödgad att frångå nuvarande pensionssystem och Pensionsgruppen och ta fram det här garantitillägget för att det inte funnits stöd i Pensionsgruppen. Jag har ställt denna fråga förut till statsrådet, men jag har ännu inte fått klarhet i detta: Har socialförsäk-

ringsministern innan förslaget om garantitillägg togs fram ställt frågan i Pensionsgruppen om att i stället höja garantipensionen?

Anf. 65 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Jag tackar Julia Kronlid för frågan. Behovet av att höja pensionerna är verkligen akut. Socialdemokraterna som parti har drivit frågan i Pensionsgruppen om att höja pensionerna. Vårt förslag är att avgiften till pensionssystemet ska höjas, så att vi ökar inbetalningarna till pensionssystemet. Hittills har det inte riktigt gått att nå enighet i Pensionsgruppen, där ett antal partier ingår.

För vår del är det viktigt att det sker pensionshöjningar här och nu för dem som har sämst ekonomi, för de pensionärer som är mest sårbara just nu. Därför har vi lagt fram ett förslag på riksdagens bord om ett garantitillägg från och med augusti. Vi har också varit väldigt tydliga med att vi är beredda att införliva garantitillägget i pensionssystemet och i garantipensionen om det finns stöd för detta.

Det viktiga är att vi inte får skjuta upp pensionshöjningen. Det är nu våra pensionärer ska köpa tomater för 60 kronor kilot och kaffe för 45 kronor per paket. Vi måste höja pensionerna här och nu. Helst borde vi tidigarelägga pensionshöjningen om möjligt, så att våra pensionärer inte far illa.

Arbetslivskriminalitet

Anf. 66 CICZIE WEIDBY (V):

Herr talman! Jag vet att Johan Danielsson tar problemen med arbetslivskriminalitet på allvar. Men när det gäller sekretesshindren mellan myndigheter har man bara valt att tillsätta en utredning. Hur lång tid ska det ta innan regeringen lägger fram förslag om förändringar på riksdagens bord?

Ett annat problem, herr talman, är alla underleverantörsled. Jag eller kanske en annan offentlig aktör kan välja att anlita Lisas måleri, eftersom vi vet att hon har kollektivavtal. Men i själva verket kommer kanske Lisa att anlita flera underleverantörer som man inte har någon som helst koll på. Då undrar jag: När kommer statsrådet att begränsa hur många underleverantörer som får finnas vid en offentlig upphandling?

Anf. 67 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S):

Herr talman! Jag tackar för frågan. Det är riktigt att kampen mot den växande arbetslivskriminaliteten är en prioriterad fråga, inte bara för mig utan för hela regeringen.

När det gäller frågan om sekretesshinder är det riktigt att vi har en utredning som kommer att bli klar till sommaren. Men under tiden har vi också gett de myndigheter som arbetar i kampen mot arbetslivskriminalitet ett uppdrag att utveckla ett metodstöd för att se till att man utnyttjar det utrymme som finns inom ramen för nuvarande lagstiftning så långt som möjligt i väntan på den lagändring som kommer. Syftet med utredningen och regeringens uppfattning är att de omotiverade sekretesshinder som finns ska tas bort.

Vi lade också nyligen till Arbetsmiljöverket i den förordning som gör det möjligt – och till och med till en skyldighet – att bryta sekretessen och

dela uppgifter i kampen mot den organiserade brottslighet som finns längst ut i spektrumet av brott som vi kallar för arbetslivskriminalitet.

Sedan är det helt klart så att ju längre ned man kommer i kedjan av underentreprenörer, desto mer brottslighet finns det. Till slut är det alldeles becksvalt. Det här är en fråga som jag och civilministern tittar på tillsammans inom ramen för frågan om offentlig upphandling.

Spellagen och restaurangkasinon

Anf. 68 ROLAND UTBULT (KD):

Herr talman! Jag vill ställa min fråga till kulturminister Jeanette Gustafsdotter.

Vi har tre statligt ägda kasinon under namnet Casino Cosmopol. De fungerar utifrån den nya spellagen med omsorgsplikt. De registrerar spelarna och hur de spelar.

Men så finns det en lucka i lagen. Den gäller restaurangkasinon, som arbetar under helt andra villkor. Spelinspektionen har beviljat undantag från kravet på registrering när det gäller restaurangkasinon.

Hur ser ministern på att Spelinspektionen tillåter restauranger med kasinon att upplåta spel utan registrering av dem som spelar och därmed inte uppfylla omsorgsplikten? Är ministern beredd att åtgärda den lucka i lagen som undantar restaurangkasinon från kravet att registrera spelkunder?

Anf. 69 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Jag tackar Roland Utbult för frågan, som jag svarar på eftersom spelpolitiken faller inom mitt ansvarsområde.

Vi jobbar kontinuerligt med att granska spelmarknaden och säkerställa att vi har en lagstiftning som ger bästa möjliga skydd till svenska spelkonsumenter. Vi vet att spelmarknaden är förenad med ett antal risker för sårbara konsumenter. En relativt stor del av befolkningen är sårbar för spelmissbruk. Därför tar jag med mig denna fråga och tittar närmare på hur regleringen påverkar utsattheten för svenska spelkonsumenter.

När det gäller rättstillämpningen kan jag säga att Spelinspektionen självklart är en självständig myndighet. Det har jag ingen synpunkt på. Däremot måste vi kontinuerligt vara beredda att justera spellagstiftningen när behov uppstår. Det här är en av de frågor som vi får ta med oss. Jag tackar för frågan och återkommer.

Karensavdraget

Anf. 70 ALEXANDER OJANNE (S):

Herr talman! Min fråga går till Ardalan Shekarabi och rör karensavdraget.

Ett jämlikt samhälle skapas inte av sig självt utan är en produkt av en tråget politiskt arbete. Karensavdraget bidrar dock till motsatsen, ett ojämlikt samhälle. Det är ett avdrag som slår hårdast mot de arbetare som inte kan jobba hemifrån och har de lägsta lönerna. Det ökar dessutom sjuknärvaron och därmed smittspridningen. Det är sannolikt inte samhällsekonomiskt lönsamt och motiverat att ha ett karensavdrag. Inget annat nordiskt land har ett karensavdrag, och det fungerar utmärkt i dessa länder.

LO-förbunden har länge pekat på orättvisan i karensavdraget, och i veckan lämnade Kommunal över en namninsamling med 130 000 underskrifter till statsrådet gällande att karensavdraget borde avskaffas.

Delar statsrådet denna ståndpunkt?

Anf. 71 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Jag tackar Alexander Ojanne för denna otroligt viktiga fråga om tryggheten för en stor del av våra löntagare.

Jag tog emot namninsamlingen från fackförbundet Kommunal, och det är uppenbart att det här är en fråga som väcker ett stort engagemang på arbetsplatser, inte minst bland dem som saknar makt över arbetsplats och arbetstid och måste infinna sig på arbetet, alltså de som drabbas av nuvarande karensavdrag.

Vi har inlett en total översyn av karensavdraget med väldigt öppna direktiv till utredaren att titta på hur vi kan skapa ett rättvisare system där vi tar bort den orättvisa som finns mellan olika yrkesgrupper. I denna utredning kommer vi också ta del av de nordiska erfarenheterna då vi har nordiska länder som saknar karensavdrag för löntagare. Vi kommer givetvis också studera erfarenheterna av karensersättningen som infördes under pandemin.

Regeringens målsättning är att reformera detta system för att skapa ett tryggare och rättvisare system.

Satsningar på arbetsmiljön

Anf. 72 SAILA QUICKLUND (M):

Herr talman! Min fråga går till biträdande arbetsmarknadsministern.

Regeringen har enormt stora utmaningar gällande arbetsmiljöpolitiken. Hela 41 personer avled på sina arbetsplatser under 2021, och regeringens så kallade nollvision har verkligen inte nåtts.

Arbetsjukdomarna hos framför allt kvinnor i offentlig sektor har också ökat dramatiskt. Var tredje kvinna hade varit sjukskriven de senaste 12 månaderna, och detta var före pandemin.

Regeringen aviserade denna vecka att 500 miljoner ska avsättas till att bland annat anställa fler sjuksköterskor och förbättra arbetsmiljön inom hälso- och sjukvården. Läkarförbundet är kritiskt och säger att satsningen på några månader är för kortsiktig, och man kallar insatsen för pressmedeldepengar.

Kan statsrådet konkretisera hur förbättringarna på arbetsmiljöområdet ska göras?

Anf. 73 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S):

Herr talman! Att människor fortfarande omkommer på sina arbeten i Sverige är givetvis helt oacceptabelt, och därför har vi infört en nollvision för dödsolyckor.

Arbetsmarknadens parter, framför allt de fackliga organisationerna och skyddsombuden, spelar en viktig roll för att få bukt med dödsolyckor på arbetet, och därför föreslog regeringen för knappt två år sedan att utöka de regionala skyddsombudens tillträdesrätt till arbetsplatser. Det fick vi tyvärr inte stöd för här i riksdagen. Bland annat röstade Moderaterna emot

detta. Därför har de fackliga organisationerna i dag inte tillträde till just de arbetsplatser där arbetsmiljön antagligen är sämst, och det är problematiskt. Men nu har vi tillsatt en utredning och tänker återkomma.

Man kan givetvis diskutera hur stora tillskott den offentliga sektorn behöver för att förbättra arbetsmiljön för kvinnor. Vi har tillfört över 27 miljarder i statsbidrag, och 22 miljarder av dem är permanenta och bör användas även av moderatledda regioner för att förbättra arbetsmiljön.

Effekterna för landsbygden av bränslepriserna och reseavdraget

Anf. 74 ERIC PALMQVIST (SD):

Herr talman! Sveriges fordonsägare har sedan nyår tvingats betala världens högsta dieselpriiser till följd av reduktionsplikten. Ovanpå det föreslår regeringen ett nytt färdmedelsneutralt reseavdrag med en avståndsgräns på åtta mil enkel väg.

I vårt avlånga land är många människor beroende av bilen för att vardagen ska fungera, och det är inte ovanligt att människor har tio mil eller mer till sina arbeten. Hur ska de ha råd att inte säga upp sig?

Företag och verksamheter vittnar nu om försämrade kompetensförsörjning eftersom människor tackar nej till jobb de anser sig inte ha råd att pendla till. Företagens rekryteringsområden har drastiskt minskat.

Min fråga till landsbygdsminister Säterberg är därför: Hur ska företagande och regional tillväxt stimuleras i Sveriges alla delar under dessa förutsättningar?

Anf. 75 Statsrådet ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S):

Herr talman! Rysslands invasion av Ukraina har verkligen skapat problem för Sverige, men värst är det givetvis i Ukraina. Priserna på insatsvaror har ökat enormt, vilket gör det svårt och tufft. Därför har regeringen i sin vårandringsbudget föreslagit en dieselskattenedsättning på 1,80 vid pump, som vi politiker säger.

Det nya reseavdraget är också väldigt bra, tycker jag. I det förra fanns tidsvinst med, vilket gynnade storstadsregionerna. Det nya är ett avståndsbaserat avdrag, vilket är mycket bättre för oss som bor i gles- och landsbygd.

Omvårdnadsbidraget och Försäkringskassans rättstillämpning

Anf. 76 PIA STEENSLAND (KD):

Herr talman! I februari frågade jag socialförsäkringsministern om regeringen kommer att hålla sitt löfte om att vidta åtgärder för att kompensera de familjer som drabbades av försämrade villkor när omvårdnadsbidraget infördes.

Statsrådet svarade: Regeringen har tagit detta på största allvar, och vi bad också Inspektionen för socialförsäkringen att noga följa Försäkringskassans rättstillämpning. Inspektionen har nu presenterat sin analys. Vi studerar detta noga och är beredda att agera för att våra medborgare ska ha den ekonomiska trygghet de förtjänar. Vi har dessa system för att medborgare som är i behov av stöd ska få stöd. Det var väldigt tydligt från reger-

ingens och riksdagens sida att lagändringen inte skulle innebära en mer restriktiv hållning. Detta löfte kommer vi att hålla.

Min fråga i dag blir därför: Vilka åtgärder har socialförsäkringsministern vidtagit sedan februari för att de drabbade familjerna ska återfå den ekonomiska trygghet de förtjänar?

Anf. 77 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Jag tackar Pia Steensland för frågan och för engagemanget för några av våra mest sårbara medborgare.

Regeringen har bland annat infört övergångsregler för att skydda de människor som riskerar att falla mellan stolarna när ett nytt regelverk träder i kraft. Vi fortsätter att föra en dialog med Försäkringskassan, och vi har givetvis också fört en dialog med Inspektionen för socialförsäkringen för att förstå den analys som gjorts där.

Låt mig åter understryka att vi är beredda att vidta lagstiftningsåtgärder om det krävs. Det är dock för tidigt att avgöra det eftersom det inte har gått att konstatera om det är lagstiftningsproblem som står i vägen. Vi får avvakta rättstillämpningens utveckling.

Jag kommer att fortsätta att hålla riksdagen informerad i denna fråga om det skulle krävas en lagändring, för vi måste skydda våra medborgare på detta område.

De äldres situation i Ukraina

Anf. 78 ELSEMARIE BJELLQVIST (S):

Herr talman! Tyrbota är en väldigt liten systerorganisation till PRO. Föreningen PRO Global i Sverige har kontakt med dem och fick häromdagen ett meddelande från dem.

Det finns, eller kanske fanns, 236 äldreboenden i Ukraina. Många av dem ligger i de områden som ockuperats av ryssar eller i zonerna för krigshandlingar. De är därför blockerade och har ingen leverans av mat, läkemedel och hygienartiklar.

Tyrbota kan bara ibland stödja dem med pengar så att de kan köpa livsmedel från lokala jordbrukare.

Så här skriver de i meddelandet: Detta är vårt största problem och vårt huvuduppdrag – att rädda dessa mycket utsatta människor. De är gamla, och många av dem är dementa. Inte kan vi låta dem svälta.

Min fråga till statsrådet Shekarabi är: På vilket sätt kan regeringen särskilt uppmärksamma de äldres situation i Ukraina?

Anf. 79 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Jag tackar Elsemarie Bjellqvist för frågan.

Det här är en av konsekvenserna av Putins tyranni och det som sker mot Ukrainas folk. Ofta sätter vi av naturliga skäl fokus på barnen och barnfamiljerna som drabbas av det ryska aggressionskriget, men det finns givetvis också en annan dimension: de äldre. De är inte lika mobila och saknar i vissa fall förutsättningar att lämna landet.

Den här frågan adresseras av Europeiska unionen. Jag har samtalat med kommissionär Ylva Johansson om den frågeställning som gäller de äldre ukrainare som drabbas av kriget och som är på flykt.

Sverige är ett av de länder som ger störst stöd både till de multilaterala organisationer som bistår Ukrainas folk med hjälp just nu och till Ukraina direkt. Vi avser naturligtvis att fortsätta att göra detta för att ge stöd till Ukrainas folk och Ukrainas äldre.

Prot. 2021/22:100

21 april

Frågestund

Villkoren för byggande av småhus

Anf. 80 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD):

Herr talman! Den absoluta majoriteten av Sveriges befolkning säger sig vilja bo i småhus, som villa och radhus. Enligt undersökningar som gjorts är det runt 70 procent.

Under hela tiden som regeringen har suttit vid makten har dock andelen småhus som byggts varit mycket låg. Den är lägst av alla nordiska länder och mycket lägre än EU:s genomsnitt där 40 procent av nybyggnationen är småhus. I Sverige är andelen nybyggda småhus bara cirka 20 procent. Även om det har gått upp lite det senaste året är det långt ifrån vad som behövs.

Varför prioriterar inte regeringen och Johan Danielsson att underlätta för att bygga småhus så att flyttkedjor kan komma igång och fler kan få bo så som de säger att de vill?

Anf. 81 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S):

Herr talman! Tack, Mikael Eskilander, för frågan!

Det är riktigt att många människor vill bo i ett småhus. Jag flyttade själv till ett småhus när vi fick vårt andra barn. Men man ska heller inte lura sig kopplat till hur stor andel av det som byggs som är småhus.

Antalet småhus som byggs har ökat under den tid som regeringen har suttit vid makten från omkring 8 000 småhus per år till nu närmare 12 000 småhus per år.

Det enda som jag stött på som politik i riksdagen som oppositionen har drivit igenom sedan jag tillträdde är att stoppa investeringsstödet för hyresrätter.

Det är riktigt att om vi bygger färre hyresrätter blir det en större andel småhus. Men det löser inte bostadsbristen i Sverige. Det är vad väljarna har framför sig i höst.

Det är antingen en moderat och sverigedemokratisk regering som ska se till att öka andelen småhus genom att minska byggandet av hyresrätter eller en socialdemokratisk regering som vill ha fler bostadsrätter, fler småhus och fler hyresrätter.

Information om yttrandefrihet till nyanlända

Anf. 82 LUDVIG ASPLING (SD):

Herr talman! Det material som kallas *Om Sverige* och som ska förklara för nyanlända hur Sverige fungerar uppdaterades nyligen. Men trots att yttrandefriheten är grundläggande i vårt land berörs den punkten endast summariskt i materialet.

Då ska man komma ihåg att det är en väldigt stor skillnad jämfört med hur saker fungerar i många av de ursprungsländer som invandrare kommer ifrån. Det finns ingen förklaring av yttrandefrihetens syfte. Det finns ingen

förklaring av hur långt den sträcker sig. Det finns framför allt ingen förklaring av hur sambandet mellan hur religion och yttrandefrihet fungerar i Sverige.

Anser Ardalán Shekarabi att det är ett misstag att inte förklara för nyanlända på ett väldigt tidigt stadium att yttrandefriheten i Sverige innebär att man måste acceptera att vissa människor har åsikter som man inte tycker om och att man absolut inte får använda våld för att protestera mot att någon till exempel skändar vad man uppfattar som en religiös text? Borde det framgå tydligt?

Anf. 83 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S):

Herr talman! Tack, Ludvig Aspling, för den viktiga frågan!

Det är ingen tvekan om att vi måste vara otroligt tydliga med de fri- och rättigheter som stadgas i vår grundlag. Det måste vara en viktig del av introduktionen av nyanlända. Det är vad vårt samhälle bygger på. Den svenska yttrandefriheten och tryckfriheten har en lång historia och har en särskild ställning i den svenska rättsordningen.

Därför måste vi också vara noga med att människor som flyttar till Sverige får kunskap om vad rättigheten reglerar, hur den skyddas och vilka gränser som finns för protester i vårt land. Det måste vara oerhört tydligt. Det är en fråga som man definitivt måste arbeta med.

Alla förstärkningar av introduktion och fokus på kunskap för nyanlända är en vinst för samhället och för de människor som flyttar till Sverige. Det måste fungera på ett riktigt bra sätt för att integrationen ska fungera.

Det ska vara riktigt tydligt vilka rättigheter och skyldigheter som människor har i vårt land och vad som förväntas av nya invånare i Sverige, självklart.

Frågestunden var härmed avslutad.

§ 9 (forts. från § 7) **Kompetensförsörjning inom hälso- och sjukvården m.m.** (forts. SoU14)

Anf. 84 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Herr talman! I höstas skrevs en debattartikel i Svenska Dagbladet undertecknad av ordföranden för Sveriges förlossningsläkare, ordföranden för Sveriges alla barnmorskor och dessutom av Hans Linde, ordförande för RFSU och inte helt obekant i den här kammaren.

Slutsatsen i den artikeln var att abortlagstiftningen från 70-talet måste göras om. I dag är 96 procent av alla aborter medicinska aborter. De bör kunna göras i hemmet för de kvinnor som så väljer.

Det är viktigt av flera olika skäl. Det innebär en mycket större trygghet för kvinnan att kunna inleda den medicinska aborten i hemmet. Det innebär att hon slipper transporter till och från sjukhuset. Slutligen, och det är kanske inte minst viktigt, tar man inte viktiga resurser från sjukvården för någonting som bara är utifrån en lagstiftning från 70-talet.

Herr talman! När artikeln kom gjorde *Ekot* en uppföljning, Man frågade alla partiers företrädare i socialutskottet hur de såg på detta. Moderat-

erna, Centerpartiet, Liberalerna, Vänsterpartiet, även Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Sverigedemokraterna sa att här bör man se till att ändra lagstiftningen. Det är inte rimligt att det ska vara på det här viset.

Nu hörde vi i dag att Sverigedemokraterna tydligen har bytt fot. Men det som förvånar mig är att Vänsterpartiet i dag när vi ska fatta beslut om detta väljer att inte stå bakom reservationen från Moderaterna, Centerpartiet och Liberalerna.

Jag tycker att man ska gå från ord till handling. Lovar men en sak i medierna och i debatter ska man också när det kommer till kammaren trycka på rätt knapp.

Min fråga till Karin Rågsjö är: Varför står inte Vänsterpartiet vid sitt ord i den här frågan och gör det man kan för att inleda lagförändringen?

Anf. 85 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Detta är en jätte viktig fråga. Hela abortlagstiftningen är väldigt viktig.

Vi tyckte att reservationen var lite grund. Vi håller just nu på och skriver om hur vi själva vill utforma det på ett bra sätt. Man måste också ha en utredning om kontexten runt detta.

När man tittar sig runt i landet genomför professionen redan detta. Det är fullt möjligt för dig att du får din tablett som kvinna, går hem och gör din abort. Det pågår redan runt om i Sverige.

Vad vi vill se är en utredning om det finns konsekvenser. Det vet inte jag. Jag är lekman. Jag tycker att det här ska genomföras men att man ska ha en utredning som grund.

Herr talman! Till skillnad från ledamoten är jag inte läkare. Jag är riksdagsledamot och socionom. Nu har det kommit flera artiklar. Det finns en massa kunskap. Visst vore det bra om man kunde samla ihop det och göra det lite mer bastant, att andra som kan frågan utreder detta och att vi sedan fick rösta om det. Det tycker jag hade varit väldigt bra.

Jag sitter själv i Rättsliga rådet, som just nu inte har så många möten, herr talman. Där följer vi frågan om sena aborter och hela abortlagstiftningen.

Det viktiga är att säkra hela abortlagstiftningen men också, självklart, att ge förutsättningar för kvinnor att göra sina aborter hemma. Men – och jag är fortfarande lekman, herr talman – då måste det också säkras att kvinnan inte är ensam när hon gör aborten hemma. Alla de här sakerna måste man titta på. Därför tycker jag att det skulle vara väldigt bra om man gjorde en liten utredning om detta innan vi klubbar saker här i riksdagen.

Jag står fortfarande bakom det jag sa i *Ekot*, och vi håller på att titta på frågan i en lite större kontext.

Anf. 86 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Herr talman! I grunden är det här ett politiskt ställningstagande. Vill man att lagen ska ändras för att möjliggöra att den medicinska aborten inleds hemma eller inte? Det är strikt lagreglerat i dag.

Förslaget – som nu tyvärr är en reservation och inte något som en majoritet står bakom – är att vi ska rikta ett tillkännagivande till regeringen för att den ska tillsätta en utredning för att göra lagändringen. Vi har alltså inte föreslagit skarp lagstiftning här och nu, utan det handlar om ett tillkännagivande om en utredning av abortlagstiftningen som skulle möjlig-

göra att man initierar medicinska aborter hemma. Det är i dag inte tillåtet enligt svensk lag.

Det är alltså detta som Vänsterpartiet säger nej till – att skarpt uppmana regeringen att ta första steget i detta. Det är det som blir så förvånande. Självklart måste det alltid göras en utredning innan det till slut landar ett lagförslag på riksdagens bord; det tror jag att alla förstår. Men det första steget i detta är att vi från riksdagen uttalar tydligt att det här måste ske.

Jag blir besviken och förvånad över att Vänsterpartiet inte är berett att uppmana regeringen att dra igång lagstiftningsarbetet för att göra denna förändring. Det är alltså någonting som Sveriges alla förlossningsläkare, alla barnmorskor och dessutom RSFU under ledning av Hans Linde har krävt av oss politiker.

I dag har ni chansen att rösta för den reservation som finns från Moderaterna, Liberalerna och Centerpartiet. Jag hoppas verkligen att Vänsterpartiet tänker om och inte krokarm med Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna i frågan om svensk abortlagstiftning och att den måste ändras.

Anf. 87 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Nu tycker jag att ledamoten tog ett grepp om mig som känns djupt oroväckande. Det låter, herr talman, från ledamoten nästan som att jag i så fall skulle ifrågasätta svensk aborträtt. Den typen av argumentation och det sättet att ta fram frågor tycker jag är djupt otillständigt, och det väntade jag mig faktiskt inte från Centern.

Man behöver inte kroka arm med Sverigedemokraterna när det gäller att skriva under reservationen. Det blir ju helmärkligt! Tycker inte herr talmannen det, och tycker inte ledamoten det?

Jag tycker att man måste titta över abortlagstiftningen. Grejen är att det här redan pågår i regionerna. Det är bara för ledamoten att googla och se det. Jag föreslår att ledamoten lugnt och stilla sätter sig i sin bänk och googlar på detta. Då kommer det att komma upp ett antal regioner och ett antal ställen som utför abort där man får sin tablett. Man får träffa en barnmorska som kanske säger exakt vad man behöver göra.

Att likställa att vi inte skriver på det här med att vi krokarm med sverigedemokrater och kristdemokrater och skulle vara något slags abortmotståndare – det är djupt otillständigt, ledamoten.

(forts. § 12)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.13 på förslag av talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 15.20, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 15.20.

KrU5 Folkbildning och spelågor

Punkt 1 (Vikten av folkbildning)

1. utskottet

2. res. 1 (C)

3. res. 2 (MP)

Förberedande votering:

28 för res. 1

13 för res. 2

260 avstod

48 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

261 för utskottet

27 för res. 1

13 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 61 M, 53 SD, 22 V, 19 KD, 16 L, 2 -

För res. 1: 27 C

Avstod: 13 MP

Frånvarande: 12 S, 9 M, 8 SD, 4 C, 5 V, 3 KD, 4 L, 3 MP

Punkt 2 (Demokratisk folkbildning)

1. utskottet

2. res. 3 (M)

3. res. 4 (SD)

Förberedande votering:

61 för res. 3

54 för res. 4

186 avstod

48 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Huvudvotering:

185 för utskottet

61 för res. 3

55 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 27 C, 22 V, 19 KD, 16 L, 13 MP

För res. 3: 61 M

Avstod: 53 SD, 2 -

Frånvarande: 12 S, 9 M, 8 SD, 4 C, 5 V, 3 KD, 4 L, 3 MP

Prot. 2021/22:100
21 april

Punkt 4 (Finansiering av boende på folkhögskola)

1. utskottet

2. res. 5 (V)

Votering:

277 för utskottet

23 för res. 5

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 61 M, 53 SD, 26 C, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

För res. 5: 22 V, 1 -

Frånvarande: 12 S, 9 M, 8 SD, 5 C, 5 V, 3 KD, 4 L, 3 MP

Punkt 7 (Riskklassificering)

1. utskottet

2. res. 12 (KD)

Votering:

228 för utskottet

19 för res. 12

54 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 61 M, 27 C, 22 V, 16 L, 13 MP, 1 -

För res. 12: 19 KD

Avstod: 53 SD, 1 -

Frånvarande: 12 S, 9 M, 8 SD, 4 C, 5 V, 3 KD, 4 L, 3 MP

Punkt 15 (Regeringens förordningsmöjlighet)

1. utskottet

2. res. 26 (M)

Votering:

240 för utskottet

61 för res. 26

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 53 SD, 27 C, 22 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

För res. 26: 61 M

Frånvarande: 12 S, 9 M, 8 SD, 4 C, 5 V, 3 KD, 4 L, 3 MP

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KrU7 Kultur för alla

Punkt 1 (Övergripande kulturpolitik)

1. utskottet

2. res. 1 (M)

Votering:

213 för utskottet

61 för res. 1

27 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 53 SD, 22 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -

För res. 1: 61 M

Avstod: 27 C

Frånvarande: 12 S, 9 M, 8 SD, 4 C, 5 V, 3 KD, 4 L, 3 MP

Punkt 4 (Kultursamverkansmodellen)

1. utskottet

2. res. 8 (C)

3. res. 9 (KD)

Förberedande votering:

31 för res. 8

19 för res. 9

251 avstod

48 frånvarande

Kammaren biträdde res. 8.

Aylin Fazelian (S) anmälde att hon avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

194 för utskottet

27 för res. 8

80 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 53 SD, 22 V, 16 L, 13 MP, 2 -

För res. 8: 27 C

Avstod: 61 M, 19 KD

Frånvarande: 12 S, 9 M, 8 SD, 4 C, 5 V, 3 KD, 4 L, 3 MP

Punkt 6 (Kulturpedagoger)

1. utskottet

2. res. 10 (V)

Votering:

279 för utskottet

22 för res. 10

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2021/22:100
21 april

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 88 S, 61 M, 53 SD, 27 C, 19 KD, 16 L, 13 MP, 2 -
För res. 10: 22 V
Frånvarande: 12 S, 9 M, 8 SD, 4 C, 5 V, 3 KD, 4 L, 3 MP

Punkt 7 (Immateriell kulturkanon)

1. utskottet
2. res. 11 (SD)
Votering:
247 för utskottet
54 för res. 11
48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 61 M, 27 C, 22 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -
För res. 11: 53 SD, 1 -
Frånvarande: 12 S, 9 M, 8 SD, 4 C, 5 V, 3 KD, 4 L, 3 MP

Punkt 8 (Fristäder)

1. utskottet
2. res. 12 (MP)
Votering:
288 för utskottet
13 för res. 12
48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 61 M, 53 SD, 27 C, 22 V, 19 KD, 16 L, 2 -
För res. 12: 13 MP
Frånvarande: 12 S, 9 M, 8 SD, 4 C, 5 V, 3 KD, 4 L, 3 MP

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU18 Genomförande av ändringar i energieffektiviseringsdirektivet om värme, kyla och tappvarmvatten för hushållsbruk

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU10 Skärpta straff för grova trafikbrott

Punkt 1 (Skärpta straff för grova trafikbrott)

1. utskottet
2. res. 1 (S, V, MP)
Votering:
177 för utskottet
124 för res. 1
48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 61 M, 53 SD, 27 C, 19 KD, 16 L, 1 -
För res. 1: 88 S, 22 V, 13 MP, 1 -
Frånvarande: 12 S, 9 M, 8 SD, 4 C, 5 V, 3 KD, 4 L, 3 MP

Punkt 2 (Rattfylleri och dråp)

1. utskottet
2. res. 2 (SD)

Votering:

248 för utskottet

53 för res. 2

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 61 M, 1 SD, 27 C, 22 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

För res. 2: 52 SD, 1 -

Frånvarande: 12 S, 9 M, 8 SD, 4 C, 5 V, 3 KD, 4 L, 3 MP

Angelica Lundberg (SD) anmälde att hon avsett att rösta nej men markrats ha röstat ja.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

§ 11 Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde

SkU15 Punktskatt

Punkt 1 (Energiskatt)

1. utskottet
2. res. 1 (M)
3. res. 6 (MP)

Förberedande votering:

61 för res. 1

13 för res. 6

226 avstod

49 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

89 för utskottet

61 för res. 1

151 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 1 -

För res. 1: 61 M

Avstod: 53 SD, 27 C, 22 V, 19 KD, 16 L, 13 MP, 1 -

Frånvarande: 12 S, 9 M, 8 SD, 4 C, 5 V, 3 KD, 4 L, 3 MP

Prot. 2021/22:100
21 april

Punkt 3 (Skatt på drivmedel m.m.)

1. utskottet
2. res. 12 (SD)

Votering:

143 för utskottet

54 för res. 12

104 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 22 V, 19 KD, 13 MP, 1 -

För res. 12: 53 SD, 1 -

Avstod: 61 M, 27 C, 16 L

Frånvarande: 12 S, 9 M, 8 SD, 4 C, 5 V, 3 KD, 4 L, 3 MP

Punkt 9 (Kemikalieskatt m.m.)

1. utskottet
2. res. 32 (KD)

Votering:

144 för utskottet

19 för res. 32

138 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 27 C, 16 L, 13 MP

För res. 32: 19 KD

Avstod: 61 M, 53 SD, 22 V, 2 -

Frånvarande: 12 S, 9 M, 8 SD, 4 C, 5 V, 3 KD, 4 L, 3 MP

Punkt 12 (Skatt på avfall)

1. utskottet
2. res. 43 (C)

Votering:

124 för utskottet

27 för res. 43

150 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 88 S, 22 V, 13 MP, 1 -

För res. 43: 27 C

Avstod: 61 M, 53 SD, 19 KD, 16 L, 1 -

Frånvarande: 12 S, 9 M, 8 SD, 4 C, 5 V, 3 KD, 4 L, 3 MP

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

Anf. 88 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! Jag vill be om ursäkt på förhand om jag är lite sluddrig. Jag är diabetiker och har lite för lågt blodsocker. Jag har tagit en del druvsocker, så jag hoppas att jag ska kunna vara vass mot ledamoten Rågsjö trots detta.

Det här blir ett replikskifte på samma tema som replikskiftet alldeles nyss mellan ledamoten Rågsjö och ledamoten Anders W Jonsson, nämligen om abortfrågan. Jag är jätteglad att jag tidigare fått ett så starkt stöd från ledamoten Jonsson för Moderaternas förslag om att vi behöver modernisera den svenska abortlagstiftningen så att det på riktigt blir lagligt med medicinsk abort.

Det kanske kan tyckas som om debatten går lite på tomgång och att Anders W Jonssons argument kommer åter. På en punkt är jag ändå väldigt glad att vi kan fortsätta den här debatten, för det är uppenbarligen så att ledamoten Rågsjö inte är uppdaterad om vad lagen faktiskt säger.

Ledamoten Rågsjö påstod att det redan i dag görs hemaborter och att detta är någonting som regionerna välsignar. Så är det inte alls. Den medicinska aborten som görs i 90 procent av fallen består av att man tar två piller. Det första pillret måste tas på sjukhus under uppsikt av hälso- och sjukvårdspersonal. På den punkten är den svenska abortlagen glasklar.

Det är det som vi vill förändra, och det är det som Karin Rågsjö har sagt att också hon och Vänsterpartiet vill men som hon nu inte står upp för.

Jag upprepar gärna frågan från tidigare replikskifte. Varför stöder inte Vänsterpartiet och Karin Rågsjö Moderaternas förslag om att påbörja en förändring av det som nu har blivit en förlegad svensk abortlagstiftning?

Anf. 89 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Ledamoten Hultberg! Abort hemma kan man fundera på. Man får tabletterna av en barnmorska, och man går hem. Inte sant? Jo, jag kan läsa om Hultberg vill höra: Du får en tablett. ”Fortsatt behandling hemma 24–72 timmar senare tar du själv resterande behandling.” Det står här att du gör det hemma.

Ledamoten Hultberg! Vi ska titta vidare på det här. Vi kan ha missuppfattat reservationen. Vi kan ha missuppfattat någonting annat.

Självklart ska kvinnor kunna göra sina aborter hemma. Grejen är bara den att man då måste göra ett slags medicinsk bedömning av kvinnan. Kan hon bli sjuk av detta, få andra blödningar och så vidare? Hon måste också ha en person med sig hemma. Det tycker jag inte är konstigt.

Herr talman! Johan Hultberg! Vi har inte röstat om det här i dag. Det var kanske bra. Vi hade kanske turen med oss, eller oturen – whatever! Vi kommer att titta vidare på det här och läsa hela er motion för att kolla vad det innebär.

Men vi menar fortfarande att de kvinnor som väljer att göra abort hemma måste ha något slags medicinsk övervakning från en person som är hemma med dem. Det är viktigt.

Man kanske behöver utreda detta, eller kanske kan praxis funka så i regionerna. Man kanske kan skriva om riktlinjerna exempelvis och göra en del förbättringar i dem. Det borde man kunna göra.

Anf. 90 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Herr talman! I sitt anförande tidigare framförde ledamoten Rågsjö att det är regionerna som utformar svensk hälso- och sjukvård och styr den. Det är sant i stora delar. Men regionerna måste förhålla sig till svensk lagstiftning, och den svenska abortlagstiftningen är från 1974. Den trädde i kraft 1975, och den har blivit förlegad. Den säger nämligen explicit att ”abort eller avbrytande av havandeskap ... ska ske på allmänt sjukhus eller på annan sjukvårdsinrättning som Inspektionen för vård och omsorg har godkänt”.

Det innebär att hemabort fullt ut inte är möjlig att utföra enligt lagen. Det är det som vi vill förändra. Och det är inte bara Moderaterna som vill göra det. Alla partier i Sveriges riksdag förutom Kristdemokraterna har tidigare sagt att man stöder detta. Därför är jag så förvånad i dag. Vi står med ett betänkande där vi har en reservation. Jag trodde att vi skulle föreslå ett tillkännagivande.

Det är självklart att de här frågorna behöver utredas, ledamoten Rågsjö. Vi kan inte ändra lagstiftningen här. Det handlar som sagt om ett tillkännagivande till regeringen om att man bör se över frågan. Det är vad reservationen handlar om.

Det är jättebra att vi inte har röstat i dag. Jag hoppas att ledamoten Rågsjö kommer att ompröva sitt ställningstagande och att vi får Vänsterpartiets stöd i omröstningen på onsdag. Det här är nämligen en förändring som jag tycker att vi borde kunna vara överens om. Den efterfrågas av Sveriges kvinnor, och många med gedigen medicinsk kunskap i ämnet har argumenterat för den. Det handlar om RFSU, om Svenska Barnmorskeförbundet och om Vårdförbundet. De kräver alla den här lagstiftningsändringen.

Vi moderater tycker också att man borde ge barnmorskor delegation att förskriva abortpillren. Det har de inte i dag. Det är bara läkare som har den förskrivningsrätten.

Anf. 91 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Herr talman! Johan Hultberg! Jag blir lite tråkig här; jag ska läsa vad det står. ”Fortsatt behandling hemma ... Du har fått med dig 6 livmodersammandragande tabletter.” Jag läser inte vad tabletterna heter. ”Du börjar med att föra in” och så vidare. Det här är taget från regionen.

Vi kommer såklart att titta på det här. Sedan kanske vi omprövar. Jag säger varken bu eller bä.

Jag tror att man också ska titta på kontexten kring abortlagstiftningen, så att man inte öppnar upp för ständiga förändringar. Vi ska ha en modern abortlagstiftning, men vi ska inte ha en abortlagstiftning som på något sätt öppnar upp för något annat än modernt. Om vi ändrar det här är det kanske bra.

Det finns också en praxis. Det måste undersökas hur den praxisen fungerar i dag. Att säga att hemaborter inte pågår tycker jag är lite märkligt,

eftersom det redan pågår. Men det är kanske bra om det blir en utredning, att det blir riktlinjer och att detta sätts i verket i 21 regioner.

Vi ska titta på det en vända till.

Anf. 92 LINA NORDQUIST (L):

Herr talman! Egentligen är det vi behöver av sjukvården ganska grundläggande. Vi måste få vård när vi behöver den. Vi behöver möta människor som har kunskap om oss, om vår sjukdomshistoria och om vad det är vi kan tänkas lida av. Det handlar alltså om personer som har tid för oss. I dag fallerar mycket av detta. Kunskapen finns inte. Vi får inte vården i tid och så vidare. Det beror inte på att någon vill att det ska vara på det sättet.

Herr talman! Många av sjukvårdens problem kokar ned till arbetsvillkoren. Inte ett enda av våra beslut här i riksdagen eller ett enda beslut i regionerna går att genomföra utan kunniga och engagerade anställda som trivs och vill stanna kvar. Så enkelt är det.

Därför står vi här i dag och ser att även om svensk vård på många sätt är i världsklass har vi också en situation där patienter har svårt att få tid på sina vårdcentraler samtidigt som engagerade yrkespersoner hindras från att starta småskalig vård. Vi har sjukhus som vill öppna fler vårdplatser samtidigt som det vi kallar sjuksköterskebristen, det vill säga att det finns sjuksköterskor men inte på sjukhusen, håller vårdplatser stängda. Sjuksköterskorna som faktiskt jobbar där får nämligen inte jobba med det de är utbildade för, och många har ledsnat och börjat jobba med annat.

Människor behöver vård, och för få finns på plats för att hjälpa. Det är det problemet som vi behöver lösa i dag.

Ministrar pekar ofta på att det är regionerna som är ansvariga för det här problemet, men samtidigt vill man gärna pillas och hjälpa, ge tillfälliga medel och göra kortsiktiga satsningar för att lösa allt detta. Tillfälliga medel för bättre vård kan ju låta kraftfullt, herr talman. Men inte en enda människa går att anställa på tillfälliga medel, och inte en enda lön går att höja långsiktigt på tillfälliga medel. Det fungerar inte.

De här statliga kortsiktigheterna, den tunga uppföljningen och återrapporteringen och medlen som försvinner efter ett par år leder snarare till fler toppadministratörer än fler sjukvårdsutbildade. Det är helt fel väg att gå. Så enkelt är det.

Herr talman! Statlig styrning behövs i sjukvården. Det är det ingen tvekan om. Men fokus ska inte vara på fördyrande detaljer och kortsiktighet utan på strategi och långsiktighet. Regeringen behöver till exempel kartlägga vårdens kompetensförsörjning. Det är en nationell, strategisk fråga. Jag är väldigt glad över att utskottet föreslår ett tillkännagivande om detta.

Fortbildning under yrkeslivet är en fråga som vi liberaler har drivit under lång tid. Det måste bli en rättighet i sjukvården. Också det är en avgörande strategisk fråga. Jag är väldigt glad över att det blir ett riksdagsbeslut även om det. Kunskapen måste såklart hänga med, bland annat när det kommer till nya behandlingar som dyker upp under en människas hela yrkesliv, under de kanske 40 år som man är yrkesaktiv. Det behövs också förhöjd kompetensnivå när det handlar om könsstympning, sällsynta sjukdomar och människor med funktionsvariation generellt, i bred bemärkelse. Det är mycket man behöver kontinuerlig fortbildning om under ett yrkesliv. Jag är glad över att vi kommer att fatta beslut om detta i och med det här betänkandet.

I slutändan är det arbetsvillkoren i sjukvården som avgör vilket stöd vi alla får när vi blir sjuka. Det handlar om att man har tillräckligt många kollegor, att man själv och kollegorna är kunniga, att man trivs och vill stanna kvar och att tillräckligt många andra på arbetsplatsen också trivs och vill stanna kvar. Alla politiska beslut är meningslösa utan engagerade yrkespersoner.

Jag anser att regionerna i Sverige behöver långsiktigt stöd. De behöver inte baksäteskörning, detaljstyrning, överadministration eller tung byråkrati. Därför ställer jag mig bakom reservation 5 under punkt 1. Den handlar om att regeringen behöver se över frågan om nationellt beslutade karriärvägar och nationella kompetensstegar och sätta ett nationellt långsiktigt mål om att den mest erfarna i sjukvården ska tjäna åtminstone det dubbla jämfört med en nyutbildad.

Detta är styrning som fungerar. I dag är både de sjukvårdsanställda och ibland deras kunskap lite för sällsynt.

Apropå sällsynt vill jag också framhålla att det verkligen skulle behövas en särskild strategi för sällsynta sjukdomar. Den borde heller inte begränsas till Sverige utan borde, vilket vi i Liberalerna kräver i betänkandet, vara en huvudfråga internationellt, inte minst under Sveriges ordförandeskap i EU.

Det finns mycket att göra, men sammanfattningsvis säger vi nej till kortsiktig detaljstyrning, baksäteskörning och överbyråkratisering. Vi säger ja till en långsiktig strategi, herr talman.

Ett vallöfte från en L-styrd stat är att ta ansvar både för vad staten inte ska göra och för vad den faktiskt ska, behöver och måste göra för att lösa sjukvårdens problem. Staten måste göra vården till en arbetsplats där man trivs så bra att alla patienter i landet vet att man får hjälp när man behöver den.

Mina vänner! Djävulen sitter i detaljstyrningen, och den har ingen plats i sjukvården.

Anf. 93 MARGARETA FRANSSON (MP):

Herr talman! Jag står självklart bakom alla våra reservationer, men för att spara tid yrkar jag bifall endast till reservation 48. Den handlar om vikten av att följa upp Socialstyrelsens kunskapsstöd, som är utformat till stöd för intersexpersoner i deras möte med vården.

Häromdagen fick jag ett brev från Norrbotten. Kommunerna Gällivare och Kiruna skrev att de behöver mig. De behöver mig som sjuksköterska och de behöver barnmorskor, fysioterapeuter, arbetsterapeuter och biomedicinska analytiker under juni–augusti. Man erbjuder goda anställningsvillkor, fritt boende och resa för sig och sin familj. Jag tyckte att det här lät väldigt spännande. Tänk bara att få tillbringa en tid i norra Sverige som är en fantastisk del av vårt underbara land! En del av mig lockades att tacka ja samtidigt som en del av mig blev lite ledsen.

Att ta hand om människor är ju det absolut finaste man kan göra. Samtidigt är detta ett tecken på stängda vårdplatser på grund av att det saknas sjuksköterskor. Önskemålen är så enkla som att få äta sin lunch i lugn och ro. Många går ned i tid för att orka arbeta. Extrapassen är många. Just nu finns väldigt många där ute som har en klump i magen och funderar på vem man kommer att få jobba med i sommar. Kommer man över huvud taget att få semester? Kommer den person som man ska jobba med att ha

kompetens så att man kan dela på arbetet? Eller kommer man att behöva dra ett stort lass själv?

Tid att lära genom reflektion eller att bara få tid att lämna jobbet där det hör hemma saknas många gånger. Omvärldsbevakning och vidareutveckling tas ofta bort när pass behöver fyllas. Karriärmöjligheterna inom yrket ses många gånger mer som något som man själv får ansvara för genom att byta avdelning för att öka sin egen kunskap. Ständigt pågår rekryteringar och introduktion av nya medarbetare. Detta sker samtidigt som det saknas exempelvis forskningssjuksköterskor, något som verkligen behövs för att patienter ska kunna få del av nya och innovativa behandlingar.

Vad är det vi lockar blivande sköterskor till? Vad är det vi lockar sköterskor som i dag gör något annat tillbaka till? Vad är det vi lockar sköterskor med för att de ska stanna kvar? Var finns alla dessa arbetslösa sjuksköterskor som vi vill anställa? Hur ska vi egentligen ta oss ur den onda cirkel som vi länge befunnit oss i inom hälso- och sjukvården?

Jag funderar även på en annan sak. Vilka behov är det vi behöver lösa genom kompetensförsörjning? Det pågår nu en omställning till nära vård. Men hur får vi fart på omställningen och hur fyller vi omställningen med rätt sorts kompetens? Är det en omställning som bygger på en personcentrerad vård med hög grad av involvering av patient och närstående? Det är ett förhållningssätt som bör finnas inom alla delar av hälso- och sjukvården. Det behövs helt klart bättre arbetsmiljö och arbetsvillkor.

Miljöpartiets förslag om återhämtningsbonus, som kommer från golvet och som är något vi har drivit igenom, är en början, men det behövs självfallet fler åtgärder. Jag vill även ta upp det kloka beslutet att inrätta Nationella vårdkompetensrådet, som fungerar som en spindel i nätet. Jag tror att rådet har väldigt många bra saker på gång.

I mitten av mars presenterade Nationella vårdkompetensrådet fem åtgärdsområden med rekommendationer för en bättre kompetensförsörjning utifrån lärdomar från coronapandemin. Ett av områdena handlar om att ge förutsättningar för ett starkt ledarskap inom hälso- och sjukvården med en rekommendation om att huvudmännen i högre utsträckning bör sträva efter att begränsa antalet medarbetare som den verksamhetsnära chefen ansvarar för. Jag tycker det är en mycket viktig rekommendation. Ett starkt och nära ledarskap är en viktig nyckel för en förbättrad arbetsmiljö. Självfallet är även de andra rekommendationerna viktiga; jag har bara tagit upp ett exempel. I uppdraget finns också uppgiften att samverka med sex regionala vårdkompetensråd.

Avslutningsvis vill jag ta upp det som står om kompetensförsörjning på Socialstyrelsens hemsida. Där kan vi läsa att kompetensförsörjning innehåller flera delar där analys av kompetensbehovet är en del. Men en analys allena kommer inte att kunna besvara mina frågor eller lösa kompetensförsörjningsfrågan. Andra delar är utbildning, rekrytering, att behålla medarbetare med rätt kompetens och hur medarbetarnas tid och kompetens används.

Jag tror att betydligt mer resurser behöver gå till vår välfärd än i dag för att vi ska klara kompetensförsörjning, tillgänglighet och framtidens utmaningar. Vi behöver ge Nationella vårdkompetensrådet rätt resurser och muskler för att klara det uppdrag man har i dag och också för att stötta de sex regionala vårdkompetensrådena.

Prot. 2021/22:100

21 april

*Kompetensförsörjning
inom hälso- och
sjukvården m.m.*

Jag tror också att vi alla måste bidra till att undanröja hinder som finns mellan stat, region, kommun och lärosäten så att vi inte fastnar i gamla samverkansmönster och så att vi genom samhandling kan nå mål om en förbättrad arbetsmiljö och goda förutsättningar för kompetensförsörjningens alla delar.

Anf. 94 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Fru talman! En grupp i samhället som är oerhört hårt drabbad är de som har behov av ett könsbyte. Det finns en lagstiftning färdig på Regeringskansliet vad gäller den juridiska delen av könsbyte, men regeringen väljer att inte lägga fram den. Det är därför vi i Centerpartiet hade önskat ett tillkännagivande från kammaren om att regeringen skulle lägga fram det förslaget. Jag har uppfattat att Miljöpartiet är drivande i den frågan också av olika anledningar.

Min fråga till Miljöpartiets företrädare är: Varför stöder man inte Centerpartiets förslag om ett tillkännagivande med ett krav på att regeringen faktiskt ska leverera? Det finns en sådan reservation, och möjligheten finns att rösta för den.

Den andra frågan jag vill ställa till Margareta Fransson är på samma tema och handlar om det här med hemaborter. I ett läge där alla partier utom Kristdemokraterna och möjligtvis Sverigedemokraterna har sagt att regeringen måste göra ändringar så att man kan möjliggöra hemaborter, varför stöder då inte Miljöpartiet förslaget om ett tillkännagivande från Moderaterna, Liberalerna och Centerpartiet?

Vi har nyss hört att Vänsterpartiet öppnar för att sätta sig in noggrant i frågan och fundera till voteringen på onsdag. Min fråga till Margareta Fransson är: Kommer även Miljöpartiet att använda de här dagarna till att ta kontakt med förlossningsläkarna, barnmorskorna och inte minst RFSU för att kunna landa rätt i den här frågan och vara med på att rikta ett krav till regeringen att faktiskt göra någonting?

Anf. 95 MARGARETA FRANSSON (MP) replik:

Fru talman! Om ledamoten Jonsson tillåter börjar jag bakifrån.

Jag tycker att det är en viktig och intressant fråga kring detta med hemabort. Jag tror också att man alltid ska vara öppen för att ändra ståndpunkt, för jag tror att det är så man också vinner ett stort förtroende. Skillnaden mellan mig och ledamoten Jonsson tror jag är, fru talman, ett beslut från en partikongress. Jag har inte ett sådant i ryggen.

Ledamoten Jonsson uppmanar mig att ta kontakt med till exempel RFSU och alla förlossningsläkare. Men jag skulle också vilja ta kontakt med de 500–600 företrädare, som jag tror att det var, i England, eller Storbritannien som det heter, som säger att man inte ska fortsätta med hemaborter för att det har gett en del negativa resultat. En del har ringt och behövt akut vård.

Den här frågan kräver nog att man funderar lite mer fram och tillbaka och faktiskt tänker efter. Vad är det vi säger ja till? Och hur kan vi få till det här på ett bra sätt så att vi lär oss av till exempel Storbritannien – vad funkar bra och vad funkar mindre bra?

Anf. 96 ANDERS W JONSSON (C) replik:

Fru talman! Det var delvis ett nytt besked som kom nu från Miljöpartiet. Jag har tidigare uppfattat att Miljöpartiet står bakom att göra moderniseringar av abortlagen för att, i enlighet med det man ändå tycker från förlossningsläkarna, barnmorskorna, RFSU och även andra, möjliggöra hemabort även i Sverige. Men nu är det ett nytt besked som jag förstår det, och då kan jag ha respekt för att man inte ställer upp på den här reservationen.

Den andra frågan hänger lite grann i luften. Miljöpartiet har drivit frågan hårt om att ändra lagstiftningen vad gäller könstillhörighet och juridiskt kön, och nu finns det på riksdagens bord ett förslag, som vi kommer att votera om på onsdag, på ett tillkännagivande till regeringen. Då blir jag förvånad över att Miljöpartiet i vissa lägen säger att det är viktigt att vi får fram den nya lagstiftningen, men när det sedan handlar om vilken knapp man ska trycka på i riksdagen väljer man att inte ställa krav på regeringen i form av ett tillkännagivande.

Då är min fråga också där: Finns det möjlighet att Miljöpartiet tänker om?

Anf. 97 MARGARETA FRANSSON (MP) replik:

Fru talman! Jag ber om ursäkt att jag missade att svara på den första frågan i mitt förra svar.

Jag vidhåller att det för oss finns alla möjligheter att ändra oss efter läge, för det ska man göra. Det hedrar en att man faktiskt kan ändra ståndpunkt.

Det finns också egna vägar som man ibland väljer framför andra vägar, och det här är en sådan situation.

Anf. 98 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Fru talman! I replikskiftena är det väl i mångt och mycket tänkt att man ska få klargöranden och bättre kunna förstå ett annat partis ståndpunkter och positioner. Jag blir dock bara mer förvirrad efter att ha lyssnat på replikskiftet mellan ledamöterna Jonsson och Margareta Fransson.

Vad är det MP tycker i abortfrågan? Tycker Miljöpartiet att kvinnor i större utsträckning ska få bestämma över sina egna kroppar och att kvinnor är kapabla att fatta beslutet huruvida man ska utföra en abort i hemmet eller på ett sjukhus? Vilket besked är det som gäller? Det vore bra om ledamoten Fransson kunde förtydliga det.

Detta med hemabort är ingen helt ny företeelse. Många länder har redan förändrat lagstiftningen för att möjliggöra och öppna upp för detta. Vi ser det i Storbritannien, i Tyskland, i Australien och i USA, och statistik och vetenskap visar att det fungerar väl. Som sagt är det en väldigt bred yrkeskår i Sverige som efterlyser den här lagstiftningsförändringen.

Det handlar om att den svenska abortlagstiftningen är från 70-talet. Den medicinska utvecklingen har gått framåt. När lagen trädde i kraft 1975 var alla aborter kirurgiska. Nu är 90 procent medicinska. Därför behövs den här förändringen.

Jag hoppas att jag kan få ett förtydligande i den här frågan.

Anf. 99 MARGARETA FRANSSON (MP) replik:

Fru talman! Jag känner att jag på mitt sätt ändå försökte förklara att det som skiljer mig och ledamoten Hultberg är ett kongressbeslut i den här frågan. Frågan ställdes också, vad jag har förstått, tidigare till en ledamot i socialutskottet.

Det har också kommit ny information som jag själv lyfte fram utifrån händelser i England som jag tror att man måste ta hänsyn till. Jag tycker personligen att man ska ha respekt för kvinnans kropp, men man ska också ha respekt för att det faktiskt kan tillstöta komplikationer, och situationer kan uppstå då du behöver den akuta vården.

Vi vet från forskning som har gjorts här i Sverige att man inte riktigt har upplevt att man har fått den information om blödningar och smärta som man borde ha fått när man var där hemma och började fundera. Vi vet också att svårigheten har varit att ta den första tabletten. Den situationen har varit värre än själva fördrivandet av fostret.

Allt det här sammantaget tycker jag är viktigt att man beaktar innan man gör ett ställningstagande och bestämmer sig för vad som är det bästa att göra.

Anf. 100 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Fru talman! Vi är helt överens om att man noggrant måste säkerställa att kvinnor som gör abort i hemmet får erforderligt stöd och att man säkerställer att de har fått bra information inför aborten. Vi är väldigt tydliga i vårt ställningstagande om att det självklart ska vara en efterkonsultation.

Jag tycker dock att det är en viktig principiell fråga huruvida man tycker att beslutet ska vara kvinnans eller inte. Sedan behöver naturligtvis vi i detalj fundera över den exakta utformningen på ett så bra och säkert sätt som möjligt. De problem som ledamoten beskriver är inte enkom förknippade med hemabort utan i stor utsträckning med hur abort sker i Sverige i dag.

Låt mig passa på att ägna den sista minuten åt att vidga diskussionen till hälso- och sjukvårdspolitiken mer i stort. Jag har under hela mandatperioden försökt att förstå vad den miljöpartistiska hälso- och sjukvårdspolitiken går ut på, vad det är man vill, vilka förslag man har. Jag förstår att så länge Miljöpartiet har varit i regeringsställning, inte har varit tilldelad ansvarig minister, har man kommit i skuggan av det stora socialdemokratiska partiet. Men nu är Miljöpartiet fritt från regeringens bojor, kan uttala sig fritt och driva sin egen politik.

Men det kommer inga egna förslag. Det är helt tomt från Miljöpartiet om hur man vill korta köerna, förbättra tillgängligheten och utveckla hälso- och sjukvården. Det kom betydligt fler frågor från ledamoten Fransson i talarstolen än vad det kom svar från Miljöpartiet om vad man vill göra med de problem och utmaningar som svensk hälso- och sjukvård har. Jag ger ledamoten Fransson två minuter till att ge svar på vad Miljöpartiet vill med svensk hälso- och sjukvård. Hur ska de stora problemen med till exempel bristande tillgänglighet åtgärdas?

(Applåder)

Anf. 101 MARGARETA FRANSSON (MP) replik:

Fru talman! Jag är tacksam för att ändå få några minuter. Jag vill också passa på att säga att samarbetet med Socialdemokraterna har fungerat väl.

Låt oss titta på tillgängligheten. Vi har i vårt valmanifest förslag på att det för vissa sjukdomar ska finnas en nationell kö. Exakt hur det ska gå till har jag inte svar på här och nu, men det kan vara ett exempel. Bristerna i tillgängligheten i dag, exempelvis kopplat till den uppskjutna vården, beror på att det saknas medarbetare på plats. Det gör att vi behöver jobba mycket med kompetensförsörjning, det vill säga locka sjuksköterskor – för att nämna en yrkeskategori – att vara kvar och vilja jobba.

Jag tog upp tre exempel som vi ändå tror är bra och skulle kunna driva utvecklingen för svensk hälso- och sjukvård. En är ökade resurser. När jag får frågan om vad man egentligen får för sina skattepengar ska jag kunna säga att jag får en bra hälso- och sjukvård, men jag får också medarbetare som tycker att jobb inom hälso- och sjukvården är det bästa som finns, att det är ett drömyrke.

Jag sa att det är bra att vi satsar på kompetens nationellt på vårdområdet. Men jag är övertygad om att de behöver än mer resurser för att klara det uppdrag de har samt det uppdrag de eventuellt kommer att få via tillkännagivanden från riksdagen. Det handlar också om att hjälpa de regionala kompetensråden. Vi behöver nationellt understödja kompetensråden – spindeln i nätet. Det är otroligt viktigt. Här är även högskolor och universitet involverade.

Jag tror också mycket på att jobba noggrannare med det viktiga hälsofrämjande sjukdomsförebyggande arbetet med hjälp av en folkhälsolag.

Johan! Vi kan ta en kopp kaffe nu, och så kan vi fortsätta.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 27 april.)

§ 13 Riksrevisionens rapport om statens suicidpreventiva arbete

Socialutskottets betänkande 2021/22:SoU23

Riksrevisionens rapport om statens suicidpreventiva arbete (skr. 2021/22:107)

föredrogs.

Anf. 102 SOFIA AMLOH (S):

Fru talman! I dag ska vi debattera Riksrevisionens rapport om statens suicidpreventiva arbete. Suicid är ett folkhälsoproblem som bör betraktas och angripas från flera perspektiv. Suicid är en mänsklig tragedi som inte bara drabbar offren utan också innebär ett stort lidande för närstående och anhöriga.

Utöver närstående och anhöriga drabbas också personer som bevittnar suicid, till exempel i trafiken, i hälso- och sjukvården eller på annan allmän plats. En suicidhandling är den yttersta konsekvensen av ett svårt lidande som har drabbat den enskilda individen. Lidandet kan till exempel vara i form av psykiska eller somatiska sjukdomar. Det kan också vara svåra livskriser, som konflikter i familjen, erfarenheter av mobbning, ekonomiska svårigheter, arbetslöshet eller andra stressande livshändelser och omständigheter som kan leda till hopplöshet och depression.

Livskriser kan hända oss alla, men ingen människa ska behöva hamna i en sådan utsatt situation att självmord ses som den enda utvägen.

Sedan 2016 har regeringen mer än fördubblat de medel som riktas till insatser inom området psykisk hälsa och suicidprevention – från 1 miljard kronor till 2,2 miljarder kronor i år, 2022. Merparten av dessa medel fördelas till kommuner och regioner för att stärka och utveckla arbetet inom området, och för tredje året i rad riktar regeringen särskilda medel till regioner och kommuner för att arbeta specifikt med suicidprevention. Flera regioner vittnar om vilken förstärkning det har varit, inte minst min egen region Sörmland.

Detta gäller även kraftig förstärkning av medel till civilsamhällets organisationer för arbete med att främja psykisk hälsa samt förebygga psykisk ohälsa och suicid. Det rör sig om medel till Självmordslinjen och andra stödlinjer, till chattverksamheter och till samtalsgrupper för både efterlevande och överlevande. Dessa organisationer gör dagligen ett ovärderligt jobb i det suicidpreventiva arbetet.

Det har tagits flera viktiga steg för att stärka arbetet med suicidprevention. Det betyder inte att vi socialdemokrater är nöjda utan att arbetet fortsätter med oförminskad kraft. Riksrevisionens rapport visar att insatserna behöver fortsätta att stärkas och att det suicidpreventiva arbetet behöver fortsätta att prioriteras och komma ännu högre upp på dagordningen. Riksrevisionens sammanställda iakttagelser och rekommendationer framkommer i en rapport som hörsammats av regeringen.

Fru talman! Jag tänker kort nämna dessa rekommendationer.

Den första innebär att en nationell styrning av det suicidpreventiva arbetet bör vara utformat så att insatserna leder till konkreta och varaktiga resultat. En viktig del i det arbetet är att myndigheter får tydliga och långsiktiga uppdrag. Därför har regeringen vänt sig till ett tjugotal myndigheter, och jag vill särskilt understryka att MSB är inkluderat. Räddningstjänsten är en viktig pusselbit i det lokala suicidpreventiva arbetet. Myndigheterna ska inkomma med ett underlag inför att en ny strategi ska tas fram.

Den andra rekommendationen från Riksrevisionen till regeringen gäller Trafikverkets halveringsmål för omkomna på statliga järnvägar för perioden 2010–2020. Flertalet fall handlar om suicid, och antalet har varit oförändrat under perioden – vilket inte är acceptabelt. Regeringen fattade trots avsaknaden av resultat ett nytt beslut 2020 om ett halveringsmål för samtliga trafikslag fram till 2030. Det är en ambitiös och nödvändig höjning av regeringen på myndigheten.

Den tredje och sista rekommendationen från Riksrevisionen handlar om att regeringen ska ta initiativ till en nationell enhetlig hantering av inkommande samtal som rör hot om suicid via larmnummer 112. Rörande den frågan har regeringen valt att fortsätta att arbeta för att upprätthålla SOS Alarms verksamhet och förmåga att säkerställa en säker och effektiv hantering av nödsamtal. Dessutom har regeringen gett i uppdrag att inrätta en nationell stödlinje som riktar sig till personer med psykisk ohälsa samt anhöriga och närstående, som redan har redovisats för Socialdepartementet och nu bereds i Regeringskansliet.

Avslutningsvis, fru talman: Nästan 1 500 personer per år tar sitt liv. Det är 4 personer om dagen.

Varje människa som dör i suicid är ett misslyckande av samhället och en stor mänsklig tragedi, inte minst för de anhöriga. Staten ska göra allt den kan, men vi bär alla ett ansvar för vilket samhälle vi vill ha och hur vi ska vara mot varandra – att vi ser varandra, att vi aldrig underskattar ett ”hej” eller en fråga om hur någon faktiskt mår. Det kan både du och jag göra, fru talman.

Med det yrkar jag bifall till reservation 1.
(Applåder)

Anf. 103 ULRIKA JÖRGENSEN (M):

Fru talman! I dag debatterar vi som sagt Riksrevisionens rapport om statens suicidpreventiva arbete. Syftet med Riksrevisionens granskning har varit att ta reda på om statens insatser är effektiva för att stärka det suicidpreventiva arbetet. Det är en viktig granskning och en viktig rapport.

Suicid är ett folkhälsoproblem. Så många som 13 procent av befolkningen uppger att de har haft suicidtankar någon gång i livet. Årligen avlider tyvärr cirka 1 200 personer till följd av suicid i Sverige. Förutom förlust av människoliv finns det bakom varje suicid en mamma, en pappa, syskon, anhöriga och vänner som alla drabbas och riskerar omfattande psykiskt lidande och försämrad hälsa.

Riksrevisionen bedömer att regeringen under lång tid inte har varit aktiv i styrningen av det suicidpreventiva arbetet. Den nationella styrningen av det suicidpreventiva arbetet bör vara utformad så att de gjorda insatserna medför konkreta och varaktiga resultat. En viktig del i det arbetet är att myndigheter får tydliga och långsiktiga uppdrag. Detta ställer krav på regeringens förmåga att styra. Granskningsrapporten visar emellertid att styrningen inte har varit aktiv.

Regeringen skriver att man välkomnar Riksrevisionens granskning. Men i själva verket konstaterar regeringen tyvärr som vanligt att den kritik som Riksrevisionen för fram i form av slutsatser och rekommendationer är onödig eftersom allt nödvändigt arbete redan pågår i Regeringskansliet. Trots att Riksrevisionens slutsatser är mycket konkreta och dess rekommendationer användbara väljer regeringen att se behandlingen av granskningsrapporten som avslutad och anser att den inte behöver följas upp. Det är beklagligt.

Det är dock glädjande att utskottet föreslår ett tillkännagivande till regeringen från bland annat Moderaterna – att regeringen i enlighet med Riksrevisionens rekommendation ska ta initiativ till en nationell enhetlig hantering av inkommande samtal som avser hot om suicid via larmnumret 112. Detta för att förbättra möjligheterna att akut hjälpa dem som överväger självmord och underlätta för blåljusverksamheter att fatta snabba beslut vid uttryckning. Räddningstjänstens verksamhet är viktig för det lokala suicidförebyggande arbetet.

Av Riksrevisionens granskning framgår att kommuner har olika förutsättningar för att arbeta operativt och förebyggande med suicidprevention. Granskningen visar att det saknas en enhetlig nationell hantering av samtal till 112 som rör hot om suicid. Det har betydelse för både individen och samhället att ha en enhetlig hantering av larmsamtal som rör hot om suicid. En enhetlig hantering kan ha inverkan på hur ärendena slutar.

Moderaterna föreslår även att Riksrevisionens rekommendationer till regering och myndigheter genomförs. Det handlar om behovet av att metodiskt stärka det nationella suicidpreventiva arbetet.

Riksrevisionens samlade bedömning i granskningsrapporten visar att statens arbete med suicidprevention inte är tillräckligt effektivt. Åtgärder som föreslås handlar bland annat om vikten av att i vården följa upp suicidhändelser i syfte att bidra till vårdverksamhetens patientsäkerhetsarbete och därmed öka lärandet. De handlar även om att säkerställa ett förbättrat stöd gällande kunskap inom suicidprevention. Ett sätt att bidra till ett förbättrat stöd är att se till att kunskapsstöden som tas fram är konkreta, användbara och tillgängliga för verksamheter som arbetar med suicidprevention.

I samband med det yrkar jag bifall till Moderaternas reservation 2, där vi lyfter fram detta.

Fru talman! Det nationella suicidpreventiva arbetet ska utvecklas och förbättras. Varje år dör i genomsnitt 22 barn under 18 år i suicid i vårt land, och enligt ett nytt faktablad hade mer än vart tredje besökt barn- och ungdomspsykiatrin året före dödsfallet. Det visar att stor vikt behöver läggas vid att identifiera och följa upp barn med suicidrisk även efter avslutad behandling samt vid ett brett arbete för att förebygga suicid bland barn. Det nationella suicidpreventiva arbetet ska utvecklas och förbättras. Barns trygghet och psykiska hälsa ska stärkas.

Alla barn och unga har rätt att känna sig trygga. Den tryggheten växer sig stark såväl av att det finns tillit till den egna familjen som av att samhället bidrar till att alla barn och unga ges rimliga och trygga uppväxtvillkor. Detta är Moderaternas riktning och strävan. Allt annat vore att ha för låga ambitioner.

Barnens rätt i samhället, Bris, driver Sveriges nationella stödlinje för barn och unga. Bris visar i sin årsrapport att våld har blivit en del av våra barns vardag. Bris visar tydligt att det finns ett samband mellan att som barn utsättas för våld i hemmet och att bära på självmordstankar eller till och med försöka ta sitt liv.

Det framgår vidare att Bris förra året tog emot över 9 000 samtal från barn som sökt stöd och hjälp eftersom de drabbats av hot om våld, våld, övergrepp och kränkningar. Bris har en betydande roll i samhället, och Moderaterna anser att staten behöver ta ett långsiktigt ansvar för att stödlinjerna ska kunna ha öppet dygnet runt.

Det krävs nationellt ansvarstagande, styrning och samordning av samarbetet mellan socialtjänsten, polisen, skolan, psykiatrin, vården och den ideella sektorn gällande stöd och behandling för barn som utsatts för hot om våld, våld eller övergrepp i syfte att stärka det suicidpreventiva arbetet. Moderaterna menar att här behöver en nationell handlingsplan tas fram och genomföras.

Avslutningsvis, fru talman: staten behöver ta ett mer aktivt ansvar för styrningen av det nationella suicidpreventiva arbetet.

(Applåder)

Anf. 104 CLARA ARANDA (SD):

Fru talman! I dag debatterar vi regeringens skrivelse med anledning av Riksrevisionens rapport om statens suicidpreventiva arbete.

Sverigedemokraterna delar Riksrevisionens samlade bedömning att statens arbete med suicidprevention inte har varit tillräckligt effektivt. Det finns givetvis flera skäl till det.

En av orsakerna till Riksrevisionens bedömning är det faktum att nollvisionen för suicid som antogs av Sveriges riksdag 2008, alltså för så länge som 14 år sedan, inte har haft någon effekt. Antalet självmord har under de senaste 20 åren legat på samma nivå, det vill säga omkring 1 500 självmord per år. Trots detta har ambitionerna för det statliga suicidpreventiva arbetet varit anmärkningsvärt låga.

Om vi jämför arbetet med nollvisionen för suicid och arbetet med nollvisionen för dödsfall i trafiken kan vi se tydliga skillnader. Även om självmord och dödsfall i trafiken inte är samma sak är det en relevant jämförelse att göra. Arbetet med nollvisionen för dödsfall i trafiken har varit mycket framgångsrikt, till skillnad från vad vi kunnat se vad gäller arbetet med nollvisionen för suicid.

Den stora avgörande skillnaden mellan arbetet med nollvisionen för suicid och nollvisionen för dödsfall i trafiken är åtgärder som är seriösa, konkreta och långsiktiga. Även forskning, uppföljning och utvärdering och inte minst kraftiga ekonomiska tillskott kan räknas som helt avgörande insatser.

I jämförelse har satsningarna på det suicidpreventiva arbetet varit försvinnande små. Konkreta mål för en minskning av antalet självmord har inte heller satts upp. Det som Riksrevisionen framför om avsaknaden av verkningfulla insatser när det gäller statens suicidpreventiva arbete är därför ingen överraskning.

Fru talman! Sverigedemokraterna driver tydligt på för att förbättra det nationella suicidpreventiva arbetet eftersom vi menar att det krävs reella krafttag för att få till en verklig förändring. Låt mig därför ta upp några relevanta delar.

Först och främst behöver vi tillsätta en nationell samordnare med ett samlat ansvar för det suicidpreventiva arbetet i hela landet. Genom en nationell samordnare kan det suicidpreventiva arbetet struktureras, och arbetet med nollvisionen för suicid kan konkretiseras genom ett tydligare ansvar.

I Riksrevisionens rapport framgår det att den nationella styrningen av det suicidpreventiva arbetet bör utformas på ett sådant sätt att insatserna ger konkreta och varaktiga resultat. Dessutom betonas vikten av tydliga och långsiktiga uppdrag till myndigheter.

Det är viktigt att poängtera det faktum att suicid är den yttersta konsekvensen av psykisk ohälsa och att det finns ett tydligt samband mellan psykisk ohälsa och självmord. Av den anledningen menar vi, helt i linje med vad som framgår av rapporten, att frågan måste hanteras utifrån ett helhetsperspektiv och genom att vi arbetar fram en långsiktig nationell strategi för det fortsatta arbetet med psykisk hälsa och suicidprevention. Det är utifrån detta betydligt bredare perspektiv som vi behöver se över det statliga styret och skapa nya strukturer för att förbättra samarbetet mellan departement, myndigheter och andra relevanta aktörer.

För att de insatser som vi tar beslut om här i Sveriges riksdag ska ge goda effekter behöver de vara långsiktiga. Tillfälliga tillskott och insatser som förändras från en budget till en annan ger inga varaktiga resultat. Därför efterfrågar Sverigedemokraterna en långsiktig plan som grundar sig i

en bred politisk enighet – en plan som vi menar ska beredas av en nationell kommitté där samtliga riksdagspartier ingår, liksom representanter från professionen och annan lämplig expertis på området. Vi vill se en nationell strategi som gör skillnad för det politiska arbetet med psykisk hälsa och suicidprevention, och detta har vi också drivit på för i flera år.

Fru talman! Riksrevisionen lämnar i sin rapport en rekommendation avsedd för Inspektionen för vård och omsorg om att följa upp suicidhändelser i vårdverksamheter på en aggregerad nivå.

Anmälningsplikten efter suicid avskaffades den 1 september 2017. Innan dess var det obligatoriskt att göra en anmälan till Ivo för utomstående utredning enligt lex Maria. Sverigedemokraterna har arbetat för ett återinförande av anmälningsplikten inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten vid suicid. Att anmälningsplikten avskaffades är enligt vår mening minst sagt anmärkningsvärt. Det innebär i praktiken att möjligheten till lärande kraftigt försämras och att patientsäkerheten påverkas negativt. Regeringen uppvisar dessvärre en direkt passiv hållning i den här frågan, vilket vi ser som väldigt problematiskt.

Fru talman! Det är glädjande att socialutskottet nu riktar ett tillkännagivande till regeringen om en nationell enhetlig hantering av inkommande samtal till nödnumret 112 i fall där det rör sig om hot om suicid. Detta är ett förslag som grundar sig i det yrkande som vi lyft i vår följdmotion, och vi är glada för att fler partier ser behovet av att verka för att förbättra SOS Alarms verksamhet när det gäller hanteringen av samtal som rör hot om suicid. Vår förhoppning är att detta kan resultera i mer effektiva insatser, där rätt hantering, ett professionellt bemötande och korrekta bedömningar kan vara helt avgörande och även vara skillnaden mellan liv och död.

Avslutningsvis vill jag yrka bifall till reservation nummer 9.

Anf. 105 SOFIA NILSSON (C):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Centerpartiets reservation nummer 10.

Fru talman! Varje år begår mer än 1 500 personer självmord i Sverige. Bakom varje fall döljer sig ett enormt lidande och en stor katastrof. När någon tar sitt liv är det inte en katastrof bara för den enskilde. Det är en katastrof och en enorm sorg för familj, vänner, arbetskamrater, närstående och samhället i stort.

Detta är verkligen en fråga som vi måste ta på största allvar och aktivt arbeta med för att få ned siffran. För varför ser statistiken i Sverige ut som den gör? Varför har vi så höga suicidtal jämfört med övriga länder?

Tyvärr kan vi konstatera att regeringen inte har arbetat med frågan på det sätt som man borde ha gjort under de snart två mandatperioder man har suttit vid makten. Saktfärdigheten och det uteblivna arbetet under många år är något som Riksrevisionen riktar skarp och hård kritik mot i sin granskningsrapport av regeringens suicidpreventiva arbete. Man kan konstatera att statens suicidpreventiva arbete inte är tillräckligt effektivt.

Fru talman! Kritiken som läggs fram i den rapport som vi debatterar i dag är skarp. Granskningen visar att regeringens styrning på området har varit svag under många år, och den visar även att ansvariga statliga myndigheter behöver utveckla det suicidpreventiva arbetet på flera olika områden.

Trots att man ända sedan 2008 har varit medveten om att det behövs långsiktiga satsningar har man inte agerat. Det finns absolut all anledning för oss andra att vara självkritiska. Men den nuvarande regeringen har trots allt haft det yttersta ansvaret i snart åtta år, och under den tiden har man inte agerat. Ansvaret vilar därför tungt på den socialdemokratiska regeringen, som först 2020 reagerade och agerade genom att tillföra mer resurser.

Granskningen tar sin utgångspunkt i den beslutade visionen om självmord: att ingen ska behöva hamna i en så utsatt situation att den enda utvägen upplevs vara självmord. För mig är detta en självklar vision. Ingen person ska behöva må så dåligt att självmord upplevs som den enda utvägen. Vården, omsorgen, samhället och våra myndigheter måste bli bättre på att fånga upp dessa personer. Vi måste bli bättre på att förstå signaler, reagera och agera. Vi måste ha ett finmaskigt skyddsnet och kunskap inom området som gör att ingen faller igenom.

Tyvärr har vi inte ett finmaskigt skyddsnet i dag. Statistiken om självmord i Sverige talar sitt tydliga och grymma språk. Varje år tar som sagt cirka 1 500 personer i Sverige sitt liv. Detta motsvarar 19 personer per 100 000 invånare som är 15 år och äldre. Jag tycker verkligen att detta är siffror som vi ska ta in och begrunda, och vi måste fundera över vad vi gör för fel.

Statistiken är tydlig, och den granskning som Riksrevisionen har gjort är också väldigt tydlig. Statens suicidpreventiva arbete duger inte. På punkt efter punkt konstaterar rapporten att det förebyggande arbetet inte har varit tillräckligt effektivt.

Jag skulle nästan kunna avsluta här och säga: Gör om och gör rätt! Genomför samtliga punkter som Riksrevisionen har lagt fram som förslag till åtgärder. För de punkter man har lagt fram i granskningsrapporten som förslag till åtgärder är faktiskt riktigt bra.

Men jag skulle, fru talman, vilja fortsätta och fördjupa mig inom två delar som *Ekot* har satt ljuset på under den senaste veckan och som verkligen vittnar om vikten av tydlighet och styrning, vikten av att ställa krav på att använda framtagna metoder och kunskapsstyrning för riskbedömningar samt vikten av att utvärdera och följa upp.

Fru talman! Under de senaste dagarna har *Ekot* presenterat en egen granskning av hur vården för barn och unga som valt att avsluta sina liv har fungerat. Det gör på riktigt ont i hela kroppen när man får ta del av föräldrars berättelser om hur de upplever att de inte fick chansen att rädda sina barn. Det gör även ont i mig när jag lyssnar på hur vårdpersonal upplever att de saknar verktygen de behöver för att upptäcka risker för suicid. Det som framkommer i *Ekots* granskning är djupt oroande eftersom det pekar på att vården brister i just sina bedömningar av risken för att en person ska begå självmord.

I ett uttalande från bup säger man: ”Patient avled till följd av suicid under pågående öppenvård. Möjliga bakomliggande orsaker till dessa brister i bedömningar kan vara bristande kompetens kring suicidalitet och strukturerade suicidriskbedömningar.”

Jag tycker verkligen att citatet från bup är talande och går helt i linje med den kritik som Riksrevisionen lyfter fram i sin rapport, nämligen att det finns brister i stödet för implementering av kunskapsstöd. Man konstaterar att Folkhälsomyndighetens arbete med kunskapsstöd och forsknings-

underlaget från Nationellt centrum för suicidforskning och prevention är viktiga, och de får bra betyg.

Men när kunskapsunderlagen och forskningen sedan ska användas ute i verksamheterna brister det. Våra olika verksamheter upplever att det är svårt att navigera bland kunskapsstöden och att de är svåra att använda. Det räcker inte att vi har bra strategier på papper. En strategi på ett papper räddar inga liv – det som räddar liv är om strategierna och metoderna används och omsätts i verkligheten och att man arbetar med dem i praktiken. Vi måste bli bättre i verkligheten och inte bara på papper.

Här måste regeringen bli tydligare och kräva att de strategier och metoder som finns faktiskt ska användas ute i verkligheten. Regeringen måste ställa krav på att de är användarvänliga och effektiva och att de kan följas upp och utvärderas.

Fru talman! Den andra delen i *Ekots* granskning, som hakar direkt in i den granskning som Riksrevisionen har gjort, handlar om avsaknaden av lex Maria. Fram till 2017 var verksamheter tvungna att lex Maria-anmäla sig själva om en patient begick självmord. Detta resulterade i att Ivo fram till 2017 granskade ungefär 500 fall varje år. När sedan kravet på lex Maria-anmälningar togs bort minskade anmälningarna kraftigt till strax över 100 per år. Kravet på att lex Maria-anmäla måste snarast återinföras, annars saknar vi det viktigaste verktyget för att ta reda på varför en katastrof har skett och vad vi kan göra för att den inte ska upprepas.

Avslutningsvis, fru talman, uppmanar jag återigen regeringen att skyndsamt genomföra de förslag på åtgärder som Riksrevisionen föreslår i sin granskningsrapport, med ett primärt fokus på att det kunskapsstöd som faktiskt finns blir användarvänligt och att man ställer krav på att det ska användas både lokalt och regionalt.

Anf. 106 KARIN RÅGSJÖ (V):

Fru talman! Självmord – så drabbande! Enligt Folkhälsomyndighetens data avled under 2020 totalt 1 162 personer i åldern 15 år eller äldre till följd av suicid i Sverige. I åldersgruppen 15–29 år var 32 procent av samtliga dödsfall självmord. Det är väldigt höga siffror.

Skillnaden mellan olika samhällsgrupper är stor. Personer som saknar eftergymnasial utbildning är överrepresenterade bland dödsfall på grund av självmord. Klass och självmord hänger ihop. Det måste man titta vidare på.

Fru talman! Vi behöver göra mer för att öka insatserna för att förebygga och förhindra självmord. Går det att förbygga självmord? Jag är helt övertygad om det. Nu rabblar jag mycket siffror. Enligt föreningen Mind gör minst 15 000 personer självmordsförsök varje år, och 150 000 personer har allvarliga självmordstankar. Detta är ett samhällsproblem. Man kan inte säga annat.

Även om självmordsstatistiken har gått ned sedan 1970-talet ser vi i dag en avmattning i nedgången i Sverige. Bland unga personer är utvecklingen rent av motsatt; den ökar alltså. En gedigen analys av hur suicid ser olika ut i olika grupper är nödvändig för att kunna förebygga självmord. Vi i Vänsterpartiet har längre drivit frågor inom detta område.

Fru talman! Dessvärre ser det ut som att regeringens nollvision för suicid i praktiken har haft mycket liten effekt. I motsats till när det gäller exempelvis nollvisionen för trafikrelaterade dödsfall har de stora satsning-

arna på självmordsprevention helt uteblivit, och i jämförelse med trafik-säkerhetsforskningen är självmordspreventionsforskningen i det närmaste kroniskt underfinansierad, vilket vi anser är märkligt med tanke på att suicid inte bara innebär ett stort lidande utan också enorma samhällskostnader. Självmord är ett samhälls- och folkhälsoproblem som det behöver satsas resurser på för att råda bot på. Det räcker inte med strategier på papper, så att säga.

För att verkligen accelerera det förebyggande arbetet krävs olika åtgärder, alltifrån första linjens vård till en bättre elevhälsa och att den specialiserade psykiatrin får bättre resurser samt att socialtjänsten tar sitt ansvar. Det är väldigt många som behöver göra mer, helt enkelt.

Fru talman! Vänsterpartiet arbetar för att bryta stigma kring självmord och öppna upp för diskussion kring detta stora problem som drabbar väldigt många. Enligt Riksrevisionens rapport, som vårt samtal här i kammaren i dag bygger på, har statens arbete med suicidprevention inte varit tillräckligt effektivt, även om regeringen efter 2020 har tagit flera initiativ för att stärka arbetet.

De insatser vi gör måste bli mer konkreta och ge varaktiga resultat. Det räcker inte bara med att detta finns i projektform, utan det måste finnas i basen. En viktig del är att myndigheter får tydliga och långsiktiga uppdrag och att man får följa upp, utvärdera och återrapportera hur det preventiva arbetet funkar – vad som händer, helt enkelt. Vi menar att regeringen bör ta fram en tydlig åtgärdsplan för det förebyggande arbetet när det gäller självmord. Man bör också rapportera om det förebyggande arbetet. Därför yrkar jag bifall till reservation 11.

Stödet för implementeringen av kunskap behöver förbättras för att öka det preventiva arbete som måste ske. Man måste också ha verksamhetsanpassade och konkreta åtgärder. Det ska vara något som är på riktigt och som leder någonstans, och vi ska efteråt kunna se vart det har lett.

Brister i det självmordspreventiva arbetet konstateras på både lokal och regional nivå, och detta tycks ske i relativt hög utsträckning utan förankring och tydlig planering. Det finns stora skillnader när det gäller vad som görs. Vissa kommuner arbetar inte alls med suicidprevention, medan andra gör det sisådär. Det blir väldigt ojämlika villkor. Vi är ju vana vid att det blir rätt ojämnt i Sverige om man inte hittar verktyg som funkar i hela landet och får hela Sverige att gå i samma riktning.

Det saknas också en enhetlig nationell hantering av samtal till 112 som rör hot om självmord, trots att vetskap finns om att detta vore av värde både för den drabbade individen och för samhället i stort. En enhetlig hantering som bygger på aktuell kunskap och beprövad erfarenhet kan vara avgörande för hur ärenden slutar.

Nu har vi i utskottet tagit fram ett förslag till regeringen om att det ska tas initiativ till en nationell enhetlig hantering av inkommande samtal som rör hot om suicid via 112. Vänsterpartiet är ett av de tre partier som har motionerat om detta. Vi är glada för att det har blivit något av detta och att det skickas vidare. Vi hoppas att det blir reality.

Anf. 107 PIA STEENSLAND (KD):

Fru talman! Att en människa inte ser någon annan utväg än att avsluta sitt eget liv är en tragedi på så många plan. En människa som har mått psykiskt dåligt har inte fått den hjälp som hade behövts för att ta sig ut ur

detta mörker. Familj och andra efterlevande lämnas i ett sorgearbete som alltför ofta präglas av skuld känslor. Ytterst är det ett misslyckande för samhället, som inte har lyckats skapa ett tillräckligt starkt skyddsnät för att fånga upp och hjälpa människor som mår psykiskt dåligt.

I grunden måste vi arbeta förebyggande för att stärka den psykiska hälsan bland barn och unga generellt. Det handlar också om att identifiera riskgrupper och om att bli bättre på att upptäcka tidiga tecken på psykisk ohälsa och då ge tidiga och ihållande insatser till stöd för föräldrar och unga, så att det inte utvecklas till svårare psykisk ohälsa.

Fru talman! Vi får aldrig någonsin släppa taget om de barn och ungdomar som mår psykiskt dåligt. Vården måste finnas där och ge ett ihållande stöd under så lång tid som det behövs. Det är därför absolut nödvändigt att korta köerna till barn- och ungdomspsykiatri, bup. När mörkret omsluter finns det inte tid att vänta. Då måste man få möjlighet att snabbt komma till vården. Vi måste stärka resurserna generellt till bup, så att personalen över hela landet får rimliga förutsättningar att ge den bästa behandlingen och, framför allt, hålla i behandlingen så länge som det behövs.

Familjer och andra nätverk måste också involveras så att de kan finnas där och stödja på bästa sätt och vara vaksamma på tecken som kan vara symtom på suicidtankar.

Men, fru talman, staten måste ta ett större övergripande ansvar för det suicidpreventiva arbetet. Det är därför som dagens debatt om Riksrevisionens granskning av statens suicidpreventiva arbete är så viktig. Kritiken är allvarlig, och den blottar stora brister i den statliga styrningen. Jag beklagar att regeringen inte tar kritiken på större allvar.

Fru talman! Enligt statistik i denna rapport – vi har hört det tidigare, men det tål att upprepas – är det varje år ca 1 500 personer i Sverige som begår suicid, 15 000 personer som bedöms försöka begå suicid och 150 000 personer som uppskattas ha suicidtankar.

Suicid är därmed ett stort folkhälsoproblem och den vanligaste dödsorsaken bland män i åldrarna 15–44 år och den näst vanligaste dödsorsaken bland kvinnor i motsvarande åldersgrupp. Mot denna bakgrund är det ytterst angeläget att stärka det suicidpreventiva arbetet på bred front och att skapa förutsättningar för en effektiv nationell ledning och samverkan med alla relevanta aktörer på olika nivåer.

Riksrevisionen lyfter flera rekommendationer som är avgörande för att nå en nollvision för suicid. Då duger det inte att regeringen enbart kommer att tillse att Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, ska delta i det nationella suicidpreventiva arbetet.

Från Kristdemokraternas sida anser vi att det är helheten i Riksrevisionens alla rekommendationer som är bärande för att göra den nödvändiga förstärkningen av det nationella arbetet. Vi är visserligen glada över att en majoritet i utskottet står bakom rekommendationen om en nationell enhetlig hantering av inkommande samtal, via 112, som rör hot om suicid. Detta är då för att underlätta för blåljusverksamheten att snabbt fatta rätt beslut vid uttryckning.

Det är bra, men det krävs mer, fru talman. Vi kristdemokrater menar att alla rekommendationer ska verkställas. Det duger inte att regeringen står passiv när det bokstavligt talat handlar om förslag som kan rädda liv.

Fru talman! Riksrevisionen ger bland annat en rekommendation till Ivo, Inspektionen för vård och omsorg, om att följa upp suicidhändelser i

vårdverksamhet på en aggregerad nivå – detta i syfte att bidra till vårdverksamhetens patientsäkerhetsarbete och därmed öka lärandet. Regeringen svarar Riksrevisionen med att de avser att noga följa vad Ivo gör. Men vi kristdemokrater önskar att regeringen skulle ta en mer aktiv roll.

Exempelvis kan man se till att anmälningsplikten vid suicid återinförs. Fram till den 1 september 2017 var det obligatoriskt att anmäla till Ivo, att göra en lex Maria-anmälan, om någon hade begått suicid inom fyra veckor efter den senaste gången den personen stått i kontakt med vården. Men Socialstyrelsen ändrade sina föreskrifter och slopade anmälningsplikten, då man enligt myndigheten saknade lagstöd för detta.

Nu menar vi att det, för att man på bästa sätt ska kunna arbeta preventivt för att minska antalet suicid, är avgörande att vi får in den nationella statistiken som kan belysa situationen. Regeringen bör därför vidta nödvändiga åtgärder för att få denna plikt på plats igen. Det ska inte ligga på anhöriga att ha ansvar för att göra en anmälan.

Fru talman! Vi kristdemokrater vill också tillsätta en haverikommission när en person har begått suicid. Det är ett arbetssätt som finns i bland annat Storbritannien. Där samverkar socialtjänst, polis, sjukvård, skola, det civila samhället och andra berörda relevanta aktörer. De tittar tillsammans på: Vad är det som har hänt? Vad är det som har brustit? Allt görs i syfte att man ska bli bättre på att förhindra att sådana tragedier händer igen.

Jag vill betona att en haverikommission inte handlar om att hitta syndabockar, utan det handlar verkligen om att lära: Vad är det som har brustit? När det är en sådan här tragedi måste vi göra allt vad vi kan för att förhindra att andra hamnar i samma mörker. Jag vill därför yrka bifall till vår reservation nummer 7.

Avslutningsvis och återigen, fru talman: Det duger inte att regeringen står passiv när en rapport från Riksrevisionen tydligt visar på brister i den nationella styrningen av det suicidpreventiva arbetet. Det är ett svek mot alla dem som just nu behöver hjälp med att hitta en väg ut ur mörkret. Men det är också ett svek mot efterlevande, som har förlorat en vän eller en familjemedlem. Jag önskar därför att regeringen tänker om och på riktigt ser till att alla rekommendationer från Riksrevisionen verkställs.

Anf. 108 BARBRO WESTERHOLM (L):

Fru talman! Först vill jag säga hur bra det är att vi har en riksrevision. Vi får rapporter därifrån. En diskuterade vi för en månad sedan. Den handlade om särläkemedel och patientgrupper som inte får sina läkemedel för att de betraktas som för dyra. Den revisionsrapporten satte fart på en process i Regeringskansliet.

Här kommer nu en annan rapport om ett väldigt svårt och allvarligt problem, nämligen självmorden. De ligger på samma nivå år efter år – ungefär 1 500 fall. Det är tragiskt att liv förkortas som skulle ha kunnat vara så berikande lång tid framöver.

Vi har ungdomar. Vi har medelålders personer. Men vi har också åsrika personer, och där tror jag att vi har ett mörkertal. Det finns suicid i den gruppen som inte kommer in i statistiken.

Dessa fall är tragiska med tanke på den enskilde. De är tragiska och svåra också för närstående, anhöriga, arbetskamrater och skolkamrater som har att bära med sig sorgen hela livet. Den försvinner inte. Den finns

alltid där och kommer upp till ytan i samband med födelsedagar och andra bemärkelsedagar.

Stöd till efterlevande som har berörts på olika sätt är väldigt viktigt, och där är stödtelefonerna en väldigt tillgång.

År 2008 och 2009 tog dåvarande regeringen tag i frågan. Det formulerades en nationell övergripande nollvision och ett nationellt handlingsprogram. Det har väl hänt en del, styckevis och delat, under den här perioden, men när Riksrevisionen tar tag i frågan verkar det som att det är först 2020 som det blir riktig fart på den.

Det är olika regeringar som bär ett ansvar för att det ser ut som att det inte har hänt så mycket. Här skulle jag önska att revisionen hade tittat mer på: Varför händer det så lite? Ska vi komma fram här, efter redovisningen av vad de 23 myndigheterna tycker bör göras 2023, måste vi också ha en strategi för hur vi får ut dessa erfarenheter. Hur får vi ut de beslut som tas under nästa votering här i riksdagen? I socialutskottet har vi fungerat lite som Riksrevisionen. Vi tittar på hur lagar som vi i all välmening stiftar slår igenom, och det är en rad av besvikelser. Lagarna fäster inte ute i verkligheten, och det är nog mycket med andra beslut som vi tar.

Det handlar om vilken kommunikationsstrategi vi ska ha för att det som vi tar beslut om här i riksdagen ska nå ända ut i verklighetens förgreningar, i det här fallet väldigt mycket hälso- och sjukvården. Men de 23 myndigheterna kommer att komma med förslag inom andra områden.

När det gäller hälso- och sjukvården skulle jag särskilt vilja ta upp skolhälsovården och BUP. Vad gör vi här? BUP har så långa väntetider att man inte ens remitterar dit. Något av de fall som redovisades i radio de senaste dagarna gällde en ung person som inte kände sig viktig efter att ha hänvisats till en ungdomsmottagning med sina problem och sedan begick självmord.

Detta är ett misslyckande för oss här. Hur ska vi snabbt skapa tillgängliga resurser för de unga människor som lider svårt av olika skäl och som har psykisk ohälsa som leder till ett sådant slut? Jag välkomnar naturligtvis att det finns organisationer som Mind och andra som ringer upp.

Avslutningsvis skulle jag vilja säga att 2023 kommer de 23 myndigheterna med sina förslag. Regeringen stärkte sina insatser 2020. Jag tycker att nästa riksdag, i höst eller någon gång under vintern, ska ha en utfrågning om hur det går med de beslut som vi har tagit eller kommer att ta här om någon vecka och om andra insatser. Vi i socialutskottet bör genom utfrågningar följa hur arbetet fortlöper här och inte bara sitta och vänta på de 23 myndigheterna.

Anf. 109 MARGARETA FRANSSON (MP):

Fru talman! Självklart ställer jag mig bakom alla våra yrkanden, men för att vinna tid yrkar jag bifall enbart till reservation 13, som handlar om ett förslag till ett kompletteringsuppdrag till Folkhälsomyndigheten om att den nationella stödlinjen även ska kunna ge stöd till personer med missbruks- och beroendeproblem plus att det ska tas fram en särskild plan och insatser för hur personer med missbruks- och beroendeproblem ska kunna få vetskap om den nationella hjälplinjen.

Jag håller med ledamoten Barbro om att det är jättebra att Riksrevisionen finns. All revision är bra, för det är ett konstant lärande. I det här fallet rekommenderar Riksrevisionen Folkhälsomyndigheten och Socialstyrel-

sen att inkludera och utveckla områden som har bäring på det suicidpreventiva arbetet, till exempel missbruks- och beroendefrågan samt stöd till anhöriga. Riksrevisionen skriver vidare att dessa områden behöver följas upp med adekvata indikatorer så att ett systematiskt lärande utvecklas på området. Jag tycker att dessa rekommendationer är väldigt bra.

Vi har haft ett ganska absurt sätt i vårt samhälle när det gäller att inte vilja ta tag i en del komplexa problem, som om människor antingen har ett missbruksproblem, psykisk ohälsa eller somatiska problem. En människa ska inte behöva vänta med att få stöd för psykisk problematik till dess att man blivit av med sitt missbruk.

Det finns också förslag som ytterligare kan innebära en verklig förändring för personer med missbruks- och beroendeproblematik. Jag tänker på förslaget att hälso- och sjukvården ska ta över ansvaret vid samsjuklighet, något som Missbruksutredningen föreslog och som vi har stått bakom länge.

Vidare har vi ett förslag om en folkhälsolag, som särskilt pekar ut olika beslutsnivåers ansvarsområden när det gäller det förebyggande arbetet.

Häromdagen läste jag en väldigt intressant studie, som jag tror var från 2019. Den visar att antalet självmord relaterade till spelmissbruk visade sig vara större än befarat och att den generella dödligheten också var högre jämfört med dödlighet för befolkningen i stort. För kvinnor var risken större än för män, och kombinationen psykisk sjukdom och andra former av beroenden ökade ytterligare risken.

Spelberoende kan vara äldst av alla beroendesjukdomar, men ändå är det kanske den vi vet allra minst om just nu. Därför önskar jag belysa den lite extra.

Det är snabba lån och olika spel bara några knapptryck bort – knapptryck som kan få ödesdigra konsekvenser. Ibland oroar det mig att det är så enkelt.

Det som kan göra det hela utmanande är att spelberoende inte har några fysiska symtom på samma sätt som andra beroenden har. Det går att smyga under radarn väldigt länge. Den logiska slutsatsen för att bli av med sitt spelberoende är att fortsätta, men detta leder inte till att man jagar vinster utan snarare förluster. Det är en jakt som riskerar att bli så övermäktig att den enda utväg man ser är att ta sitt eget liv.

Utifrån missbruks- och beroendefrågan, som vi har valt att exemplifiera med spelmissbruk, tycker vi att det är väldigt angeläget att personer med missbruksproblematik har kännedom om den nationella hjälplinjen och kan känna sig bekväma med att ta kontakt, detta utan att hänvisas vidare. Det behövs en plan för att personer med missbruks- och beroendeproblematik ska få vetskap om detta för att de i praktiken ska känna att det de har möjlighet att vända sig till en instans när de har behov.

När vi debatterade ANDTS-statstrategin här i kammaren inledde jag mitt anförande med ett citat, och jag tänker avsluta detta anförande med samma citat av Marthin Latvalehto, som intervjuades av Sveriges Radio 2018 angående sitt spelmissbruk: ”Det är väldigt positivt att man vet var man ska vända sig. Precis som att man vet var man ska åka när man stukat foten. När man står vid stupet så behöver man hjälp fort.”

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 27 april.)

§ 14 Modernare regler för användningen av tvångsmedel

Justitieutskottets betänkande 2021/22:JuU15

Modernare regler för användningen av tvångsmedel (prop. 2021/22:119)
föredrogs.

Anf. 110 LINDA WESTERLUND SNECKER (V):

Fru talman! För polisens brottsutredare är en mobil ofta det som innehåller allra mest information för att lösa ett brott och samla in bevis och sådant som kan resultera i en fällande dom.

När Europol tillsammans med bland annat svensk polis knäckte Encrochat resulterade det i att kriminella gängledare kunde häktas och många brottsoffer få sin upprättelse. Oavsett om informationen är krypterad, gömd i appar eller helt öppen och läsbar är tekniska apparater viktiga.

Problemet är bara hur polisen ska kunna ta del av kommunikationen. Där finns många frågor att ställa, till exempel den om hemlig dataavläsning och vilka trojaner och program som polisen egentligen använder. Det är svårt att få svar på. Andra frågor som jag brukar ställa är varför svensk polis inte utvecklar egna krypteringsnycklar och varför det inte anställs fler it-tekniker.

Men polisen kommer i dag att få ett litet verktyg för att kunna öppna mobiler, nämligen möjligheten att få en misstänkt att skanna av fingeravtrycket eller ansiktet genom biometrisk skanning. Det finns betänkligheter även i med det, och Vänsterpartiet lyfter fram dem i sin motion.

Förslaget har kritiserats av flera remissinstanser, bland annat eftersom det anses strida mot rätten att inte belasta sig själv och kravet på en rätts-säker rättegång.

Sveriges advokatsamfund skriver i sitt remissvar att en reglering som tvingar en misstänkt att öppna ett avläsningsbart informationssystem för genomsökning inte bara strider mot de grundläggande principerna om den misstänktes rätt att vara passiv och inte belasta sig själv utan också innebär ett väsentligt avsteg från de principer som hittills styr det allmännas våldsutövning mot enskilda individer.

Fru talman! Sammantaget står Vänsterpartiet huvudsakligen bakom regeringens förslag om modernare regler för användning av tvångsmedel. Men det gäller inte den del där det föreslås att tjänstemän inom brottsbekämpande myndigheter ska få använda våld för att tvinga en person att till exempel låsa upp en mobiltelefon. Om han eller hon vägrar ska en polis få genomföra denna öppning. Om polisen möter motstånd ska hen få använda våld enligt bestämmelserna i polislagen.

Våldet kan enligt regeringen till exempel bestå i att hålla fast personen en kort stund så att avläsning kan ske eller att trycka ned hans finger mot en mobiltelefon för att låsa upp den. Även en brottsmisstänkt under 15 år ska vara skyldig att på tillsägelse medverka till en biometrisk autentisering om det finns särskilda skäl.

Vi har full förståelse för att det kan vara mycket utmanande att utreda brott utan att få tillgång till bevisning som antas kunna finnas i till exempel en mobiltelefon. Men vi tror att polisen kan använda sig av andra och bättre metoder än våld, till exempel via förhörsteknik, för att få personer att självmant öppna upp informationsbäraren.

Jag yrkar bifall till reservationen.

Anf. 111 GUSTAF LANTZ (S):

Fru talman! Det är bara jag och den tappra vänsterpartisten Linda Westerlund Snecker som har anmält oss till denna debatt, trots att den handlar om något så viktigt som bättre verktyg i kampen mot brottsligheten.

Jag ska också säga att jag har den djupaste förståelse för att alla partiernas ledamöter inte prioriterar att vara med i denna debatt. Debatter där de allra flesta är helt överens om att det är väldigt bra förslag som regeringen har lagt fram har en tendens att bli bekväma och trevliga men kanske inte så underhållande och spänniga – ungefär som en avslagen läsk. Men det är lite riskabelt att allmänheten då ibland missar viktiga framsteg som görs. Även om vi är överens om dem är de fortfarande väldigt viktiga och angelägna.

Vi har gjort en enorm resa i svensk rättspolitik under vår nuvarande socialdemokratiska justitieminister. Steg för steg, lag för lag har vi gjort ett skifte, vill jag påstå. Ibland måste vi zooma ut och se den sammantagna kraften i det som vi har åstadkommit. Det handlar om hundratals lagändringar som alla har gett svenska myndigheter nya verktyg, inte minst gentemot de kriminella gängen.

Vad är det då som vi ska rösta om? Jo, det handlar om att utreda brott genom att komma åt information i det så kallade digitala molnet och att utreda brott genom att komma in i misstänkta telefoner. Det handlar om att kopiera och spara den information som myndigheterna kommer åt. Det handlar om en större skyldighet att lämna ut handlingar och föremål för att de ska kunna användas i rättsliga processer. Och det handlar också om att göra internationella samarbeten konsekventa med dessa ändringar.

Jag ska inte gå igenom allting i detalj, men jag vill kortfattat nämna några saker.

När det gäller genomsökning på distans gör vi så att kriminella inte ska kunna skydda sig genom att förvara information i det digitala molnet i stället för på den egna datorn. Detta är en bra illustration av hur lagboken alltid måste vara ett levande dokument. Dagens lagstiftning är skriven i en moln-fri tid. Men nu finns molnet där, och då måste vi ha regler för det så att vi inte tappar initiativet.

Det är nämligen vanligt att elektroniska uppgifter som kan ha betydelse som bevis är lagrade på en annan plats än i det föremål, till exempel en dator eller en mobiltelefon, som har tagits i beslag eller som har påträffats vid en husrannsakan eller vid en kroppsvisitation. Uppgifter finns ofta lagrade i det digitala molnet eller på en extern server och kan därmed inte sägas vara lagrade i det fysiska föremål som den som gör beslaget eller husrannsakan har framför sig.

Rättsläget är för närvarande oklart i fråga om huruvida brottsbekämpande myndigheter får ta del av sådana uppgifter. Den dominerande uppfattningen är att den som under en husrannsakan eller efter ett beslag söker igenom innehållet i en elektronisk kommunikationsutrustning inte får bereda sig tillgång till annan information än den som finns lagrad just där.

För att ge de brottsbekämpande myndigheterna effektiva utredningsverktyg föreslår regeringen att det ska införas en möjlighet att söka efter handlingar som är lagrade i ett avläsningsbart informationssystem utanför den elektroniska kommunikationsutrustning som används för genomsökningen. Förfarandet, som utgör ett nytt tvångsmedel, ska benämnas genomsökning på distans.

Jag fortsätter lite grann med sakupplysningen.

Föregående talare var inne på den biometriska autentiseringen. Om det finns anledning att anta att någon har möjlighet att öppna ett avläsningsbart informationssystem genom biometrisk autentisering ska han eller hon enligt förslaget vara skyldig att på tillsägelse av en polisman medverka till detta om en genomsökning av ett beslagttaget föremål, en husrannsakan eller en genomsökning på distans annars försvåras. Om han eller hon vägrar ska en polisman få genomföra autentiseringen.

Förutom en polisman får även en tjänsteman vid Tullverket och en kustbevakningstjänsteman verkställa eller biträda vid exempelvis ett beslag eller en husrannsakan, och de har i dessa fall samma befogenheter som en polisman att använda våld. Dessa tjänstemän har samma behov som en polisman av att genomföra en biometrisk autentisering och bör i dessa delar ges samma befogenheter som en polisman. I likhet med vad som bedöms gälla för en polisman behöver det inte regleras att de i vissa fall får använda våld för att genomföra detta.

Sammanfattningsvis är detta viktiga och efterlängtade nya verktyg i myndigheternas verktygslåda i kampen mot brottsligheten.

Med detta yrkar jag bifall till propositionen.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 27 april.)

§ 15 Riksrevisionens rapport om polisens och åklagarnas arbete mot internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn

Justitiekommitténs betänkande 2021/22:JuU16

Riksrevisionens rapport om polisens och åklagarnas arbete mot internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn (skr. 2021/22:105) föredrogs.

Anf. 112 MARIA STRÖMKVIST (S):

Fru talman! Riksrevisionen har granskat om polisens och åklagarnas arbete mot internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn bedrivs effektivt. Visst hade man gärna sett att det inte fanns ett sådant brott över huvudet. Men tyvärr finns just ett sådant brott.

Vuxna människor, till största delen män, använder sig av sociala medier, spel och olika appar för att ta kontakt med barn i sexuellt syfte. Det kan handla om sexuell posering på olika sätt men också om att försöka få till fysiska möten där ett sexuellt övergrepp kan ske. Man övertalar, manipulerar och hotar barn för att få dem att begå övergrepp på sig själva. Och så har vi dessa dickpics. Vad är det som gör att män tar sig friheten att skicka dessa bilder till andra människor – och till just barn?

Barn luras även in i prostitution genom olika tjänster på nätet där man säljer bilder på sig själv. En bild följs upp av fler, och sedan sprids de på nätet i en aldrig sinande ström. Vi ser också sugardejting, där framför allt äldre män söker kontakt med unga flickor för umgänge och sex i utbyte mot gåvor eller pengar.

Allt detta vidriga utsätts våra barn för, varje dag, på nätet. Det sker i de mest oskyldiga spel, där dessa gärningspersoner nästlar sig in och utger

sig för att vara ett annat barn. När de sedan har lurat till sig den första bilden kommer hoten och med dem skammen, oron, rädslan, förtvivlan och magontet.

Riksrevisionens granskning är både välkommen och viktig. Sexualbrott mot barn tillhör de allvarligaste brotten, och kampen mot dessa brott har hög prioritet för oss socialdemokrater. Granskningen visar att det finns brister vad gäller effektiviteten i båda myndigheterna, och Riksrevisionen ger både Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten några rekommendationer som regeringen, liksom myndigheterna själva, anser är relevanta.

Myndigheterna måste se till att vidta de åtgärder som behövs för att säkerställa att arbetet bedrivs effektivt. Detta kommer regeringen nogsamt att följa. Vidare har regeringen i regleringsbrevet för 2021 uppmanat myndigheterna att redovisa sitt brottsutredande arbete och resultatet när det gäller just brott mot barn. Även i regleringsbrevet till de båda myndigheterna för 2022 har regeringen begärt en särskild redovisning av hur arbetet fortgår när det gäller brott mot barn.

Det finns också en utredning som heter En uppväxt fri från våld och som bland annat ska lämna förslag på en nationell strategi för att förebygga och bekämpa våld mot barn samt på hur barnhusverksamheten kan utvecklas till exempel när det gäller likvärdigt stöd i hela landet. Utredningen kommer att redovisa sitt uppdrag i slutet av året.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation nummer 2, då vi menar att vidareutbildning och placering av personal är två bra exempel på frågor som i det här fallet tillhör Polismyndighetens inre organisation. Det menar vi att myndigheten själv ska förfoga över. Den nya utbildningen som har inrättats och som riktar sig till alla utredare som utreder brott där barn är inblandade är positiv, och vi menar att det inte behöver riktas ett tillkännagivande till regeringen på den punkten.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag ändå säga några ord om något som jag tycker att vi borde prata mer om – och kanske inte bara prata om, utan vi behöver även se vilket bekymmer det är för barn, för kvinnor och för män. Och vad tror ni att det är då? Jo, det är porren. Det finns ett samband mellan sexuella övergrepp mot barn och barnpornografi. Personer som döms för barnpornografibrott döms i många fall också för sexualbrott mot barn.

Det handlar dock inte bara om barnpornografi, kära kollegor, utan det handlar om pornografi i stort. Det finns starka kopplingar mellan porrkonsumtion och sexuella övergrepp. Vill vi komma till rätta med alla de sexuella övergrepp som sker mot barn, kvinnor och män måste vi också ta tag i porrens biverkningar.

(Applåder)

Anf. 113 GUDRUN NORDBORG (V):

Fru talman! Vänsterpartiet har förstås tagit del av Riksrevisionens angelägna rapport på det grymma temat sexuella övergrepp på barn, och då övergrepp som har kopplingar till eller försiggår via internet.

Vi har tre reservationer och står bakom dem, men jag yrkar bifall enbart till reservation nummer 1.

Vi tycker att flera av de initiativ som har tagits är lite grann av slag i luften eftersom väldigt mycket redan pågår. Både myndigheterna och regeringen har visat respekt för de åtgärder som Riksrevisionen föreslår. Det

får gärna gå fortare, men som föregående talare nämnde är det flera resultat på gång av djupa och angelägna utredningar. Dessa allvarliga frågor måste belysas seriöst – det får inte bli ett hafsverk.

Problemområdet är komplext, obehagligt och uppenbart präglad av den rådande könsmaktsordningen. Den absoluta majoriteten av förövarna här är män, och en majoritet av offren är flickor. En ytterligare maktobalans är skillnaden i ålder mellan förövare och offer. Det är vuxna mot barn, pojkar och flickor.

Detta är svåra och värdeladdade frågor, och de är laddade med makt. Därför krävs det en organisering som säkrar en stark kompetens både i spets och i bredd. Men ingen kan heller agera ensam här, utan det krävs en stark samverkan. Det kommer också fram i rapporten.

Det handlar även om att förövarna byter arenor. Här ligger fokus på internet, men tanken är ofta att det ska leda till ett fysiskt möte. Polis och åklagare behöver fokusera på nätet, och polisen behöver patrullera på nätet numera. Och det går; man kommer att kunna hitta både offer och förövare den vägen, för det är förstås där de möts.

Det är också jätteviktigt med utbildningar och samverkan med det civila samhället. Insatser som till exempel har byggt på samverkan med hotellpersonal och taxi har kunnat fånga in en del av problematiken och leda fram till gripanden där problematiken kanske har bottnat i internetkontakter. Men det är också så att förövarna ständigt byter arenor, och numera är mötesplatserna oftare privathyrda lägenheter.

Civilsamhället måste också vara på tårna för att vi ska kunna komma till rätta med problematiken. Ideella organisationer har hela tiden varit banbrytande. Kvinno- och tjejjourerna, Ecpat, 1000 Möjligheter, Talita och på senare år Child 10 är väldigt offensiva och viktiga aktörer, och vi måste följa upp deras initiativ.

Jag vill också koppla detta lite till hur vi talar om frågan. Det framgår i Riksrevisionens rapport att man ibland bagatelliserar dessa brott och att de trängs undan av andra brott. Men det är en allvarlig brottslighet som pågår – det är sexualbrott, som regleras i 6 kap. brottsbalken.

När det handlar om barn har vi fått en glidning. Redan 1965 kriminaliserade vi faktiskt försök att rekrytera barn in i prostitution. Det kallades länge ”förförelse av ungdom” och var den första typ av sexköp som kriminaliserades i Sverige. Sedan har man bytt ut begreppet och bland annat pratat om köp av sexuell handling av barn, och sedan 2020 pratar vi om utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling.

Detta är en viktig värdeförskjutning. Det handlar om att vi ska skydda barnen mot sexuell exploatering. Dessa ord som leder tankarna till en marknad – köp, efterfrågan och så vidare – är ju egentligen helt fel, men vi kommer kanske inte längre än så i rubriceringen.

Vänsterpartiet har agerat i de här frågorna i många sammanhang. Vi har aktualiserat en handlingsplan som skulle ta upp det könsrelaterade våldet i stort. I vad vi har kallat ett femicidpaket har vi yrkat på att man skulle satsa miljoner för att bygga en stark kompetens i hela rättskedjan. Det räcker dock inte; det behöver finnas kompetens också ute i resten av Välfärdssverige – i socialtjänsten, hälso- och sjukvården och så vidare.

Barnahusen lyfter man fram i rapporten. De är extremt viktiga. Det finns 33 stycken i Sverige i dag, men det är 68 kommuner som är utan barnahus. Det får inte vara så; detta måste åtgärdas.

Jämställdhetsmyndigheten har också gjort en utvärdering av arbetet gällande övergrepp mot barn. De lyfter fram andra framgångsfaktorer. Barnhusen är en; regionkoordinatorer är en annan. I Stockholm har man till exempel en koordinator som är specifikt inriktad på barn och unga och som samarbetar med polisen. Detta är jätteviktigt.

Jag vill också säga någonting om att det verkligen inte handlar om några få. Det finns rapporter som Allmänna Barnhuset publicerar, som är författade av bland andra professor Carl Göran Svedin, där man frågar gymnasieelever på tredje året om de har sålt sex. Det är 1,4 procent av flickorna och 0,8 procent av pojkarna. Det är både flickor och pojkar som blir utsatta för detta, men förövarna är i båda fallen män.

Något som vi också har anledning att oroa oss över nu är att många ensamkommande barn riskerar att trasslas in i de här verksamheterna. Dessa barn är ännu mer skyddslösa än barn som kanske har mer trådar in till vad som skulle kunna bli en annorlunda trygghet. Vi måste hjälpa dem alla.

Materialet är jätteviktigt, och fortsättning måste följa.

Anf. 114 ELLEN JUNTTI (M):

Fru talman! I dag ska vi debattera Riksrevisionens rapport. Man har granskat hur Polismyndighetens och Åklagarmyndighetens arbete mot internetrelaterade sexuella övergrepp bedrivs.

Anledningen till granskningen är att riskerna har ökat radikalt, då internet har gett förövarna stora möjligheter att begå sexuella övergrepp och utbyta övergreppsmaterial med varandra. Brotten det handlar om är barnpornografibrott, utnyttjande av barn för sexuell posering, kontakt för att träffa ett barn i sexuellt syfte och utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling.

Riksrevisionen har konstaterat många brister i både polisens och åklagarnas arbete. Detta är mycket allvarligt.

När man läser om brister ska man tänka på vad dessa brister innebär och vilka konsekvenser de ger. Konsekvenserna blir att barn fortsätter att bli våldtagna eller utsatta för andra sexuella övergrepp. Konsekvenserna kan bli livslånga för många barn. Barn som utsätts för sexuella övergrepp drabbas oftare än andra barn av psykisk ohälsa, misslyckad skolgång och många andra problem längre fram i livet. Därför måste bristerna som uppstår i den här rapporten tas på allvar och åtgärdas. Barn ska inte få sina liv förstörda för att det finns kända brister i polisens och åklagarnas arbete.

När det gäller Polismyndigheten har Riksrevisionen bland annat konstaterat att ärendena ofta är omfattande, att de utreds på olika sätt i landet och att kvaliteten inte är densamma överallt. Man har också konstaterat att barn som utnyttjas genom köp av sexuell handling är kraftigt eftersatta i hela landet. Det är faktiskt allvarligt – det här handlar alltså om småbarn som blir sexuellt utnyttjade.

Dessa ärenden nedprioriteras då de förutsätter aktivt spaningsarbete och då andra ärenden är prioriterade i stället. Man prioriterar alltså ned sexuella brott mot barn. Det är mycket allvarligt, anser jag.

Riksrevisionen anser att Åklagarmyndigheten är sårbar. Det saknas olika rutiner för att hantera förundersökningar med omfattande material.

Fru talman! På internet kan en förövare kontakta hundratals barn och genom smicker, hot, utpressning eller gåvor få barn att skicka bilder eller

filmer på sig själva där de utsätter sig själva eller andra för övergrepp. Förövaren gör också försök att träffa barnen fysiskt för att begå våldtäkter. Mörkertalet när det gäller dessa brott är stort. Brotten är svåra att utreda, och förövarna går ofta fria.

När det gäller barnpornografibrott innefattar de ofta miljontals bilder. Genom så kallade sugardejtingssidor luras barn in i prostitution, och sedan luras de att gå med på att ha sex mot betalning. Enligt beräkningar kan det vara drygt 10 000 ungdomar i åldern 15–19 som säljer sex. Det kan alltså vara 10 000 barn som säljer sex i Sverige. Övergreppsmaterialet sprids vidare, och detta är kränkande och traumatiserande för det utsatta barnet.

För samtliga internetrelaterade sexualbrott ligger personupplklaringsprocenten runt 20 procent. Det är alltså bara 20 procent som klaras upp.

Resultat och utredningstider varierar mellan olika regioner. I en region tar det till exempel 100 dagar att tömma en mobil när man letar efter bilder och bevis. I en annan region tar det 300 dagar, alltså betydligt längre tid. Så stora skillnader ska det inte vara.

När det gäller metodstöd har det framkommit att det är viktigt att hålla förhör tidigt, göra husrannsakan och ta beslag.

Rapporten visar att förhör med misstänkta hålls i knappt hälften av ärendena. Förhör med målsägande hålls i mindre än hälften av ärendena. Man tar inte de här brotten på allvar när det hålls förhör med mindre än hälften av de målsägande.

Skillnaden mellan olika gruppers redovisade ärenden uppgår till 33 procent. Det är alltså väldigt stora skillnader över Sverige, och så ska det inte vara. Det ska inte vara så att barn får mer hjälp när de bor i en ände av Sverige och mindre hjälp på ett annat ställe.

Fru talman! Det finns en utbildningsskuld hos polisen. Polismyndighetens internrevision har konstaterat att andelen färdigutbildade barnförhørsledare inom myndigheten har minskat från 43 procent 2016 till 31 procent fyra år senare. Detta är riktigt dåligt, då det i många år har rått brist på barnförhørsledare. Med tanke på den nya brottsrubriceringen barnfridsbrott, som det beslutades om för ett tag sedan, behövs det ännu fler barnförhørsledare än tidigare.

Man ska också ha i åtanke att det är mycket betungande att vara barnförhørsledare. Jag har själv varit det. Det är många gånger förfärligt tungt att höra hur vidriga pedofiler våldtar barn. Det är därför mycket viktigt att barnförhørsledare får utbildning så att de orkar med sitt tunga arbete.

Jag har själv sagt att det enda jag inte skulle jobba med inom polisen – jag har ändå varit polis i 30 år – är att utreda barnpornografibrott. Det innebär i princip att man dagarna i ända ska sitta och titta på filmer där småbarn våldtas. Det är fruktansvärt. Jag har sett några sådana filmer här i Stockholm för tio år sedan, och jag kommer fortfarande ihåg det – det sitter nästan präntat i hjärnan på mig.

För att ni ska förstå hur vidrigt det är kan jag berätta att jag satt med händerna för ansiktet. Men vet ni vad det värsta var? Det värsta var en tre- eller fyraårig flicka som blev våldtagen. Hon skrek av smärta när hon blev våldtagen. Det är så fruktansvärt.

Varför säger jag då det här? Jo, för att människor ska förstå hur vidrigt det är. De brister som Riksrevisionen har skrivit om i sin rapport får inte bara läggas åt sidan. Vi måste se till att de här bristerna blir åtgärdade för

att inga barn ska bli våldtagna. Det är en sak om man inte känner till dem, men vi känner ju till att de här bristerna finns nu. De måste helt enkelt åtgärdas.

Det finns mycket mer man kan säga om det här med barnahus. Det är viktigt att det fungerar. Men tiden går fort när man är engagerad. Jag tycker i alla fall att regeringen tar den här rapporten alldeles för lättvindigt. De bara lägger den till handlingarna och säger att myndigheterna ska sköta det här själva. Det tycker jag är ett ganska slappt sätt. Jag tycker inte att man tar sexuella övergrepp på barn på riktigt allvar. Jag tycker att regeringen borde peka med hela handen och se till att polisen och Åklagarmyndigheten åtgärdar alla de brister som Riksrevisionen tagit upp.

Som tur är finns det klokare partier i riksdagen. Därför får vi igenom ett tillkännagivande om att regeringen ska säkerställa att de här bristerna åtgärdas. Vi får igenom några andra tillkännagivanden också. Men tiden går som sagt fort, så jag nöjer mig med detta.

(Applåder)

Anf. 115 ADAM MARTTINEN (SD):

Fru talman! Vi debatterar Riksrevisionens rapport om polisens och åklagarnas arbete mot internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn. Anledningen till att Riksrevisionen har granskat myndigheterna i just den här biten är att vi har haft en utveckling där allt fler barn och ungdomar utsätts för sexuella övergrepp just på internet.

I den här debatten tycks det kanske inte finnas några jättestora skillnader mellan de olika partierna. Men det finns i alla fall fyra tillkännagivanden, och det finns reservationer från de rödgröna partierna.

Tillkännagivandena tar fasta på Riksrevisionens kritik mot Åklagarmyndigheten och inte minst mot Polismyndigheten. Man har pekat ut brister i arbetsmetoder, kompetens, likvärdighet över landet och effektivitet samt brister i styrningen av de två myndigheterna.

Det är klart att man kan påstå att det här arbetet ska beaktas av regeringen och att det kommer att beaktas av regeringen. Men det krävs, tror jag, att man är socialdemokrat för att ha den tilliten till regeringen, fru talman. Dessvärre har vi från oppositionens sida sett att man har haft ett bristfälligt arbete och en bristfällig styrning av Polismyndigheten, inte bara när det kommer till internetrelaterade sexualbrott mot barn utan kanske i det stora hela.

Det gläder mig, fru talman, att vi är en majoritet i den här kammaren som tar fasta på kritiken och tycker att den är så pass angelägen att man vill sätta en politisk press genom riksdagen mot regeringen. Tillkännagivanden är av betydelse. De gör att regeringen får ett mindre handlingsutrymme att tolka fritt, vilket kanske alltid görs.

Att det exempelvis finns färre barnförhållare i dag än tidigare, trots att vi har haft en rödgrön eller socialdemokratisk regering i sju åtta år, tyder på att det saknas ett engagemang och ett arbete för att komma till rätta med rekryteringsproblematiken inom Polismyndigheten. Där har ju oppositionen inte minst varit aktiv genom åren för att bredda möjligheterna att rekrytera kompetent personal till Polismyndigheten.

De här tillkännagivandena är viktiga, fru talman. Även om de till synes kan vara i samklang med Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljö-

partiet här i kammaren tror jag att det är viktigt att riksdagen sätter press på regeringen i de här frågorna.

De brister som Riksrevisionen uppmärksammar i det här fallet är brister som i slutändan drabbar barn. Barn är kanske den mest utsatta gruppen av brottsoffer och kanske särskilt när det kommer till sexualbrottslighet. Det är bara att föreställa sig hur det skulle vara att växa upp med vetskapen om att man blivit utsatt för ett sexuellt övergrepp som kan ha spelats in och att det kan finnas bilder som florerar. Det är klart att de här barnen blir påverkade för resten av sina liv. Då kan man inte ta lätt på de här frågorna och den här kritiken.

Från Sverigedemokraternas sida har vi utöver det som vi diskuterar i det här betänkandet lagt fram ett förslag om brottsprovokation, som skulle kunna vara en framgångsfaktor för att komma åt förövarna innan förövarna kommer åt barnen. Det är en fråga som vi har lyft fram men som vi saknat stöd från samtliga andra partier för att ens utreda. Jag tycker att vi kan ta med oss den frågan i den här debatten och ta en funderare på den.

Vi ser hur många barn det är som blir lättillgängliga för pedofiler, för våldtäktsmän, för dem som vill komma i kontakt med barn för sexuellt syfte. Vi måste utreda nya arbetsmetoder för att sätta stopp för det. I min värld är det mycket bättre att förövare tar kontakt med en polis på andra sidan datorn än att de kommer i kontakt med barn. Brottsprovokation skulle i det här sammanhanget kunna vara en framgångsfaktor för att inte ens skapa brottsoffer från första början.

När vi nu har en sådan här utveckling och när Riksrevisionen har riktat den här kritiken tycker jag, som jag har sagt tidigare, att det är viktigt att vi tar den kritiken på allvar. Därför yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut och avslag på de reservationer som finns i betänkandet.

Anf. 116 JOHAN HEDIN (C):

Fru talman! Jag ska erkänna att jag ibland blir lite frustrerad över vad vi väljer att lägga mycket tid på och vad vi väljer att lägga ganska lite tid på när det gäller olika delmängder i den rättspolitiska debatten. Jag minns till exempel två så kallade särskilda debatter som vi hade om två olika ämnen ganska nära varandra i tiden. Jag tror att det var runt jul för två år sedan. Den ena handlade om lagen om särskild utlänningskontroll. Den andra handlade om våld i nära relationer. Det hade varit ett mörkt år då många kvinnor mördats inom ramen för det som vi kallar våld i nära relationer eller våld i parrelationer.

Vid debatten om LSU var det fullt pådrag här utanför i kammarfoajén. Alla medier var här. Alla vi rättspolitiska talespersoner fick fina citat i medierna. Vi kunde vara nöjda med våra insatser den dagen. Någon månad senare, när vi debatterade våld i nära relationer, en typ av brottslighet som skördar nästan lika många dödsoffer som gängvåldet, var det inte en kotte här. Inga medier alls var intresserade av den debatt som vi hade då. Sedan har intresset kommit att öka för det här ämnet, vilket gläder mig oerhört. Men detta är ett exempel på hur vi ibland fokuserar debatten fel och lägger väldigt mycket tid på vissa saker när vi egentligen skulle ha behövt lägga den på annat.

Vi pratar om gängvåldet. Det finns god forskning som visar att väldigt mycket av det våld som begås av unga vuxna springer ur att man själv varit utsatt för våld i sin barndom. Att bekämpa våld mot barn är inte bara rätt

och rättvist mot de barn som skulle ha utsatts. Det är också en mycket god investering för att slippa en utveckling med vidare våldsbrottslighet i högre åldrar.

När det gäller våldsbejakande extremism finns det god forskning från Segerstedtinstitutet i Göteborg som tyder på att det nästan inte finns någon sådan här nazist som inte har växt upp under våldsamma förhållanden. Det är oerhört angeläget av många skäl att angripa problemet med brott som begås mot barn.

Det som vi diskuterar i dag, Riksrevisionens rapport om polisens och åklagarnas arbete mot internetrelaterade sexuella övergrepp mot barn, är inget undantag. Många är nog överens om att barn är det viktigaste vi har och det som ska prioriteras allra högst. Ändå gör vi inte det. Det är märkligt. Jag tycker att det är utomordentligt märkligt hur vi kan fokusera så snett. Vi borde lägga all vår kraft på just detta.

Riksrevisionen lyfter fram ganska allvarliga brister hos framför allt polisen men också åklagarna. Man tar upp en problematik som jag har sett på olika håll när det gäller olika typer av brottsbekämpning från polisens sida. När jag träffar poliser runt om i landet slås jag ofta av hur kompetenta de är. Jag tror att svensk polis håller högsta klass när det gäller kompetens för den enskilda medarbetaren. Men ofta är det någonting som inte riktigt stämmer i organisationen och ledningskulturen. Man får helt enkelt inte ut kraften i backen.

Jag tror att vi kan ta med oss en del från den här rapporten även till andra områden. Det som är särskilt allvarligt är det man lyfter fram om att den här typen av brottslighet används lite grann som en moderator för att reglera balanserna. Vad kan vara viktigare än sexuella övergrepp mot barn? Det får inte vara så här.

Något annat, som lyftes upp tidigare, är ojämlikheten över landet. Det ska inte spela någon roll var i landet du bor eller vem du är. Alla ska ha samma straffrättsliga skydd. Detta måste åtgärdas.

Vi väljer att gå fram med ett antal följdmotioner som leder till tillkännagivanden. Vi gör detta för att vi måste sätta ett politiskt tryck i denna fråga. Det finns många andra områden där det är tveksamt att gå fram med nya tillkännagivanden där det finns tillkännagivanden förut, men här finns det inte det. Det finns andra frågor där vi vet att en långtgående beredningsprocess är på rull och där regeringen har visat en sann vilja att göra som riksdagen säger. Men här har vi nybruten mark som vi måste fortsätta att kultivera, och därför måste vi sätta tryck på regeringen i dessa frågor.

Det nämndes att ett beredningsarbete är på gång. Låt oss se det i konkret handling. Låt regeringen få veta att det är riksdagens uttryckliga och kraftfulla vilja att adressera de brister som Riksrevisionen lyfter fram i denna rapport.

Anf. 117 ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Sexuella övergrepp mot barn är nog det brott som väcker mest avsky och ilska hos mig. De som våldför sig på barn förtjänar inget annat än vårt förakt. De förstör liv och trasor sönder uppväxter. Inget barn ska behöva utsättas för det. Den som begår sexualbrott mot barn förtjänar ett mycket hårt straff, och den som blir utsatt förtjänar vårt absolut bästa skydd och omhändertagande för att kunna läka och bli hel igen.

Prot. 2021/22:100
21 april

*Riksrevisionens
rapport om polisens
och åklagarnas arbete
mot internetrelaterade
sexuella övergrepp mot
barn*

Fru talman! Barn som utsätts för brott måste skyddas till det yttersta. Oftast har barnen en trygg och kärleksfull familj runt sig, men alltför ofta är det inte så. Varje gång det inte är så är det ett stort misslyckande som måste bekämpas. Ibland är föräldrarna förövre, och då krävs en trygg och säker plats för de barn som är brottsoffer. En sådan plats är barnahus.

Barnahus är ett samarbete mellan myndigheter runt barn som utsätts för brott. Här är polis, socialtjänst, psykolog, åklagare och läkare samlokaliserade, och barnet får vara i en barnvänlig miljö vid förhör och undersökningar.

Den kritik Riksrevisionen framför är allvarlig. Man efterlyser enhetlighet, hög kvalitet och tillgänglighet till barnahus för alla utsatta barn och unga. Det borde vara en självklarhet, men här har regeringen inte lyckats leverera.

Detta måste förändras, och därför vill Kristdemokraterna att barnahus ska finnas i varje kommun. De ska hålla hög kvalitet, de ska göra barn som har utsatts för brott trygga och de ska gå till botten med de utredningar som krävs för att fälla de mycket grovt kriminella som har begått dessa hänsynslösa brott.

Till min glädje finns det i dag en ganska stor samstämmighet i detta. Ett enigt utskott står bakom bland annat Kristdemokraternas motion om att stärka arbetet med just barnahusen och ta vara på den kritik som lyfts fram. Nu vilar ett stort ansvar på regeringen att se till att det blir verkstad.

Ibland finns det en konstig motsats i politiken. Där det finns konflikt händer det saker medan det där det råder enighet dras i långbänk. Jag skulle vilja ha ett svar av den socialdemokratiska regeringen när vi kan förvänta oss initiativ som gör att vi sätter de allra mest utsatta barnens rätt i centrum. Det vilar ett stort ansvar på regeringen, och vi har en mycket tydlig beställning från en enig riskdag när vi ska fatta dessa beslut.

Riksrevisionens granskning av polisens och åklagarnas arbete mot sexuella övergrepp på internet är mycket viktig. Tyvärr har regeringen svarat på ett sätt som har blivit typiskt efter Riksrevisionens granskningar. Antingen är problemen upp till de enskilda myndigheterna att hantera eller så har regeringen redan vidtagit tillräckliga åtgärder eller påbörjat beredningsarbete. Vi tycker inte att det är ett fullgott sätt att hantera viktiga granskningar, i synnerhet inte en så viktig granskning som denna.

Riksrevisionen riktar kritik mot Polismyndigheten. Bland annat skrivs i rapporten att brottet utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling ofta faller mellan stolarna. Det är helt oacceptabelt. Man påtalar bristerna i den nationella styrningen, regionala skillnader, den oacceptabelt långa tid det tagit att få fram nationella riktlinjer, metodstöd och korrekt stöd från myndighetens it- och HR-avdelningar.

Det handlar om mycket allvarliga avvikelser i polisens arbete. Detta är något som måste åtgärdas snabbt och som kräver regeringens ledarskap. Man kan inte skjuta detta ifrån sig.

Regionala skillnader ska inte innebära att sexuellt utnyttjade barn faller mellan stolarna.

Polisen bör ges i uppdrag att säkerställa effektivt it-stöd och utbildningar, utöka patrulleringen på nätet, prioritera internetrelaterade sexuella övergrepp på barn och säkerställa en nationell ledning av arbetet. Detta ryms i det första tillkännagivandet.

Det andra tillkännagivandet om barnahus har jag redan berört.

Det tredje tillkännagivandet handlar om fler barnförhållare – något som känns oerhört angeläget, inte minst efter Ellen Junttis mycket smärt- samma beskrivning av hur verksamheten ser ut och hur stora behoven är.

Det fjärde tillkännagivandet gäller en översyn av sekretesslagstiftningen. Det handlar om att se till att sekretessen inte blir ett hinder i arbetet med att värna de utsatta barnen. Detta har också lyfts fram när jag själv har gjort besök på olika plaster i landet och träffat dem som arbetar på barnahus.

Det här är fyra mycket viktiga tillkännagivanden, som jag yrkar bifall till.

När ska regeringen agera? Vi hör samstämmigheten och de fina orden. När blir det praktisk handling? När kommer regeringen att stå upp för sina ord men framför allt för dessa barn? Något datum har vi inte fått i denna debatt, och det beklagar jag. Men jag ser fram emot att det kommer väldigt snart.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 27 april.)

§ 16 Straffrättsliga frågor

Straffrättsliga frågor

Justitieutskottets betänkande 2021/22:JuU23
Straffrättsliga frågor
föredrogs.

Anf. 118 GUSTAF LANTZ (S):

Fru talman! I dag debatterar vi förslag som handlar om straffrätten, som är ett otroligt stort och inte minst viktigt ämne.

De som tittar på denna debatt ser en väldigt liten del av det arbete som ligger bakom detta betänkande. Vi har haft att ta ställning till 280 yrkanden i olika motioner, alltså 280 förslag för att utveckla straffrätten. Det har handlat om sexualbrott, åtgärder mot grov organiserad brottslighet, preskription och straff vid flerfaldig brottslighet, för att nämna något av det vi har tittat på. Det har kommit förslag från enskilda riksdagsledamöter från olika partier, och nu ska vi ta ställning och rösta.

Vi har redan behandlat detta i utskottet, för det är så det fungerar här i riksdagen. Av de 280 förslagen är det 13 förslag som har fått majoritet i justitieutskottet.

Med den parlamentariska situation vi har i dag innebär det inte att det finns majoritet här i kammaren, utan det är totalt nio förslag som också har förutsättningar att få majoritet här i kammaren. Det är alltså endast gällande nio av de 280 förslagen som det inte finns en överensstämmelse över blockgränserna. Det tycker jag är värt att ha i minnet när vi pratar om kriminalpolitik och straffrätt. Man får lätt intrycket av att vi är oerhört oense och bråkar om allt. Så är det inte, och det tycker jag är viktigt att ta med sig.

Anledningen till att så få förslag från motioner gått igenom är inte att vi är handlingsförlamade. Det är viktigt att komma ihåg att det är regeringen som har initiativrätten att komma med lagförslag, och det har

kommit väldigt många. Ett sjuttioal straffskärpningar har skett under den nuvarande socialdemokratiska justitieministern. Mycket är gjort, och mycket är också på gång.

Ett exempel på vad som har gjorts och som är väldigt aktuellt nu i dagarna är den nya lagen om blåljussabotage. Jag vet att vi är många här inne och ute i landet som har upprörts över de bilder och de berättelser som vi har tagit del av via medierna. Vi har sett ett oerhört kraftfullt våld som har riktats mot poliser som har varit ute och gjort sitt jobb.

Jag tror att vi är många som är glada att vi till lagboken har lagt brottet blåljussabotage. Det är ett brott som i den grövre formen har en straffskala som stäcker sig från två års fängelse till livstid. Detta finns nu i verktygslådan för rättssystemet i efterbehandlingen av upploppen.

Fru talman! En sak är lagstiftning, och en annan sak är förmågan att lagföra enligt den. Jag kan därför inte låta bli att nämna hur viktigt det är att vi når målet om 10 000 fler polisanställda. Det är vi på väg att göra.

Men det ska också sägas att vi i utskottet med våra straffskärpningar och våra satsningar på polis och rättsväsen aldrig kan göra mer än halva jobbet. När brott väl har begåtts är det viktigt att de klaras upp och att ansvariga får stå till svars. Men helst ska brotten aldrig ske. Det är därför otroligt viktigt med brottsförebyggande insatser. Det handlar om en skola, en socialtjänst och en arbetsmarknad som fungerar även för dem med speciella svårigheter i livet.

Kollektivet kan aldrig ta över individens ansvar för sina handlingar, men vi kan med gemensamma insatser förebygga riskerna för kriminalitet. Vi kan röja stigar mot ett hederligt liv. Vi måste göra vårt yttersta för att bryta segregationen. Sverige kan bättre när det kommer till detta.

För att kort kommentera de motioner som är uppe på bordet i dag vill jag anföra följande.

Vad gäller gängbrottsligheten välkomnar vi utredningen om skärpta straff för brott i kriminella nätverk och de förslag som lämnas där. Flera av utredningens förslag syftar just till att skärpa straffen för brott som begås i kriminella nätverk. I väntan på att de här förslagen ska beredas i Regeringskansliet anser vi inte att det nu krävs ytterligare initiativ i frågan från riksdagens sida.

Vad gäller flerfaldig brottslighet har regeringen redan tillsatt en utredning för att överväga och föreslå förändringar av strafflagstiftningen som ger uttryck för en skärpt syn på flerfaldig brottslighet. Detta arbete är på gång och behöver inte heller puttas på genom ett tillkännagivande från riksdagen. Vi anser därför att vi saknar anledning att ställa oss bakom motioner som åter yrkar på det som nu redan bereds.

Avslutningsvis vill jag säga någonting om sexualbrotten. Jag och mitt parti välkomnar förslaget i 2020 års sexualbrottsutredning om att höja minimistraffet för våldtäkt från två till tre års fängelse. Det kommer också en proposition i frågan som överlämnas till riksdagen redan nu i vår.

Vi välkomnar även sexualbrottsutredningens förslag att höja straffskalan för köp av sexuell handling av barn genom att minimistraffet höjs från böter till fängelse i lägst sex månader. Regeringen har aviserat att en proposition med ett sådant förslag ska överlämnas till riksdagen nu i vår.

Vad gäller motionsyrkanden om en ny straffbestämmelse om grovt sexuellt ofredande kan konstateras att sexualbrottsutredningen även lämnar ett sådant förslag.

Fru talman! Jag yrkar bifall till de reservationer där vi har en så kallad falsk majoritet, det vill säga att utslaget i kammaren har förutsättningar att bli ett annat än det i utskottet. Jag ber att få yrka bifall till reservationerna 2, 9, 19 och 51.
(Applåder)

Prot. 2021/22:100

21 april

Straffrättsliga frågor

Anf. 119 LOUISE MEIJER (M):

Fru talman! I dag var rikspolischefen Anders Thornberg i justitieutskottet. Han har pratat med poliserna som varit på plats i de olika delar av Sverige som drabbats av upplopp. Han beskrev hur poliser berättat att himlen var svart av stenar, att de trodde att de skulle dö och att de inte upplevt någonting liknande. En polis fick en sten i huvudet och svimmade av. Då applåderade stenkastarna.

Många av dem som deltog i upploppen var sedan tidigare kända av polisen och har kopplingar till gängkriminella. Men det fanns också personer som sedan tidigare inte var kända av polisen: kvinnor, äldre och barn som kastade sten tillsammans med sina föräldrar.

En del vill nu prata om polisens beslut att tillåta Paludans koranbränningar, om att det borde ha varit på andra platser och om att det borde förbjudas. Att flytta fokus från Sveriges riktiga problem till att diskutera yttrandefrihetens gränser är inget annat än att relativisera och släta över det våld som vi sett.

Just nu handlar det inte om yttrandefrihetens gränser. Just nu handlar det om att vi i våra förorter ser ett glödande polishat och ett förakt mot den svenska rättsstaten. Det är symtom på mycket stora problem.

Staten har tappat kontrollen i vissa områden. Våldsamma upplopp, illegala vägspärrar och parallella rättssystem förekommer, och folk vågar inte vittna. I delar av Sverige har rättsstaten satts ur spel. I delar av vårt land gäller inte svensk lag. Det är i stället den med mest våldskapital som bestämmer, och vi ser en rättsstat på reträtt.

Den enda vägen framåt mot ett samhälle som håller ihop är total nolltolerans mot den här typen av våldsamma upplopp mot yttrandefriheten, den svenska rättsstaten och svensk polis. Alla som deltar ska omhändertas, frihetsberövas och dömas för brott. I de fall det är aktuellt ska utvisning naturligtvis ske.

Det här betänkandet behandlar många förslag som skulle stärka den svenska rättsstaten.

En majoritet i utskottet vill kriminalisera illegala vägspärrar, men det säger regeringen och regeringsunderlaget med Centerpartiet nej till.

En majoritet i utskottet vill höja straffen för våld mot tjänsteman. Det kan man tycka är extra passande mot bakgrund av vad som har hänt i helgen, men det säger regeringen med regeringsunderlaget tillsammans med Centerpartiet nej till.

En majoritet i utskottet vill införa förvaringsstraff för samhällsfarliga brottslingar, men det säger regeringen med regeringsunderlaget tillsammans med Centerpartiet nej till.

I september har svenska folket möjlighet att säga ja till detta – säga ja till att ta tillbaka kontrollen över hela Sverige.

Fru talman! Rätten till liv och egendom är grundläggande utgångspunkter för en rättsstat och demokrati. Dessa grundläggande rättigheter

innebär att man också ska kunna försvara sig mot andra som vill skada ens person eller ens egendom.

I dag är den lagliga nödvärnsrätten relativt liten. Den som utsätts för ett potentiellt dödligt angrepp har i dag en skyldighet att fly snarare än att ta till våld om detta riskerar att utsätta angriparen för livsfara. Det är varken rimligt eller rättvist att man ska behöva utsätta sig själv för fara eller vara rädd för att göra fel och själv dömas till fängelse när man försvarar sig mot ett angrepp. Nödvärnsrätten måste därför stärkas.

Med dessa ord vill jag yrka bifall till reservation 31 under punkt 39 från bland annat Moderaterna om stärkt nödvärnsrätt.

Anf. 120 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! Det hade varit märkligt och enligt mig nästan olämpligt att inte inleda mitt anförande i denna betänkandedebatt om straffrättsliga frågor med att kommentera de våldsamma upplopp som ägt rum i närtid.

Den gångna påskhelgen har Sverige nämligen bokstavligen stått i brand. På flera håll i landet har stora grupper samlats för att kasta sten och molotovcocktails på polis samt tända eld på allt från bussar till skolbyggnader.

Upploppsmännen har visat total likgiltighet inför såväl enskilda polisens som privatpersoners liv och egendom. Det har i många fall funnits ett uppenbart syfte att orsaka allvarlig skada. Totalt har minst 26 poliser skadats och ett fyrtiotal personer gripits eller anhållits, och av dessa har ett fåtal begärts häktade.

Orsaken bakom upploppen, vilka snudd på ödelagt hela stadsdelar, är decennier av politisk inkompetens och feghet. En okontrollerad massinvandring tillsammans med obefintliga krav på anpassning och en kriminalpolitik lämplig för det forna, trygga Sverige har resulterat i den krutdurk som nu antänts runt om i vårt land.

Gnistan som antände krutdurkarna var den danske politikern Rasmus Paludan från Stram kurs. Hans okonventionella tillvägagångssätt för att generera uppmärksamhet har bestått av att han håller tal och eldar koraner – eller påstår att han ska hålla tal och elda koraner.

Detta är två saker som man får göra, även offentligt, om man sökt och fått tillstånd för det. Tycka vad man vill om tillvägagångssättet, själv väljer jag andra medel, men sina poänger har han kanske lyckats framföra.

När poliser tvingas retirera, blir skadade, får sin utrustning stulen och sina bilar uppeldade har någonting brustit i Sverige. Majoritetssamhället har fått ge vika för minaretsamhället. Parallelsamhällen har etablerat dominans och visat att det inte är staten som äger våldsmonopolet i deras områden. Grundlagsstadgade rättigheter har satts ur spel.

Fru talman! Så kan vi inte ha det.

Sverigedemokraterna verkar för fler poliser med bättre verktyg och resurser. Vid upplopp likt detta hade polisen, utöver fler kollegor på plats, behövt vattenkanoner, gummikulor och ordentligt med tårgas för att på avstånd kuva våldsverkarna. Därutöver hade de behövt veta att politiken har deras rygg när de använder sig av sitt våldsmonopol. I dag är så inte fallet. Flera politiker tycks se allvarligare på att någon säger att han ska bränna en bok än att våldsverkare bränner polisfordon på löpande band.

Fru talman! Sverigedemokraterna presenterade i dag ett åtgärdsprogram med 30 punkter som, om det blev verklighet, hade satt stopp för liknande upplopp i framtiden och säkerställt att vi återtar kontrollen över dessa områden.

Det är ett brett paket, och alla åtgärder faller inte inom justitieutskottets ansvar. Anledningen till att jag berör det nu är att helgens kravaller och orsakerna till dem i allra högsta grad berör många av de straffrättsliga frågor vi i dag debatterar, vilket tidigare talare också nämnt.

I betänkandet finns bland annat frågan om våld mot tjänsteman. I de våldsamma upplopp vi har sett nu har brottsrubriceringarna huvudsakligen varit våldsamt upplopp och blåljussabotage, men det finns även mildare typer av hot och våld mot tjänstemän än det hänsynslösa våldet som utövats under helgen.

Detta regleras i brottsbalkens 17 kap. 1 §, och den som döms för att med våld eller hot ha förgripit sig på en tjänsteman i dennes myndighetsutövning döms i dag till böter eller fängelse i högst två år. Detta anser utskottet, på nytt, vara alldeles för låga straff. Böter borde inte återfinnas på straffskalan när någon utövat våld mot en tjänsteman, utan det borde vara givet att påföljden blir fängelse. Därför vill vi se en egen brottsrubricering för våld mot tjänsteman eftersom det i all väsentlighet är ett grövre brott än hot.

Har någon verkat för att allvarligt försvåra eller hindra uttryckningsverksamhet eller brottsbekämpande verksamhet finns som bekant bestämmelsen om blåljussabotage, men det finns enligt utskottet ändå en brist i gränzonen mellan dessa båda brottsrubriceringar. Det gläder mig att vi i utskottet funnit stöd för detta, men det är synd att vi saknar denna majoritet här i kammaren.

Här kommer Socialdemokraterna, Centerpartiet, Vänsterpartiet och Miljöpartiet att rösta mot vårt förslag, varför man även framgent kommer att kunna utöva våld mot exempelvis en polis men ändå dömas endast till böter.

Fru talman! Utöver denna del av betänkandet skulle jag vilja hinna beröra vårt förslag om en civilkuragelagstiftning. Det tangerar nämligen samma tema. Laglydiga medborgares civilkurage är otroligt viktigt, inte minst i förorter. När människor med sunda värderingar och normer vågar säga ifrån, vågar stå upp mot vad som är fel och vågar ingripa och avbryta brott utgör det en central, normgivande funktion för omgivningen. Då stävjas brott, då fostras goda samhällsmedborgare och då byggs trygghet och tillhörighet i samhället. Polis, ambulans och brandkår varken kan eller borde vara överallt hela tiden, och därför bör vi som medmänniskor agera med civilkurage.

Tyvär har civilkuraget fått stå tillbaka, sannolikt alltmer som en konsekvens av det tilltagande våldet men också på grund av den tilltagande segregationen vilken begränsar vår tillhörighet. I de värsta fallen gestaltas det i att brotts- eller nödutsatta människor filmas eller fotas av förbipassande snarare än får undsättning och hjälp.

Civilkurage kommer från värderingar, kultur och civilsamhälle, inte huvudsakligen från politiken, men någonting tror vi att vi kan göra. Därför föreslår Sverigedemokraterna och Kristdemokraterna införandet av en civilkuragelagstiftning. Jag önskar också yrka bifall till just den reservationen, nummer 26.

Med de förslag som Sverigedemokraterna har på det straffrättsliga området tillsammans med vår övriga politik hade Sverige kunnat gå en annan framtid till mötes. Det skulle vara en framtid utan korankravaller och en framtid i vilken majoritetssamhället etablerar dominans och säkrar våldsmonopolet.

Anf. 121 JOHAN HEDIN (C):

Fru talman! Vi debatterar motionsbetänkanden om straffrättsliga frågor. Det är ett stort antal motioner som har inkommit och som vi nu behandlar, och många är väldigt bra. Jag vill också tacka för det stöd som många kollegor har visat för Centerpartiets motioner på området.

Centerpartiet har till stor del fokus på de kanske allra mest utsatta. Vi har en hel del idéer om hur vi kan bekämpa sexualbrottslighet mot barn, köp av sexuell handling av barn mellan 15 och 17 år, koppleri, sexualbrott på internet som vi debatterade nyss med mera.

Jag vill lyfta fram två saker som jag tycker är särskilt viktiga.

Den ena saken är inte vår idé från början. Jag har kanske haft svårt att värdera problemets omfattning. Det är vad som kallas omvandlingsterapi, alltså att man gör anspråk på att kunna påverka framför allt hbtq-personer till att inte ha vad man anser vara en sexuell avvikelse.

Det här är ett bruk som förekommer runt om i landet och som måste stävjas. Det är framför allt Folkpartiet och Liberalerna som har drivit på i frågan, ska jag erkänna. Jag vill tacka dem för det arbete som de har gjort, för det är oerhört viktigt. Jag tror att fler och fler kommer att upptäcka att det här är något som vi måste adressera, inte minst i och med MUCF:s rapport om ämnet som kom i vintras och som lyfter fram problemet. Jag hoppas att fler kommer att ansluta sig till motionen så småningom. Idén är att försöka ta fram ett förbud mot så kallad omvandlingsterapi.

Den andra saken som jag vill lyfta fram är det som kallas sexsomni. En märklig åkomma, kan tyckas.

Ekot gjorde en granskning – jag har för mig att det var 2016 – där man kartlade 20 eller om det var 18 våldtäktsdomar. 10 av dem fick friande utfall, och i 5 av dessa fall hade gärningspersonen hänvisat till att man hade begått handlingen i sömnen.

Det här har granskats av internationella forskare på området, som forskar på somnambulism och andra saker. De säger att det kan förekomma att någon begår olika sexuella handlingar i sömnen men att inget tyder på att det skulle ha varit fallet i just de här rättsfallen.

Jag vill inte kommentera domarna, men det är viktigt att rättsvårdande myndigheter får möjlighet att förstå vad det här handlar om så att vi inte hamnar i en praxis där man kan skylla på att man sov när man begick ett brott. Tänk om vi skulle tillämpa det på bankrån eller vad som helst. Man gick i sömnen när man gjorde det, och därför ska man undkomma straff.

Så här kan vi inte ha det, fru talman. Därför yrkar jag bifall till vår reservation 16 om sexsomni.

Det är ju bra att som politiker berätta vad man vill göra och inte bara vad man inte vill göra. Men jag vill lyfta fram ett exempel på saker som vi inte går med på i dag.

Det handlar om illegala vägspärrar. Det kan tyckas vällovligt att vilja stävja ett sådant bruk. Men vi hade det här på tapeten för några år sedan, och när vi då analyserade rättsläget fann vi att det redan finns goda möjligheter att beivra den typen av brottslighet inom gällande rätt. Det kan vara fråga om minst fyra olika lagar och bestämmelser – olaga tvång, sabotage, ordningsstörning eller till och med trafikbestämmelser. Det skulle kunna vara brottet som heter föregivande av allmän ställning, det vill säga att man utger sig för att vara polis. Om man vill komma åt de illegala vägspärrarna är det mycket enklare – med tanke på att vi har en begränsad tid här jorden – att ändra i någon av de lagarna i stället för att införa ett helt nytt brott för illegala vägspärrar.

Annat som vi inte går med på i dag gäller ärenden där beredningen är långt framskriden. Då finns det inte skäl att rikta ett nytt tillkännagivande, eftersom vi har en produkt väldigt nära riksdagens bord.

När vi inför nya lagar är det viktigt att vi utvärderar dem och ser vad de leder till, vad de kan ha för verkan, innan vi börjar konstruera nya. Ibland känns det som att det finns ett ständigt tryck på framför allt skärpta straff. Regeringen skärper straffen, och så har vi en ny debatt som fortfarande handlar om skärpta straff när vi gjort en straffskärpning, utan att se vad den har lett till. Det är möjligt att man har moraliska skäl att alltid vilja ha högre straff. Men om man alltid har högre straff i precis alla frågor kommer vi att förlora den viktiga aspekt av straffutmätning som är proportionalitet, där vi tycker att vissa brott är allvarligare än andra. Det är den huvudsakliga anledningen till att vi inte går med på det.

Anf. 122 LINDA WESTERLUND SNECKER (V):

Fru talman! Visste du att brottsoffrets otrohet kan leda till sänkt straff för gärningsmannen?

Tänk dig att en kvinna som lever med en destruktiv och våldsam man som misshandlar henne skulle vara otrogen och att mannen som misshandlar henne – alltså förövaren, han som begår brottet – skulle kunna hänvisa till att kvinnans otrohet är ett kränkande beteende och då få ett lägre straff.

I dag finns det i 29 kap. 3 § brottsbalken en skrivning om strafflindring, och genom olika lagändringar har strafflindringsskålet om annans uppenbart kränkande beteende kommit att betyda otrohet. Det här är ju inte rimligt, särskilt som vi vet hur få anmälningar om mäns våld mot kvinnor som resulterar i en fällande dom.

Det var nog aldrig meningen att lagstiftningen skulle hamna där den nu har hamnat när regeringen gjorde dessa ändringar i lagstiftningen 2010. Syftet med regeringens förslag var att både försvårande och förmildrande omständigheter skulle ges ökat genomslag vid straffvärdesbedömningen av brott i allmänhet. Första punkten i bestämmelsen ändrades så att brottet i stället för att ha föranletts av någon annans grovt kränkande beteende ska ha föranletts av någons annans uppenbart kränkande beteende. Ni vet, juridisk-tekniska saker som behövs vid lagstiftning.

Fall där misshandel har föregåtts av otrohet eller omoraliskt beteende från brottsoffrets sida har även historiskt sett behandlats mildare. Men i och med lagändringen 2010 har det blivit tydligt i lagstiftningen att även provokationer av mindre styrka omfattas av den aktuella strafflindringsgrunden.

Vänsterpartiet anser att det är orimligt att målsägandens otrohet eller i övrigt omoraliska beteende ska kunna ges juridisk relevans och ligga till grund för strafflindring. Det är så lagstiftningen tolkas i dag.

Det finns andra sammanhang där kränkande beteende bör kunna beaktas vid bedömningen av straffvärdet. Vi vet ju att lagstiftning inte är svart eller vit. Det kan till exempel handla om ett fall där den tilltalade tidigare blivit misshandlad och sedan misshandlar sin förövare. Det kan dock, enligt vår mening, inte antas vara lagstiftarens mening att otrohet ska kunna beaktas som en förmildrande omständighet.

Därför anser vi att regeringen bör tillsätta en utredning av 29 kap. 3 § 1 brottsbalken om uppenbart kränkande beteende i syfte att klargöra att otrohet inte får beaktas som en förmildrande omständighet vid domstolens bedömning av straffvärdet.

Jag yrkar bifall till reservation 43. Det finns många bra förslag i betänkandet om straffprocessen som vi diskuterar i dag, men vi väljer att yrka bifall endast till reservation 43.

Anf. 123 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Fru talman! Sverige ska vara ett tryggt land att leva i, oavsett om man bor på landsbygden, i en stad eller i en förort. Ett fungerande rättssamhälle förutsätter att den som bryter mot lagen lagförs och straffas. Detta är viktigt för att skydda laglydiga, ge brottsoffer upprättelse och upprätta ett signalsystem för vad som är rätt och fel men också för att ge förbrytaren möjlighet att sona sitt brott.

Det betänkande vi nu debatterar, *Straffrättsliga frågor*, innehåller som tidigare talare har sagt 13 tillkännagivanden till regeringen. Av dessa har 9 majoritet, och av dem är det 3 som vi är helt eniga om. Och så är det, som sagts, 4 som har falsk majoritet. Jag ska kort beröra några av de områden det gäller.

Antalet anmälda sexualbrott har ökat kraftigt de senaste tio åren. Uppklaringsfrekvensen för dessa brott ligger på ungefär 20 procent. Enligt den senaste trygghetsundersökningen uppger 5,6 procent av alla svenskar att de har utsatts för sexualbrott.

Sexualbrotten drabbar främst kvinnor. Drygt 20 procent av alla kvinnor oroar sig för att bli utsatta för sexualbrott, och 38 procent av alla kvinnor känner sig otrygga om de går ut i det egna bostadsområdet sent på kvällen.

Detta är oacceptabelt. Samhällets reaktion mot sexualbrott måste vara entydig och kraftfull. Sexualbrott är en grov kränkning av den personliga integriteten. Det krävs ytterligare skärpningar av straffen. De tillkännagivanden vi har om bland annat skärpt straff för våldtäkt och för köp av sexuell handling av barn visar att det som gjorts hittills inte är tillräckligt utan att ytterligare åtgärder krävs på detta område.

Fru talman! När det gäller ett annat område, stöldbrott, är detta något som måste bekämpas mycket effektivare än i dag. Stölder av bilar, båtmotorer, bildelar och jordbruksmaskiner åsamkar, liksom andra stöldbrott, individer och företag stor skada och bidrar till ökad otrygghet i samhället.

När en person väl lagförs och döms för ett eller flera brott måste straffen fånga upp brottens allvar. Bakom varje outrett bostadsinbrott finns brottsoffer som drabbats av en integritetskränkning genom brottet och sedan möter ett rättssystem som inte upplevs reagera tillräckligt kraftfullt.

Några förändringar har visserligen genomförts, men vi och en majoritet i utskottet tycker inte att det är tillräckligt. Det behövs skärpningar, och därför handlar ett av tillkännagivandena om skärpt straff för grov stöld.

Fru talman! Precis som många talare före mig har konstaterat har vi de senaste dagarna sett händelser som utgör attacker på vitala samhällsfunktioner. Detta visar hur utsatt man är när man har en central funktion i vårt samhälle. Det är oacceptabelt att man som polis, brandman eller sjukvårdspersonal riskerar både sin hälsa och sitt liv i den samhällsfunktion man har.

Under mer än ett decennium har en ny typ av brottslighet etablerat sig i Sverige. Det rör sig om brott mot utryckningsfordon som brandbilar, polisbilar och ambulanser. Det sker också attacker mot kollektivtrafik och mot socialtjänst och sjukhus.

Enligt en rapport från Polisförbundet upplever sju av tio poliser att ut-sattheten för hot och våld ökat de senaste två åren. De senaste dagarnas händelser visar vad som pågår i vårt samhälle.

Kriminella som grips hotar också poliser genom att berätta att de vet var de bor och känner till deras familjemedlemmar. Detta måste samhället reagera skarpt på. Rättsstaten hotas när en polis hotas.

Angreppen på vitala samhällsfunktioner stannar dock inte vid vare sig socialtjänsten eller polisen. Hot mot vårdpersonal ökar också på sjukhus i flera större städer runt om i Sverige.

Sammantaget bidrar allt detta till ett samlat angrepp mot vitala samhällsfunktioner, som allvarligt bryter ned grundläggande normer i samhället. När det gäller angrepp mot personer som är anställda inom vitala funktioner bör straffen skärpas, särskilt när angreppen är organiserade. Brott mot vitala samhällsfunktioner bör vara en särskild straffskärpningsgrund. Det krävs kraftiga åtgärder för att komma till rätta med problemen.

Mot denna bakgrund yrkar jag bifall till reservation 24.

Fru talman! Straffen bör också skärpas för grov organiserad brottslighet. Kristdemokraterna anser att de som begår brott inom ramen för organiserad brottslighet måste få betydligt skärpta straff. I vår omvärld finns det många framgångsrika exempel på detta. I exempelvis Danmark finns möjligheten att utdöma dubbla straff för den som begår brott inom ramen för organiserad brottslighet. Straffen måste skärpas väsentligt.

Vi vill också se en möjlighet att förbjuda kriminell organisering. Detta behöver naturligtvis utredas noggrant då det kräver en grundlagsändring. Vi menar dock att en sådan är befogad då den grova organiserade brottsligheten får ett allt starkare grepp om samhället. Utskottet delar också oron för den grova organiserade brottsligheten, och ett av tillkännagivandena gäller skärpta straff för grov organiserad brottslighet.

Fru talman! Det är också viktigt att skärpa straffen för narkotikabrott. Påföljderna är i dag för låga för grova narkotikabrott. Den som säljer narkotika behöver få ett kännbart straff. Vi anser att straffskalorna för grovt och synnerligen grovt narkotikabrott bör höjas.

Vi kristdemokrater anser att den utveckling som skett när det gäller bland annat ökad grov brottslighet men även brottslighet som drabbar vanliga invånare, som stöld och sexuella övergrepp, kräver en uppdatering av straffrätten. Detta ser vi på det område vi debatterar i dag.

Tyvär har dagens S-regering trots stora utfästelser inte lyckats lösa uppgiften att trycka tillbaka de olika formerna av brottslighet och fullt ut

Prot. 2021/22:100
21 april

Straffrättsliga frågor

återskapa tryggheten i vårt samhälle. För mig innebär detta att det behövs en ny regering med ökat fokus på dessa frågor.

Vi kristdemokrater ställer oss bakom de tillkännagivanden som görs i betänkandet och ger vårt stöd till de förslag och reservationer vi lagt fram men yrkar som sagt bifall endast till reservation 24.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 27 april.)

Kriminalvårdsfrågor

§ 17 Kriminalvårdsfrågor

Justitiekommitténs betänkande 2021/22:JuU25
Kriminalvårdsfrågor
föredrogs.

Anf. 124 CARINA ÖDEBRINK (S):

Fru talman! Vi står bakom samtliga våra reservationer i betänkandet om kriminalvård men yrkar bifall endast till reservationerna 22 om biträdande övervakare och 24 om presumtionen för villkorlig frigivning.

Vad är egentligen målet med kriminalpolitiken? Det handlar självklart om att förebygga och minska brottslighet. Men den som tror att brottslighet enbart går att straffa bort gör det väldigt enkelt för sig. Självklart behöver vi verkningfulla sanktioner för den som begår brott. Det handlar om att ta ansvar för sina gärningar och om att samhället tydligt står på brottsloftets sida. Över tid behöver rättssystem och lagstiftning därför ses över.

Men kriminalpolitiken är inte bara polis, kriminalvård och rättsväsen. Det är också arbetsmarknad, utbildning, socialpolitik, barnomsorg med mera. I det starka samhället har alla en plats, bidrar efter förmåga och känner trygghet i att samhället finns där när jag behöver det. Ett samhälle som håller ihop, där barn och unga får växa upp och utvecklas i trygga miljöer, är det bästa vaccinet mot kriminalitet.

I debatterna hittills har det varit stort fokus från många håll på straffskärpningar, straffskärpningar och straffskärpningar. Men jag hör väldigt lite om vad vi ska göra för att minska inflödet och skapa större trygghet och säkerhet.

Det viktigaste för kriminalvården är att se människan. Vi får aldrig glömma det. Vårt ansvar, som samhälle, är att inte bara vara de som dömer, straffar och pekar finger utan också de som bidrar till att inkludera och ger förutsättningar för att inte hamna i kriminalitet. Och för den som ändå hamnar i kriminalitet ska det finnas möjligheter att få komma tillbaka in i samhällsgemenskapen. Detta är vår gemensamma skyldighet och vårt ansvar om vi på allvar vill bidra till förändring och förbättring.

Regeringen har därför bland annat gett Kriminalvården i uppdrag att vidareutveckla sitt återfallsförebyggande arbete. Myndigheten ska analysera hur arbetet i högre grad kan anpassas till samtliga dömdas olika behov och förutsättningar. Kriminalvården ska särskilt beakta de unga dömdas behov.

Civilsamhällets betydelse kan inte nog betonas både i samhället i stort och inom kriminalvården. För 2022 har anslaget till de organisationer som bedriver verksamhet på häkten och anstalter ökat. Organisationernas engagemang och vilja att göra insatser i kriminalvården och för de intagna är stort, och detta är ett mycket värdefullt komplement till det återfallsförebyggande arbetet.

Fru talman! Situationen på häkten och anstalter är i dag ansträngd. I takt med att ny lagstiftning med straffskärpningar och nya brottsrubriceringar införs ökar trycket på kriminalvården. Ett femtiotal projekt pågår eller planeras runt om i landet. Antalet platser i häkten och anstalter har ökat de senaste åren, och myndigheten räknar med en utökning med 3 500 fasta platser till år 2031, varav 900 på häkte och 2 600 i anstalt. Även frivårdens kapacitet ska öka kraftigt under de kommande åren.

För att möjliggöra detta har regeringen skjutit till betydande resurser. Sedan 2015 har Kriminalvårdens anslag ökat med 55 procent eller drygt 4,3 miljarder kronor. Behöver det skjutas till ytterligare resurser framöver – vi vet ju att behov finns – är regeringen beredd att titta på detta. Men lika viktigt som att regering och riksdag skjuter till resurser är att se till att varje investerad skattekrona används på bästa sätt.

Fru talman! Tillsammans med arbetet att öka antalet platser är Kriminalvårdens stora utmaning att klara kompetensförsörjningen – att rekrytera och utbilda nya medarbetare och också behålla de man har. Här är det mycket viktigt att de fackliga organisationerna finns med i det strategiska och dagliga arbetet. Det är de medarbetare som finns närmast klienterna som är den viktigaste resursen när det gäller att skapa ett bra innehåll för de intagna, och det är också de som utsätts för de största riskerna i sitt arbete. Kriminalvårdens dynamiska säkerhetsarbete är här en viktig del för att medarbetare ska känna trygghet och ha en bra arbetsmiljö.

Fru talman! Betänkandet om kriminalvård behandlar 140 yrkanden från allmänna motionstiden. Flera av de tillkännagivanden eller uppmaningar som görs går ut på att regeringen ska göra det som regeringen redan gör sedan länge.

Vi i den här församlingen har i uppdrag och ansvar att både visa på skillnader i våra olika ståndpunkter och bidra till en sansad och respektfull dialog och en vilja att hitta samsyn. Och, som min partikamrat Gustaf Lantz var inne på tidigare: Den finns, men den syns inte alltid. Debatten och tonen är ofta polariserad och förenklad. Verkligheten innehåller betydligt fler nyanser än det som ofta blir vitt eller svart i den här kammaren.

Vi kommer i den fortsatta debatten förmodligen även på det här området att från flera håll få höra de vanliga påståendena om att inget görs, att för lite görs eller att fel saker görs och definitivt att det som görs sker alldeles för sent. Vi kommer säkerligen också att få höra – vi har redan hört det – att allt är invandringens fel eller invandrarnas fel.

Att se verkligheten som den är handlar både om att ta människors oro på allvar och om att se det mycket goda som görs av enskilda och samhället varje dag. Detta ska vara utgångspunkten för att vi sedan ska kunna göra det som krävs för att skapa ett tryggare och säkrare Sverige för alla.

(Applåder)

Anf. 125 ELLEN JUNTTI (M):

Fru talman! Nu ska vi alltså debattera motionsbetänkandet gällande kriminalvårdsfrågor. Vi moderater har många bra förslag, men jag yrkar bifall bara till reservation 5. Jag kan inte ta upp alla våra förslag, så jag har valt ut några stycken.

Sverige ska ha en modern och effektiv kriminalvård med hög säkerhet, meningsfull verksamhet och tydliga krav och regler. I takt med Moderaternas satsningar på polisen och våra föreslagna straffskärpningar kommer ännu fler att sitta i fängelse. Fängelsetiden ska följa snabbt efter domen och markera slutet på den dömdes kriminella bana.

Det är uppenbart att det behövs fler platser på häkten och fängelser. Den situation som just nu råder inom Kriminalvården, med stor platsbrist på både häkten och fängelser, beror på Socialdemokraternas bristande agerande.

Fru talman! Ungdomsbrottsligheten är mycket allvarlig. Det räcker med att blicka tillbaka några dagar och se vad som hände under påsken. Det var våldsamma upplopp i Örebro, Norrköping, Linköping och Malmö. Ungdomar gick till attack mot poliser och kastade stora gatstenar i huvudet på poliserna endast i syfte att skada eller till och med att döda poliser.

En molotovcocktail kastades in i en buss där det fanns människor. Det var ett under att ingen skadades i bussen. Alltså: Vad är det för fel på dessa människor? Hur kan folk vara så likgiltiga för andras liv – människor som inte har gjort dem något ont? Något är allvarligt fel i huvudet på den som kastar in en bomb i en buss. Det tycker jag, och det står jag för.

Det är inte personer som gör detta av socioekonomiska skäl, utan det handlar om kriminella personer som inte accepterar den svenska demokratin där även en idiot från Danmark, om jag får säga så, får göra sin röst hörd. Accepterar man inte detta kanske man ska flytta till ett annat land där demokrati inte gäller.

Fru talman! I nästan alla debatter brukar justitieminister Morgan Johansson säga att vi moderater inte har några förslag när det gäller brottsförebyggande åtgärder. Det är helt fel.

Den växande gruppen av unga vuxna med stort våldskapital som har lågt förtroende för samhället och dess myndigheter och som helt saknar intresse av att lämna kriminaliteten bakom sig är ett mycket stort samhällsproblem. Majoriteten av dessa har invandrarbakgrund, i de utsatta områdena. Därför måste migrationen vara mycket låg under lång tid framåt, helt enkelt för att vi ska hinna ikapp med integrationen, som Socialdemokraterna totalt misslyckats med.

Vi hörde socialdemokraten Carina Ödebrink alldeles nyss säga att vissa kommer att säga att allting är invandrarnas fel. Nej, det säger inte jag. Jag tror inte heller att Sverigedemokraterna säger det. Man säger inte att allting är invandrarnas fel, men man kan inte heller blunda för hur det ser ut i de utsatta områdena. Det tycker jag att Socialdemokraterna många gånger blundar för. Man får säga som det här, helt enkelt.

Dessa unga vuxna innebär nya och svåra utmaningar för kriminalvården. Vi vill ge en utredare i uppdrag att, bland annat utifrån erfarenheter i andra länder, ta ett samlat grepp kring denna grupp av individer i syfte att lämna förslag om lämpliga brottsförebyggande åtgärder och straffens innehåll. Det ska då vara anpassat till den här gruppen.

Där har vi faktiskt en jättebra brottsförebyggande åtgärd: att man ska ta ett samlat grepp och lämna förslag om lämpliga brottsförebyggande åtgärder och straffens innehåll. Och det ska vara anpassat för unga brottslingar. Men detta är Socialdemokraterna emot. Ni kommer att rösta emot det.

Kom inte och säg att vi inte har brottsförebyggande åtgärder! Det har vi. Det finns ganska många ytterligare. Carina Ödebrink säger att det för många bara är straffskärpningar, straffskärpningar och straffskärpningar. Nej, det stämmer inte. Vi har många utöver det.

Vi moderater vill sänka gränsen för häktning av unga och inrätta ungdomshäkten och ungdomsfängelser. Det behövs bland annat med tanke på de grova ungdomsrånen, som har ökat lavinartat, och ungdomsrånen med förnedringsinslag. Det får faktiskt vara slutgullat med de unga grova brottslingarna. Samhället måste stå på brottsoffrens sida. Häktningar är ett viktigt verktyg och en förutsättning för att kunna utreda och bekämpa brott.

Unga personer som grips för mycket grova brott kan i princip gå ut bara några timmar efteråt. Vissa blir inte ens förhörda förrän de blir släppta. Det är helt fel signaler. De kan alltså bli släppta även om det är sannolikt att de kommer att fortsätta att begå brott på fri fot, försvåra utredningen genom att skrämra vittnen eller målsägande till tystnad eller förstöra bevismaterial. Därför vill vi moderater att häktning av unga lagöverträdare ska ske i fler fall än i dag när brottet är allvarligt och det finns risk för återfall.

Fru talman! I Sverige rymmer eller avviker varje år ett antal dömda personer som avtjänar ett fängelsestraff. År 2021 skedde 80 avvikelser eller rymningar. Trots att man enligt lag är skyldig att avtjäna tid i fängelse är det inte straffbart att rymma. Sanktionerna om man rymmer är begränsade, och konsekvenserna är små. Rymningar innebär att stora resurser tas i anspråk från rättsväsendet, som redan är ansträngt. Dessutom handlar det ibland om personer som kan vara farliga ute i samhället.

Vi moderater har i många år arbetat för att det ska bli kriminaliserat att rymma, och nu äntligen får vi ett tillkännagivande om detta.

Jag vill avsluta med att säga att cirka 30 procent av alla intagna på svenska fängelser är utländska medborgare, alltså cirka 2 900 personer. Under 2021 överfördes endast 90 personer från Sverige till sina hemländer för verkställande av fängelsestraff – 90 personer av 2 900. Det är på tok för få. Därför bör Kriminalvården ges i uppdrag att påtagligt öka antalet överföringar av fångar till deras egna hemländer. Detta ska gälla även till länder utanför Norden och EU.

Anf. 126 ADAM MARTTINEN (SD):

Fru talman! Vi debatterar kriminalvårdsfrågor, det vill säga de motioner som inkommit under allmänna motionsperioden och som rör Kriminalvårdens uppdrag och ansträngningar. Det är, som vi kan se i betänkandet, väldigt många motioner som har blivit till reservationer. Justitieutskottet föreslår också ganska många tillkännagivanden till regeringen.

Kriminalvården är precis som alla andra myndigheter i Sverige när det kommer till vårt område väldigt ansträngd. Kriminalvården har gått upp i stabsläge på grund av överbeläggningar på anstalter. Vi har dubbelbeläggningar i snart vartenda rum på våra anstalter. Vi har en beläggingsgrad

som är oerhört påfrestande, inte bara för de intagna utan också för dem som arbetar inom kriminalvården. Incidenterna ökar på grund av överbeläggningar.

Att det ser ut så på våra anstalter beror givetvis på att vi har en utveckling i vårt land som föranleder att fler begår brott och på att vi i denna kammare skärper straffen för det som vi anser är oacceptabelt. Att vi har ett sådant samhälle beror inte enbart på invandringen, men vi kan se att invandringen är en bidragande del i att vi har ett segregerat samhälle, ett splittrat samhälle som föranleder konflikter i fråga om värderingar. Vi kan ta helgens så kallade korankravaller som ett alldeles närliggande exempel på brott som utspelar sig och som borde – och förhoppningsvis gör det – föranleda att fler sitter på anstalt.

Men när det kommer till kriminalvårdsfrågor i övrigt får vi höra från Socialdemokraterna att vi kanske inte är så oöverens i dessa frågor, att vi kanske söker konflikt där det inte behöver finnas någon konflikt och att regeringen tar dessa frågor på allvar. Men när det gäller väldigt många tillkännagivanden ser vi att man inte gör det.

Ellen Juntti, Moderaterna, var här uppe och sa: Äntligen har vi ett tillkännagivande om att kriminalisera rymningar. Då tänkte jag: Nej, kanske inte äntligen, för vi har haft tillkännagivanden sedan 2020. Det här blir alltså tredje gången som riksdagen kommer att lämna ett tillkännagivande till regeringen om att kriminalisera rymningar och avvikelser. Det är det tredje tillkännagivandet till regeringen.

Svaret, som vi får från de rödgröna partierna i deras reservation, om varför man inte vill kriminalisera rymningar är att man anser att det är tillräckligt att man kan skjuta upp den villkorliga frigivningen för dem som avviker eller som försöker rymma eller som rymmer. Det är tillräckligt att man eventuellt påverkar utslussningsåtgärder eller permissioner för dem som är intagna på anstalt. Det anser man från regeringens sida är tillräckliga konsekvenser för den som väljer att rymma eller försöka rymma eller som avviker. Det är inte alls samma sak som att kriminalisera själva handlingen – att rymma eller avvika.

Fru talman! Jag råkar faktiskt bo granne med en av våra anstalter i Sverige, nämligen Hällbyanstalten utanför Eskilstuna. Det var inte så länge sedan ett par individer försökte rymma från Hällbyanstalten. De tog personal som gisslan under väldigt dramatiska förhållanden. Det är givetvis kriminellt i sig att ta personal som gisslan. Men jag tror att man som intagen på anstalt, när man ser möjligheten att rymma, kanske inte kan föreställa sig exakt vilka händelser som kommer att ske under ett rymningsförsök. Då kan man komma att begå mer allvarliga brott och utsätta andra människor för livsfara i sitt försök att rymma på grund av de konsekvenser som kommer.

Att kriminalisera rymningar redan från början och att vara väldigt tydlig med att det ska vara en kriminaliserad handling i sig tror jag är en viktig åtgärd för att markera att detta inte ens ska vara möjligt. Det ska inte ens vara eftersträvanvärt att försöka, det vill säga att tro att om man lyckas så blir man fri, utan detta ska vara kriminaliserat i sig.

Där finns en väldigt tydlig skillnad mellan just den reservation som finns från regeringspartierna och det som Sverigedemokraterna och en majoritet i denna kammare tycker. Till och med Miljöpartiet är nu för att man

ska kriminalisera rymningar och avvikelser. Det borde väl ändå få regeringen att vakna till lite grann när Miljöpartiet vänder i den frågan.

Men vi har också andra frågor som har varit lika aktuella och som vi har repeterat genom åren. Vi har sedan 2015 en möjlighet att skicka ut EU-medborgare så att de kan avtjäna straffen i sina hemländer. Det handlar nämligen om ett ömsesidigt erkännande och verkställighet av påföljder inom EU. Det ska alltså per automatik vara möjligt för samtliga EU-medborgare som begår brott i Sverige att omedelbart börja avtjäna sina straff i sina hemländer. Men där ser vi att det har varit ett bristfälligt arbete under väldigt många år. Detta kom alltså på plats 2015, och vi har sett att det endast sker ett fåtal överföringar av EU-medborgare som begår brott i vårt land och som också blir dömda i Sverige.

Det ska givetvis vara ett mer avancerat arbete från regeringens sida också när det kommer till länder utanför Europa. Dessvärre har vi väldigt många utlännningar som kommer till Sverige och som begår väldigt allvarliga brott och som sitter på våra anstalter. Så ser det dessvärre ut. Ett av de tillkännagivanden som riksdagen vill rikta till regeringen gäller detta.

Jag hinner kanske inte gå igenom allt innan kvällen blir alltför sen, men vi har också införandet av ett nationellt avhoppprogram som en förebyggande del i arbetet. Regeringen har svarat att man anser att man har tillgodosett detta. Men vi har inte ett nationellt avhoppprogram, utan det skjuter regeringen över på kommunerna.

Det finns alltså konflikter i flera av dessa frågor som är ganska tydliga. Därför blir jag lite förvånad när vi får höra från Socialdemokraterna att det finns en samstämmighet och ett pågående arbete i nästan samtliga frågor som vi vill rikta tillkännagivanden till regeringen om.

Fru talman! Jag vill avslutningsvis yrka bifall till en av de reservationer som Sverigedemokraterna är med på, nämligen reservation nummer 19 om att hyra fängelseplatser utomlands. Detta är något som Norge har gjort under en period när de hade hög belägningsgrad på norska anstalter, för att tillfälligt hantera den toppen. Det är en möjlighet. Det är inget som man behöver göra, men vi tycker att Sverige borde titta på och öppna upp för denna möjlighet så att också vi, i ett läge med en väldigt hög belägningsgrad på våra anstalter som kan skapa oroliga situationer, på kort tid kan hyra anstaltsplatser i andra länder för att dämpa trycket på våra anstalter.

Anf. 127 JOHAN HEDIN (C):

Fru talman! För ett par år sedan hade vi Kriminalvårdens dåvarande generaldirektör på besök i justitieutskottet. Jag minns att jag frågade om de återfallsförebyggande programmen var effektiva, och han svarade att de är det om de intagna är motiverade. Därefter har jag tänkt väldigt mycket på hur betydelsefull motivationen är – att man faktiskt vill förändra sitt liv och hoppa in på en ny bana, från en destruktiv tillvaro.

För många är en fängelsevistelse en tid i Kriminalvårdens regi där man för första gången har någorlunda struktur på sitt liv. Vi har ibland en omodern och felaktig syn på fängelsestraffet som bara ett straff. Det är faktiskt också en möjlighet för många människor. Jag hoppas, fru talman, att det kan bli en möjlighet för ännu fler människor.

Det är olyckligt att se att vissa aspekter av kriminalvårdens verksamhet backar tillbaka lite. Jag tänker bland annat på den andliga vården, som antagligen är en viktig del. Den är viktig för oss alla, men många problem som kan vara små ute i det fria livet för människor som mår bra och fungerar väl kan vara väldigt stora problem i en miljö där man har starka restriktioner och man kanske är drabbad av olika beroendesjukdomar eller andra saker som gör att man är i kraftig obalans.

Jag vill därför yrka bifall till reservation nummer 8 om andlig vård, som jag tror är oerhört viktig. Jag tror att det är viktigt för alla och att vi går miste om den aspekten av livet när vi har vårt fokus på en massa andra saker som för tillfället verkar viktigare.

Något som många lider av och som vi har varit inne på är beroendesjukdomar och hur vi behandlar dem. Jag tror att vi behöver stå inför en revolution i hela samhället när det gäller hur vi behandlar beroendesjuka och beroendesjukdomar. Vi behöver använda de hjälpmedel som finns och se det som att det verkligen är en sjukdom, och då menar jag faktiskt sjukdom i somatisk betydelse. En människa som under många år har ägnat sig åt opiatmissbruk får förändringar i hjärnan, där receptorerna påverkas. Det kan vara en kronisk sjukdom som människan kommer att lida av och behöva behandling för hela livet. Det är inget som man kan bota, absolut inte på kort tid och kanske inte ens under lite längre tid. Den insikten tror jag att vi måste ha, fru talman.

Det är ett problem som gäller många intagna i våra fängelser, och jag hoppas att vi till nästa allmänna motionsperiod kan behandla ett antal förslag om hur vi med större, bättre och kraftfullare medel verkligen kan komma åt det enorma samhällsproblem som beroendesjukdomar utgör. Det gäller framför allt dem som på grund av sina beroendesjukdomar begår kriminella handlingar och hamnar i Kriminalvårdens regi.

Jag vill också nämna en del som har diskuterats här tidigare, nämligen kriminalisering av rymningar och avvikelser. Jag har varit lite tveksam till hur vi ska förhålla oss till det, men jag tänker att det skulle kunna vara rimligt. Det är faktiskt rimligt att kriminalisera något som är ett så flagrant brott mot det som staten har dömt ut.

Samtidigt finns det en effektivitetsaspekt i detta. En rättsprocess som krävs för att döma någon för brottet avvikelse eller rymning har helt andra krav på rättssäkerhet. Det är en process med en administrativ kostnad och börda, en huvudförhandling med rättsliga biträden och väldigt mycket mer som ska till för att man ska kunna döma någon för brottet.

Med gällande rätt har kriminalvården långt gångna befogenheter att vidta disciplinära åtgärder helt utan någon rättslig prövning. Att backa från detta är egentligen att göra det mjukare och erbjuda den intagne en större möjlighet att förklara bort beteendet än vad som gäller i dag. Därför tror jag att vi ska fortsätta att bestraffa rymningar och avvikelser med de disciplinära åtgärder som kriminalvården har. Det kan till exempel vara att senarelägga frigivning, och det kan vara en rejäl senareläggning om man tycker att det behövs. Det kan vara minskade möjligheter till permissioner, om sådana över huvud taget är aktuella.

Något som jag tror är särskilt betydelsefullt är att flytta den intagne till en anstalt med högre säkerhet. En förkrossande majoritet av de rymningar och avvikelser som sker är avvikelser från framför allt klass 3-anstalter, där det i princip bara är att gå därifrån. Hotet att flyttas till en anstalt med

mycket högre säkerhet skulle kanske vara mer avskräckande än det straffvärde som kan bli aktuellt i en sådan här typ av lagstiftningsprodukt. Man kan också tänka sig andra restriktioner när det gäller privilegier som man inte längre får ha.

Jag tror därför, fru talman, att den typen av disciplinära åtgärder kan vara ett mer kraftfullt instrument än en kriminalisering av rymning. Men om regeringen lägger ett förslag på riksdagens bord lovar jag att titta på det.

Anf. 128 GUDRUN NORDBORG (V):

Fru talman! Jag applåderade tidigare i salen efter Carina Ödebrinks anförande. Jag vill gärna markera att jag stöder de principiella ställningstaganden som hon gav uttryck för väldigt starkt. Det var viktigt, och jag skulle gärna ha använt de orden själv.

Något annat som Carina gjorde som jag också tycker var viktigt var att markera vad som är syftet med kriminalvården och egentligen också med straffrätten, som vi diskuterade tidigare. Det är att markera något, men när något har gått fel ska man se till att man minskar återfall i brott och att man skapar något som är tryggare och säkrare både för den enskilde och för samhället. Man ska försöka att ge bästa möjliga insatser för att den som är fälld för ett brott ska kunna leva laglydigt, både för egen del och för vårt samhälle i stort.

Om det rör sig om fängelse, som jag kommer att beröra en del nu, handlar det om att man ska vara laglydig både under fängelsetiden och efter. Vänsterpartiet har många förslag som handlar om både behandling i fängelse och rehabilitering. Ett sådant avser det som några har berört, nämligen att det är väldigt trångt i våra fängelser. Det skulle kunna vara en stor vinst med villkorlig frigivning i förtid för att få en bra inslussning i samhället för den som är intagen, och man kan få börja en inslussning tidigare än tänkt om man till exempel har gått igenom ett behandlingsprogram. Det skulle också få den positiva effekten att fängelseplatser frigörs och att en del av överbeläggningen kan kuperas.

Detta har debatterats tidigare av min partikamrat Linda Westerlund Snecker. Nu vill jag lyfta fram en annan fråga som vi har tagit upp i en motion och i reservation 21, nämligen frågan om brottsofferslussar. Där framgår att vi vill ha en breddning och en nationell standard för arbetet med brottsofferslussar.

Vad är då detta? Jag har fått följa detta arbete efter att en del kvinnliga kriminalvårdare upptäckte att det kunde vara stora konflikter när en intagen skulle få besök. Det kunde handla om att ett tidigare brottsoffer, en målsägande, förväntades komma till fängelset. Det kunde ha varit fråga om övergrepp där det har varit mäns våld mot kvinnor och barn, och där kvinnan känt sig pressad och inte vågat bryta upp utan kom till fängelset. Det kunde då bli laddade situationer. Det kunde även vara situationer där man var orolig för barn som kom på besök till fängelset. Var det tryggt, och kunde man ta ansvar för detta från kriminalvårdens sida?

Då skapades detta med brottsofferslussar. Det innebar att man skulle ha kontakter tidigt för att se om man kunde acceptera att det blev besök och att man då i så fall också kände att man kunde garantera att detta var tryggt och säkert.

För många kvinnor och barn innebar detta också en möjlighet att någon kunde bromsa och att myndigheten kunde säga nej, som man som part och berört brottsoffer inte klarade av att göra själv.

Det har också lett till att i de situationer då besöken genomfördes var det bäddat för diskussioner om att den intagne skulle ta ansvar för sitt brott, och det kunde bli en bearbetning som alltså fick en förebyggande effekt och som förstås också hade en positiv effekt för den som tidigare var målsägande och brottsoffer.

Detta finns nu på vissa anstalter. Vi tycker att det är någonting som skulle vara väldigt viktigt att utveckla och etablera på ytterligare anstalter. Vi gör detta som ett sätt att markera att det finns effektiva brottsförebyggande åtgärder som kan sättas in under strafftiden och som kan vara mycket mer humana och effektiva än strängare straff, som man hela tiden verkar ha förhoppningar om skulle göra samhället säkrare. Egentligen vet vi från forskningen att det inte finns några belägg för detta. Vi måste finna alternativa vägar, och det finns flera sådana. Och nu lyfter jag fram brottsofferslussen för detta ändamål.

Anf. 129 INGEMAR KIHLESTRÖM (KD):

Fru talman! Att människan är ofullkomlig är nog inte svårt att hålla med om när vi ser oss om i vår närhet och också i vår värld. Som många har nämnt kan vi se att de senaste dagarnas upplopp ger ytterligare exempel på det. Denna insikt lägger en grund för den kristdemokratiska rättspolitiken.

Brottslighet har alltid förekommit, och det är en huvuduppgift för staten att sträva efter att begränsa brottsligheten så långt det är möjligt och att skipa rättvisa.

Vi kristdemokrater ser också att familjens viktiga roll måste stärkas. Trygga familjer ger ett tryggt samhälle.

Vi debatterar nu kriminalvårdsfrågor. Det bör ske i ljuset av att det ska finnas tillräckligt med platser för att täcka det ökade platsbehovet när rättsystemet nu ser till att fler brottslingar grips och döms men också att vi ser till att tiden på anstalt blir en tid då en brottslig bana kan brytas och den dömda får stöd och motivation att ändra och lämna ett brottsligt livsval.

Tiden då straffet avtjänas ska användas på ett meningsfullt sätt. Behandling mot alkohol- och narkotikamissbruk samt utbildning och arbets träning ska erbjudas. Anstalterna ska hållas drogfria. Frigivningen ska förberedas i god tid. Civilsamhällets insatser och stöd samt också möjligheten till andlig vård ska finnas.

För att undvika återfall bör den frigivne få hjälp att skaffa bostad och arbete eller annan typ av meningsfull sysselsättning. Det är även viktigt att det sociala kontaktnätet stärks. Satsningar på kriminalvården måste ses som ett sätt, och inriktas på, att minska brottsligheten i framtiden.

Vi kan konstatera att även på detta område anser en majoritet av justitieutskottet att det går att göra mer än vad som har gjorts hittills och mer än det som regeringen har föreslagit och åstadkommit fram till dags dato.

Dagens betänkande innehåller åtta tillkännagivanden som stryker under detta. Två är falska, men två står ett enigt utskott bakom.

Fru talman! I dagens Sverige ger det inget ytterligare straff att göra ett försök att rymma eller att rymma under anstaltstiden. Vi kristdemokrater, liksom en majoritet i utskottet, anser att rymning och försök till rymning bör kriminaliseras. Sanktionsmöjligheterna är i dag begränsade, och konsekvenserna för den enskilde är små.

Rymningar innebär ofta att stora resurser tas i anspråk från olika delar av det redan i dag hårt ansträngda rättsväsendet. Dessutom handlar det i många fall om personer som har dömts till långa fängelsestraff för allvarliga brott och som kan vara farliga ute i samhället. Den som rymmer från ett fängelsestraff signalerar att han eller hon inte ställer sig bakom rätts-samhällets grundvalar och inte tar straffet för de skador och det lidande som man har orsakat brottsoffren. Det är ett klandervärd beteende som det, liksom många andra klandervärda beteenden, bör markeras mot genom en kriminalisering i lag.

I tillkännagivandet föreslår en majoritet av utskottet att regeringen bör återkomma med ett förslag där rymning och försök till rymning från kriminalvårdsanstalt kriminaliseras.

Fru talman! Som en konsekvens av dagens trend av ökad grov brottslighet och ett effektivare och utökat rättssystem har behovet av fängelseplatser ökat. Kristdemokraternas och Moderaternas budget 2019 innebar en förstärkning av Kriminalvårdens budget med 251 miljoner kronor, vilket gav utökade förutsättningar att möta utmaningarna.

Sverige behöver dock fler platser på anstalt och häkten. Dagssituationen är att de anstaltsplatser som finns inte räcker till. Kriminalvården har tvingats både till överbeläggning och till kortsiktiga åtgärder för att lösa det ökade behovet.

De straffskärpningar som har föreslagits och som också har genomförts kommer att leda till att fler personer tillbringar en längre tid på anstalter än nu.

Bristen på fängelseplatser leder till stora påfrestningar för både de intagna och personalen och påverkar naturligtvis det återfallsförebyggande arbetet negativt.

Arbetet med utbyggnad av anstalter och att motverka överbeläggning är viktigt. Platsbrist får aldrig vara en anledning att göra avkall på allmän säkerhet, och Kriminalvården måste därför få de resurser som krävs för att kapaciteten ska vara tillräcklig. Regeringen måste ta sitt ansvar och agera, och vi anser att regeringen måste upprätta en handlingsplan för hur kapaciteten på sikt ska utökas kraftigt. Även här vill ett nästan helt enigt utskott rikta ett tillkännagivande till regeringen.

För oss kristdemokrater handlar det också om att se andra sätt att lösa den akuta situationen. För att avlasta beläggningen bör Kriminalvården få i uppdrag att undersöka möjligheten att hyra platser utomlands. Som har nämnts tidigare anser vi även att de utländska medborgare som döms för brott i Sverige som regel ska avtjäna sitt straff i hemlandet. I dag är som sagt cirka 30 procent av de intagna i svenska fängelser medborgare i andra länder. Sverige bör därför prioritera att skriva avtal som tillser att dessa medborgare avtjänar sitt straff i hemlandet. Det är nödvändigt för att avlasta kriminalvården både kapacitets- och kostnadsmissigt.

Fru talman! Behandlingen mot missbruk är en viktig uppgift för Kriminalvården, och det är därför mycket oroväckande att Kriminalvården beslutat att avveckla användningen av tolvstegsprogrammet. Detta beslut tas trots att tolvstegsprogrammet gett goda resultat sedan det började användas. Det ska nu ersättas av ett kortare, allmänt KBT-program. I våra ögon borde man ha kunnat kombinera i stället för att ersätta, då det är ett faktum att 70 procent av de intagna bedöms ha missbruksproblematik. I en del intervjuer har ansvarig för programverksamheten inom kriminalvården angett att platsbristen inte ger utrymme för denna verksamhet, trots att programmet är verkningsfullt och bra.

I det här sammanhanget vill jag tacka kollegan Johan Hedin, som har lyft frågan om andlig vård. Det är ju så att människan inte kan leva av bröd allena och att det är viktigt att även få möjlighet att utveckla den andliga sidan när så behövs. Av samma skäl som tidigare nämnt, alltså platsbrist, har det skett nedläggningar på detta område – exempelvis klostret på Kumla. Den andliga vården inom kriminalvården behöver stärkas, inte nedmonteras. Dessa två åtgärder ger ytterligare tyngd bakom kravet att det ska finnas en strategi för utbyggnad.

Fru talman! Som jag nämnde i början är frivilligorganisationer en viktig del i detta, och de ska ha en naturlig plats i återanpassningen av den dömda både före och efter frigivningen. Det civila samhället har redan i dag stor betydelse i det brottsförebyggande arbetet och i arbetet med att återanpassa tidigare dömda personer. Föreningar bör uppmuntras att finnas med som en del i livet före och efter frigivningen.

Vi kristdemokrater ser att civilsamhället har ett stort värde. Dess roll måste lyftas tydligare när det gäller det brottsförebyggande arbetet. Vi vill utveckla samarbetet genom att bland annat ge frivilligorganisationer ersättning i förhållande till hur väl de lyckas återanpassa tidigare dömda. Utifrån denna bakgrund yrkar jag bifall till reservation 4.

Fru talman! Som dagens betänkande och debatt visar finns det behov av ytterligare aktivitet både vad gäller platsbrist och vad gäller att reformera metoder och behandlingsupplägg för att bryta en destruktiv livsstil och drogberoende. Vi kristdemokrater stöder de tillkännagivanden som föreslås i utskottet och naturligtvis även Kristdemokraternas egna yrkanden, men i denna debatt yrkar jag bifall endast till reservation 4, som sagt.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 27 april.)

§ 18 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Motioner

med anledning av prop. 2021/22:190 Åtgärder mot fusk vid förarprov och mot illegal utbildningsverksamhet på transportområdet

2021/22:4528 av Maria Stockhaus m.fl. (M)

2021/22:4622 av Anders Åkesson och Mikael Larsson (båda C)

Följande interpellationer hade framställts:

den 20 april

2021/22:456 Kulturen bakom kravallerna i svenska städer

av *Tobias Andersson* (SD)

till kulturminister Jeanette Gustafsdotter (S)

2021/22:457 Kravaller i svenska städer

av *Tobias Andersson* (SD)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

§ 20 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 20 april

2021/22:1467 Bidrag kontra egenförsörjning

av *Lars Beckman* (M)

till arbetsmarknads- och jämställdhetsminister Eva Nordmark (S)

2021/22:1468 Samarbete med Tyskland för ökad elproduktion

av *Mats Nordberg* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:1469 En järnväg mellan Kaunisvaara och Svappavaara

av *Jens Holm* (V)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:1470 Passhanteringen i Taiwan

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:1471 Sveriges brist på vattenkanoner

av *Sten Bergheden* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1472 Lantmäteriets fastighetsbildningsverksamhet

av *Viktor Wärnick* (M)

till statsrådet Johan Danielsson (S)

2021/22:1473 Obligatoriska id-kontroller inom sjöfarten

av *Anders Hansson* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:1474 Kompensation till rederier för ökade kostnader till följd

av id-kontroller

av *Anders Hansson* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:1475 Kostnader för bundna bolån

av *Mats Persson* (L)

till statsrådet Max Elger (S)

2021/22:1476 Miljöpåståenden till konsumenter

av *Angelica Lundberg* (SD)

till statsrådet Max Elger (S)

2021/22:1477 Punktskatter på nikotinnehållande konsumentprodukter efter år 2023

av *Linda Lindberg* (SD)

till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:1478 Åtgärder för att förhindra upplopp

av *Katarina Brännström* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

§ 21 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 20 april

2021/22:1440 Åtgärder för att underlätta en Natoanslutning

av *Allan Widman* (L)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:1441 Trafiksituationen på Ekerö till följd av Förbifart Stockholm

av *Thomas Morell* (SD)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:1448 Handläggningstiden för miljöprövningsprocesser

av *Helena Bouveng* (M)

till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:1444 Hot och våld inom socialtjänsten

av *Linda Lindberg* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:1442 Fusk vid ombildningar

av *Alexander Ojanne* (S)

till statsrådet Johan Danielsson (S)

2021/22:1445 Reningsvätskan Adblue

av *Lars Beckman* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:1452 Sänkt skatt på drivmedel

av *Elisabeth Svantesson* (M)

till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:1446 Regelkrockar som påverkar situationen för asylsökande i Sverige

av *Petter Löberg* (S)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2021/22:1458 Civilsamhällets arbete med Transportstyrelsens olycksdatabas

av *Jens Holm* (V)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:1455 En nordisk gränslandskommission

av *Ann-Sofie Alm* (M)

till statsrådet Anna Hallberg (S)

2021/22:1457 Statistik från branschorganisationen Larmtjänst

av *Thomas Morell* (SD)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1456 Målsättning för det civila försvaret
av *Jörgen Berglund* (M)
till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1451 Elskatteavdrag
av *Lotta Olsson* (M)
till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:1449 Solel
av *Lotta Olsson* (M)
till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

Prot. 2021/22:100
21 april

§ 22 Kammaren åtskildes kl. 19.22.

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till ajourneringen kl. 13.48,
av talmannen därefter till och med § 12 anf. 93 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 16 anf. 118 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

ANN LARSSON

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Anmälan om ersättare för gruppledare för partigrupp	1
§ 3 Anmälan om fördröjt svar på interpellation	1
§ 4 Anmälan om faktapromemoria	1
§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott	2
§ 6 Punktskatt	2
Skatteutskottets betänkande 2021/22:SkU15	2
Anf. 1 MAGNUS STUART (M).....	2
Anf. 2 ERIC WESTROTH (SD).....	3
Anf. 3 HELENA VILHELMSSON (C)	5
Anf. 4 HAMPUS HAGMAN (KD).....	7
Anf. 5 LORENTZ TOVATT (MP)	8
Anf. 6 HANNAH BERGSTEDT (S)	10
(Beslut fattades under § 11.)	13
§ 7 Kompetensförsörjning inom hälso- och sjukvården m.m.	13
Socialutskottets betänkande 2021/22:SoU14	13
Anf. 7 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD).....	13
Anf. 8 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S).....	15
Anf. 9 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik.....	17
Anf. 10 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik	17
Anf. 11 ACKO ANKARBERG JOHANSSON (KD) replik	18
Anf. 12 ANN-CHRISTIN AHLBERG (S) replik	18
Anf. 13 JOHAN HULTBERG (M)	19
Anf. 14 LINDA LINDBERG (SD)	21
Anf. 15 ANDERS W JONSSON (C)	23
Anf. 16 KARIN RÅGSJÖ (V)	25
(forts. § 9).....	27
Ajournering.....	28
Återupptaget sammanträde.....	28
§ 8 Frågestund	28
Anf. 17 TALMANNEN	28
<i>Upploppen och åtgärder mot kriminaliteten</i>	<i>28</i>
Anf. 18 LOUISE MEIJER (M)	28
Anf. 19 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	28
Anf. 20 LOUISE MEIJER (M)	29
Anf. 21 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	29
<i>Våldsbrotten i utsatta områden</i>	<i>29</i>
Anf. 22 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	29
Anf. 23 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	29
Anf. 24 TOBIAS ANDERSSON (SD).....	30
Anf. 25 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	30
<i>Fördelningen av skattemedel mellan kommuner</i>	<i>30</i>
Anf. 26 HANNA WAGENIUS (C).....	30
Anf. 27 Statsrådet ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S).....	30
Anf. 28 HANNA WAGENIUS (C).....	31
Anf. 29 Statsrådet ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S).....	31

<i>Karensystemet</i>	31	Prot. 2021/22:100
Anf. 30 TONY HADDOU (V)	31	21 april
Anf. 31 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	31	-----
Anf. 32 TONY HADDOU (V)	32	
Anf. 33 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	32	
<i>Vattenkanoner och gummikulor</i>	32	
Anf. 34 ANDREAS CARLSON (KD)	32	
Anf. 35 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	32	
Anf. 36 ANDREAS CARLSON (KD)	33	
Anf. 37 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	33	
<i>Villkoren för bosparande</i>	33	
Anf. 38 JAKOB OLOFSGÅRD (L)	33	
Anf. 39 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S)	33	
Anf. 40 JAKOB OLOFSGÅRD (L)	34	
Anf. 41 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S)	34	
<i>Ericssons misstänkta mutor till IS</i>	34	
Anf. 42 RASMUS LING (MP)	34	
Anf. 43 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	35	
Anf. 44 RASMUS LING (MP)	35	
Anf. 45 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	35	
<i>Investeringsstödet och integrationen</i>	35	
Anf. 46 OLA MÖLLER (S)	35	
Anf. 47 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S)	36	
Anf. 48 OLA MÖLLER (S)	36	
Anf. 49 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S)	36	
<i>Effekterna av garantitillägget</i>	36	
Anf. 50 KATARINA BRÄNNSTRÖM (M)	36	
Anf. 51 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	37	
<i>Integrationen och den svenska kulturen</i>	37	
Anf. 52 BO BROMAN (SD)	37	
Anf. 53 Kulturminister JEANETTE GUSTAFSDOTTER (S)	37	
<i>Befolkningsutvecklingen och bostadsmarknaden</i>	38	
Anf. 54 OLA JOHANSSON (C)	38	
Anf. 55 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S)	38	
<i>Försäljningen av allmännyttan</i>	39	
Anf. 56 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V)	39	
Anf. 57 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S)	39	
<i>Artskyddet och avverkningen av skog</i>	39	
Anf. 58 MAGNUS OSCARSSON (KD)	39	
Anf. 59 Statsrådet ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S)	40	
<i>Den svenska livsmedelsproduktionen och självförsörjningen</i>	40	
Anf. 60 SUZANNE SVENSSON (S)	40	
Anf. 61 Statsrådet ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S)	40	
<i>Förvaltningens service till medborgarna</i>	41	
Anf. 62 ANN-SOFIE LIFVENHAGE (M)	41	
Anf. 63 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	41	
<i>Höjd garantipension</i>	41	
Anf. 64 JULIA KRONLID (SD)	41	
Anf. 65 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	42	

<i>Arbetslivskriminalitet</i>	42
Anf. 66 CICZIE WEIDBY (V)	42
Anf. 67 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S)	42
<i>Spellagen och restaurangkasinon</i>	43
Anf. 68 ROLAND UTBULT (KD).....	43
Anf. 69 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	43
<i>Karensavdraget</i>	43
Anf. 70 ALEXANDER OJANNE (S).....	43
Anf. 71 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	44
<i>Satsningar på arbetsmiljön</i>	44
Anf. 72 SAILA QUICKLUND (M).....	44
Anf. 73 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S)	44
<i>Effekterna för landsbygden av bränslepriserna och reseavdraget</i>	45
Anf. 74 ERIC PALMQVIST (SD).....	45
Anf. 75 Statsrådet ANNA-CAREN SÄTHERBERG (S).....	45
<i>Omvårdnadsbidraget och Försäkringskassans rättstillämpning</i>	45
Anf. 76 PIA STEENSLAND (KD)	45
Anf. 77 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	46
<i>De äldres situation i Ukraina</i>	46
Anf. 78 ELSEMARIE BJELLQVIST (S)	46
Anf. 79 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S)	46
<i>Villkoren för byggande av småhus</i>	47
Anf. 80 MIKAEL ESKILANDERSSON (SD)	47
Anf. 81 Statsrådet JOHAN DANIELSSON (S)	47
<i>Information om yttrandefrihet till nyanlända</i>	47
Anf. 82 LUDVIG ASPLING (SD).....	47
Anf. 83 Statsrådet ARDALAN SHEKARABI (S).....	48
§ 9 (forts. från § 7) Kompetensförsörjning inom hälso- och sjukvården m.m. (forts. SoU14)	48
Anf. 84 ANDERS W JONSSON (C) replik	48
Anf. 85 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	49
Anf. 86 ANDERS W JONSSON (C) replik.....	49
Anf. 87 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	50
(forts. § 12).....	50
Ajournering.....	50
Återupptaget sammanträde.....	50
§ 10 Beslut om ärenden som slutdebatterats den 20 april.....	51
KrU5 Folkbildning och spelfrågor	51
KrU7 Kultur för alla.....	53
NU18 Genomförande av ändringar i energieffektiviseringsdirektivet om värme, kyla och tappvarmvatten för hushållsbruk	54
JuU10 Skärpta straff för grova trafikbrott	54
§ 11 Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	55
SkU15 Punktskatt.....	55
§ 12 (forts. från § 9) Kompetensförsörjning inom hälso- och sjukvården m.m. (forts. SoU14)	57
Anf. 88 JOHAN HULTBERG (M) replik.....	57

Anf. 89	KARIN RÅGSJÖ (V) replik	57
Anf. 90	JOHAN HULTBERG (M) replik	58
Anf. 91	KARIN RÅGSJÖ (V) replik	58
Anf. 92	LINA NORDQUIST (L)	59
Anf. 93	MARGARETA FRANSSON (MP)	60
Anf. 94	ANDERS W JONSSON (C) replik	62
Anf. 95	MARGARETA FRANSSON (MP) replik	62
Anf. 96	ANDERS W JONSSON (C) replik	63
Anf. 97	MARGARETA FRANSSON (MP) replik	63
Anf. 98	JOHAN HULTBERG (M) replik	63
Anf. 99	MARGARETA FRANSSON (MP) replik	64
Anf. 100	JOHAN HULTBERG (M) replik	64
Anf. 101	MARGARETA FRANSSON (MP) replik	64
	(Beslut skulle fattas den 27 april.)	65
§ 13	Riksrevisionens rapport om statens suicidpreventiva	
	arbete	65
	Socialutskottets betänkande 2021/22:SoU23	65
Anf. 102	SOFIA AMLOH (S).....	65
Anf. 103	ULRIKA JÖRGENSEN (M).....	67
Anf. 104	CLARA ARANDA (SD).....	68
Anf. 105	SOFIA NILSSON (C)	70
Anf. 106	KARIN RÅGSJÖ (V).....	72
Anf. 107	PIA STEENSLAND (KD)	73
Anf. 108	BARBRO WESTERHOLM (L).....	75
Anf. 109	MARGARETA FRANSSON (MP).....	76
	(Beslut skulle fattas den 27 april.)	77
§ 14	Modernare regler för användningen av tvångsmedel.....	78
	Justitieutskottets betänkande 2021/22:JuU15	78
Anf. 110	LINDA WESTERLUND SNECKER (V).....	78
Anf. 111	GUSTAF LANTZ (S)	79
	(Beslut skulle fattas den 27 april.)	80
§ 15	Riksrevisionens rapport om polisens och åklagarnas	
	arbete mot internetrelaterade sexuella övergrepp mot	
	barn	80
	Justitieutskottets betänkande 2021/22:JuU16	80
Anf. 112	MARIA STRÖMKVIST (S)	80
Anf. 113	GUDRUN NORDBORG (V).....	81
Anf. 114	ELLEN JUNTTI (M).....	83
Anf. 115	ADAM MARTTINEN (SD).....	85
Anf. 116	JOHAN HEDIN (C)	86
Anf. 117	ANDREAS CARLSON (KD)	87
	(Beslut skulle fattas den 27 april.)	89
§ 16	Straffrättsliga frågor	89
	Justitieutskottets betänkande 2021/22:JuU23	89
Anf. 118	GUSTAF LANTZ (S)	89
Anf. 119	LOUISE MEIJER (M).....	91
Anf. 120	TOBIAS ANDERSSON (SD).....	92
Anf. 121	JOHAN HEDIN (C)	94
Anf. 122	LINDA WESTERLUND SNECKER (V).....	95
Anf. 123	INGEMAR KIHLESTRÖM (KD).....	96

(Beslut skulle fattas den 27 april.).....	98
§ 17 Kriminalvårdsfrågor	98
Justitieutskottets betänkande 2021/22:JuU25.....	98
Anf. 124 CARINA ÖDEBRINK (S).....	98
Anf. 125 ELLEN JUNTTI (M)	100
Anf. 126 ADAM MARTTINEN (SD)	101
Anf. 127 JOHAN HEDIN (C).....	103
Anf. 128 GUDRUN NORDBORG (V).....	105
Anf. 129 INGEMAR KIHLSSTRÖM (KD)	106
(Beslut skulle fattas den 27 april.).....	108
§ 18 Bordläggning.....	108
§ 19 Anmälan om interpellationer	109
§ 20 Anmälan om frågor för skriftliga svar	109
§ 21 Anmälan om skriftliga svar på frågor	110
§ 22 Kammaren åtskildes kl. 19.22.	111